

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENT MERKEZİNDEKİ TESCİLLİ
YAPILARIN ALGILANABİLİRLİĞİNİN
ÖLÇÜLMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ**

Senem ALTINMAKAS

Aralık, 2024

İZMİR

**KENT MERKEZİNDEKİ TESCİLLİ
YAPILARIN ALGILANABİLİRLİĞİNİN
ÖLÇÜLMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ**

**Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Tasarım Programı**

Senem ALTINMAKAS

Aralık, 2024

İZMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

SENEM ALTINMAKAS tarafından **DOÇ.DR. GÖZDE EKŞİOĞLU ÇETİNTAHRA** yönetiminde hazırlanan “**KENT MERKEZİNDEKİ TESCİLLİ YAPILARIN ALGILANABİLİRLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ**” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAHRA

Danışman

Prof.Dr. Mine TANAÇ ZEREN

Jüri Üyesi

Doç.Dr. Gizem ERDOĞAN AYDIN

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Okan FISTIKOĞLU

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Bu çalışma sırasında bilgileri ile çalışmaya ışık tutan, yardımını esirgemeyen ve süreç boyunca özveriyle danışmalığımı yapan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAHRA'ya ve Dr. Öğr. Üyesi Tolga ÇİLİNGİR'e saygıyla teşekkürlerimi sunarım. Değerli hocalarım Prof. Dr. Mine TANAÇ ZEREN'e ve Doç. Dr. Gizem ERDOĞAN AYDIN'a çalışmaya yaptıkları çok kıymetli katkılardan dolayı saygıyla teşekkürlerimi sunarım. Bu süreç boyunca yol gösteren ve yardımlarını en içten samimiyetiyle sunan, çok kıymetli sevgili Filiz GÜRSAN'a çok teşekkür ederim.

Çalışma boyunca benim her zaman yanımda olan, bu süreçte talihsizce yaşadığımız tüm zorluklara rağmen devam etmemi sağlayan, hayatım boyunca bana pes etmemeyi öğreten, benim en büyük destekçim biricik annem Emine ALTINMAKAS'a ve her koşulda bana inanan canım babam Caner ALTINMAKAS'a sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak, en zor zamanlarımda hep yanımda olan, her zaman olduğu gibi beni bu süreçte de asla yalnız bırakmayan, motivasyonumu asla kaybettirmeyen ve bana her zaman inanan, süreç boyunca yardımını esirgemeyen, çok kıymetli yol arkadaşım sevgili Arda GÖÇMEN'e çok teşekkür ederim.

Senem ALTINMAKAS

KENT MERKEZİNDEKİ TESCİLLİ YAPILARIN ALGILANABİLİRLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ

ÖZ

Tarihi yapılar bulunduğu kentlerde, kentlilerin tarih boyunca sosyal, ekonomik, kültürel yaşayışlarına ışık tuttuğu gibi kentlerin mekânsal olarak dönüşümünün ve gelişiminin izlerini aktaran miras niteliğine de sahiptir. Kentte yaşayan kentlilerin veya ziyaretçilerin çoğunun kent belleğinde önemli bir yerde duran tescilli yapıların geçmişine, özelliklerine, hatta tescilli olduklarına dair yeterli ve yetkin bilgiye sahip olmaları ile sürdürülebilir, gelecek nesillere aktarılabilir sağlıklı bilgiye dönüşmesi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bireylerde tarihi mirasa ilişkin oluşması gereken, niteliklerini saptamaya yönelik değer yargılarının var olması için öncelikle tarihi miras bütünlüğünde, bu tescilli yapıların varlığının ve değerinin bilinci oluşturulmalıdır. Bu kapsamda tescilli yapıların kentin kullanıcıları tarafından nasıl algılandığı, algılanma düzeyini etkileyen yapısal nitelikler ile sembolik değerlerin neler olduğunu belirlemek, tarihi yapıların korunması açısından da önemli olacaktır.

Bu kapsamda bu çalışma, Mersin kent merkezinde bulunan dört farklı tescilli yapı üzerinden, kent kullanıcılarının yapının algılanma düzeyini ölçmeye, bu düzeyi etkileyen yapısal nitelikler ile sembolik değerler arasındaki ilişkiyi çözümlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma alanında, farklı yapısal nitelikleri olan tescilli yapılar seçilmiştir. Bu yapılar ile ilgili gerekli envanter taramaları ve yerinde incelemelerin ardından yapıların algılanabilirliği bağlamında değerlendirmek üzere Mersin ilinde 120 kişinin katılımıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Anketin ana bulguları, tescilli yapının yakın çevresinin estetik değerini etkileyen özelliklerden bazılarının, yapının algılanabilirliğini etkilediğini göstermektedir. Çıkan sonuçlar neticesinde, bilimsel yazında ve uygulama alanında değerli bulunan tescilli yapıların, algılanma düzeyinin tespiti ile tarihi miraslara ilişkin farkındalık yaratılabilmesi için literatüre ve uygulama alanına katkıda bulunması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Tescilli yapılar, Algılanabilirlik, Mersin

MEASURING THE PERCEPTIVITY OF REGISTERED BUILDINGS IN THE CITY CENTER: THE CASE OF MERSIN

ABSTRACT

Historical buildings not only shed light on the social, economic, and cultural lives of the citizens throughout history, but also have a heritage quality that conveys the traces of the spatial transformation and development of the cities. There is a strong relationship between the fact that most residents or visitors living in the city have sufficient and competent information about the history, features, and even the fact that they are registered, of registered buildings that have an important place in the city's memory, and their transformation into sustainable and healthy information that can be transferred to future generations. For individuals to have value judgements regarding historical heritage and determining their qualities, awareness of the existence and value of these registered structures should be created within the historical heritage integrity. In this context, determining how registered buildings are perceived by the users of the city, what structural qualities and symbolic values affect the level of perception, will also be important for the protection of historical buildings.

In this context, this study aims to measure the perception level of city users about the historical buildings, through 4 buildings in Mersin city center, and to analyze the relationship between the structural qualities and symbolic values that affect this level. In the study area, registered buildings with different structural qualities were selected. After the necessary inventory scans and on-site examinations regarding these structures, a survey study was conducted with the participation of 120 people in Mersin province in order to evaluate the structures in terms of their perceptibility. The main findings of the survey show that some of the features affecting the aesthetic value of the registered structure's immediate surroundings affect the perceptibility of the structure. In addition, in consequence of the results, it will contribute to the literature and application field to raise awareness of historical heritage by determining the perception level of registered buildings that are valuable in the scientific literature and application field.

Keywords: Registered buildings, Perceptibility, Mersin

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM BİR GİRİŞ	1
BÖLÜM İKİ ÇEVRE ESTETİĞİ, ALGISAL DEĞERLENDİRME VE FİZİKSEL ÇEVRE.....	5
2.1 Algısal Değerlendirme	7
2.1.1 Duyuma Dayalı Algı Kuramları	8
2.1.2 Bilgiye Dayalı Algı Kuramları	10
2.2 Fiziksel Çevrede Algı Süreci.....	11
2.2.1 Hissi Değerlendirme	11
2.2.1.1 Algısal Değişkenler	12
2.2.1.2 Biçimsel Değişkenler	12
2.2.1.3 Sembolik Değişkenler	13
2.2.2 Yapı ve Kent Ölçeğinde Değerlendirmeler	14
2.2.3 Görsel Algı.....	17
BÖLÜM ÜÇ KORUMA, TESCİLLİ YAPILAR VE YAKLAŞIMLAR	20
3.1 Koruma Bilinci	21
3.2 Türkiye’de Yapıların Tescil Süreci	23
BÖLÜM DÖRT YÖNTEM	28
4.1 Çalışma Alanı ve Seçilen Tescilli Yapılar	28

4.1.1 Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı).....	32
4.1.2 İkinci Yapı (İş Bankası Binası).....	35
4.1.3 Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	38
4.1.4 Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	42
4.2 Seçilen Tescilli Yapıların Cephe ve Çevre Estetik Bilgileri	45
4.3 Anket Çalışması	49
4.3.1 Anketin Uygulanması	49
4.3.2 Anket Soruları ve Kategoriler.....	50
4.4 Katılımcıların Özellikleri	57
4.5 Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler	61
BÖLÜM BEŞ BETİMSSEL VE ÇIKARIMSAL BULGULAR.....	62
5.1 Betimsel Bulgular.....	62
5.1.1 Yapının Katılımcılar Tarafından Tanınırlık ve Yapının Korunmaya Değer Bulunma Niteliği	62
5.1.1.1 Tanınırlık	62
5.1.1.2 Korunmaya değer bulunma	63
5.1.2 Yapıların Cephelerinin Estetik Değerine İlişkin Değerlendirmeler	68
5.1.3 Yapıların Bulunduğu Çevrenin Estetik Değerine İlişkin Değerlendirmeler	74
5.1.4 Yapıların Cephesel Unsurlarına İlişkin Değerlendirmeler	80
5.1.5 Kişisel ve Hissi Değerlendirmeler	84
5.1.6 Yapının Koruma Değeri	97
5.1.7 Tescil Farkındalık Düzeyi.....	101
5.2 Çıkarımsal Bulgular	107
5.2.1 Tescilli Yapının Değeri Üzerinden Sorgulamalar	107
5.2.1.1 Yapının Değeri ve Kişisel Özellikler Arasındaki İlişki.....	107
5.2.1.2 Yapının Değeri ve Yapının Cephesinin Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki	113
5.2.1.3 Yapının Değeri ve Yapının Çevresinin Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki	116

5.2.1.4 Yapının Değeri ve Koruma Değeri Arasındaki İlişki.....	118
5.2.2 Tescilli Yapının Tescil Değerlendirmesi Üzerinden Sorgulamalar.....	120
5.2.2.1 Yapının Tescil Değerlendirmesi ve Kişisel Özellikler Arasındaki İlişki.....	120
5.2.2.2 Tescil Değeri ve Yapının Cephesinin Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki	127
5.2.2.3 Tescil Değeri ve Yapının Çevre Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	129
5.2.2.4 Tescil Değeri ve Koruma Değeri Arasındaki İlişki.....	131
BÖLÜM ALTI SONUÇ ve DEğERLENDİRME	132
KAYNAKLAR	141
EKLER.....	149

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Algı kuramları	8
Şekil 4.1 Seçilen yapıların konum haritası.....	31
Şekil 4.2. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı tarihi görseli	33
Şekil 4.3. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı sokak görseli	33
Şekil 4.4. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı güney cephe görseli	34
Şekil 4.5. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı batı cephe görseli	34
Şekil 4.6. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı doğu cephe görseli	35
Şekil 4.7. İş Bankası binası tarihi görseli.....	36
Şekil 4.8. İş Bankası binası sokak görseli.....	37
Şekil 4.9. İş Bankası binası kuzey cephe görseli	37
Şekil 4.10. İş Bankası binası giriş cephe görseli.....	38
Şekil 4.11. Şaşati Evi tarihi görseli	40
Şekil 4.12. Şaşati Evi güney cephe görseli	40
Şekil 4.13. Şaşati Evi doğu cephe görseli	41
Şekil 4.14. Şaşati Evi batı cephe görseli	41
Şekil 4.15. Merkez Bankası binası tarihi görseli.....	43
Şekil 4.16. Merkez Bankası binası kuzey cephe görseli	43
Şekil 4.17. Merkez Bankası binası güney cephe görseli.....	44

Şekil 4.18. Merkez Bankası binası doğu cephe görseli.....	44
---	----

TABLÖLER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1 Hissi değerlendirmelerde kullanılan kavramlar	11
Tablo 4.1 Çalışma kapsamında incelenen yapıların cephe ve çevre estetiği unsurları	48
Tablo 4.2 Yapıların korunmaya değer bulunma sebepleri kategorisi	53
Tablo 4.3. Cephesel unsurlar kategori tablosu	54
Tablo 4.4 Hissi değerlendirme kategori tablosu	55
Tablo 4.5 Yaşamak için tercih edilen yapı sebepleri kategorisi.....	56
Tablo 4.6 Katılımcıların demografik özellikleri	60
Tablo 5.1 Yapıların tanınırlık düzeyleri.....	63
Tablo 5.2 Yapıların korunmaya değer bulunma düzeyleri.....	64
Tablo 5.3 Yapıların korunmaya değer bulunma sebepleri dağılım tablosu	67
Tablo 5.4 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (birinci yapı).....	69
Tablo 5.5 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (birinci yapı)	69
Tablo 5.6 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (ikinci yapı)	70
Tablo 5.7 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (ikinci yapı)	70

Tablo 5.8 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (üçüncü yapı)	71
Tablo 5.9 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (üçüncü yapı)	72
Tablo 5.10 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (dördüncü yapı)	73
Tablo 5.11 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (dördüncü yapı)	73
Tablo 5.12 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (birinci yapı)	74
Tablo 5.13 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (birinci yapı)	75
Tablo 5.14 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (ikinci yapı).....	76
Tablo 5.15 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (ikinci yapı).....	76
Tablo 5.16 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (üçüncü yapı)	77
Tablo 5.17 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (üçüncü yapı)	78
Tablo 5.18 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (dördüncü yapı).....	79
Tablo 5.19 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (dördüncü yapı).....	79

Tablo 5.20 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (birinci yapı)	82
Tablo 5.21 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (ikinci yapı)	82
Tablo 5.22 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (üçüncü yapı).....	83
Tablo 5.23 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (dördüncü yapı).....	83
Tablo 5.24 Hissi değerlendirme tablosu (birinci yapı).....	87
Tablo 5.25 Hissi değerlendirme tablosu (ikinci yapı).....	88
Tablo 5.26 Hissi değerlendirme tablosu (üçüncü yapı)	89
Tablo 5.27 Hissi değerlendirme tablosu (dördüncü yapı).....	90
Tablo 5.28 Değer sıralamasında birinci sıraya konulan yapıların dağılımı	92
Tablo 5.29 Değer sıralamasında ikinci sıraya konulan yapıların dağılımı.....	92
Tablo 5.30 Değer sıralamasında üçüncü sıraya konulan yapıların dağılımı	93
Tablo 5.31 Değer sıralamasında dördüncü sıraya konulan yapıların dağılımı.....	93
Tablo 5.32 Yaşamak için tercih edilen yapı dağılımı	95
Tablo 5.33 Birinci yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı).....	95
Tablo 5.34 İkinci yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (İş Bankası binası).....	96
Tablo 5.35 Üçüncü yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (Şaşati Evi).....	96

Tablo 5.36 Dördüncü yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (Merkez Bankası binası)	97
Tablo 5.37 Yapılara ilişkin değer farkındalığı	100
Tablo 5.38 Tescil farkındalık düzeyi	102
Tablo 5.39 Birinci yapı tescil farkındalık düzeyi.....	103
Tablo 5.40 İkinci yapı tescil farkındalık düzeyi.....	104
Tablo 5.41 Üçüncü yapı tescil farkındalık düzeyi	105
Tablo 5.42 Dördüncü yapı tescil farkındalık düzeyi.....	106
Tablo 5.43 Yapının değeri ve katılımcıların cinsiyeti arasındaki ilişki	109
Tablo 5.44 En değerli birinci sırada bulunan yapı ve cephe estetik değerlendirmesi ilişkisi	115
Tablo 5.45 En değerli dördüncü sırada bulunan yapı ve cephe estetik değerlendirmesi ilişkisi	115
Tablo 5.46 En değerli birinci sırada bulunan yapı ve çevre estetik değerlendirmesi ilişkisi	117
Tablo 5.47 En değerli dördüncü sırada bulunan yapı ve çevre estetik değerlendirmesi ilişkisi	118
Tablo 5.48 Yapının değeri ve koruma değeri arasındaki ilişki	119
Tablo 5.49 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların yaşı arasındaki ilişki .	121
Tablo 5.50 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların cinsiyeti arasındaki ilişki	123
Tablo 5.51 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların SES grubu arasındaki ilişki.....	125

Tablo 5.52 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların kentteki ikamet süresi arasındaki ilişki	126
Tablo 5.53 Tescil değeri ve yapının cephesinin estetik özellikleri arasındaki ilişki	128
Tablo 5.54 Tescil değeri ve yapının çevre estetik özellikleri arasındaki ilişki	130
Tablo 5.55 Tescil değerlendirmesi ve koruma değeri arasındaki ilişki	131

BÖLÜM BİR

GİRİŞ

Tarihi yapılar bulunduğu kentlerde, kentlilerin tarih boyunca sosyal, ekonomik ve kültürel yaşayışlarına ışık tuttuğu gibi kentlerin mekânsal olarak dönüşümünün ve gelişiminin izlerini takip edebilmek için de öneme sahiptir. Tescillenerek kentlerin simgesi haline gelmiş birçok yapı, bulunduğu kent ile zaman içinde gelişen ve dönüşen bir ilişki kurmaktadır. Kentte yaşayan kentlilerin veya ziyaretçilerin çoğunun kent belleğinde önemli bir yerde duran bu yapıların geçmişine, özelliklerine ve tescilli olduklarına dair yeterli ve yetkin bilgiye sahip olmamaları, kente dair edinilen bilginin yetersizliğinin yanı sıra kent belleğinin sürdürülebilir ve gelecek nesillere aktarılabilir bilgiye dönüşmesini de engelleyebilmektedir. Bireylerde tarihi mirasın niteliklerini saptamaya yönelik değer yargılarının var olması için öncelikle tarihi miras bütünlüğünde, bu tescilli yapıların varlığının ve değerinin bilinci oluşturulmalıdır. Kent belleğinde önemli bir yerde duran bu yapıların gelecek nesillere en doğru ve sağlıklı şekilde aktarılmasına ait sorumluluk ise yerel ve ulusal yönetimin yetkili kurumlarında olduğu kadar kent içerisinde bu yapılarla aktif ilişki halinde olan kentlilere de aittir. Koruma bilincinin bireylerde oluşturulması, öncelikle koruma kavramına yönelik bir farkındalığın geliştirilmesini gerektirir. Bu bağlamda, hangi yapıların neden korunmaya değer olduğuna dair bir bilinç oluşturulmasıyla, sorumluluk bireysel düzeye kadar taşınarak tarihi mirasın soyut ve somut değerlerinin gelecek nesillere sürdürülebilir ve bilinçli bir şekilde aktarılmasına olanak sağlanabilecektir. Dolayısıyla, koruma bilincinin oluşturulmasıyla tarihi mirasa konu yapıların sadece maddi varlıklar olarak değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal birer miras olarak da algılanması sağlanarak, bu mirasların gelecek kuşaklara aktarılmasına yönelik kalıcı çözümler sunulabilecektir.

Tarihi çevrelerin oluşumunda etkili olan kültürel varlıkların özellikleri, korunması gereken değerlerin çeşitliliği, koruma kavramı ve uygulama yöntemleri gibi faktörlere bağlı olarak belirlenmektedir (Levent, 2009). Bernard Feilden (2003), tarihi çevrenin korunmasını destekleyen nitelikleri üç ana kategori altında toplar: duygusal, kültürel ve kullanımsal değerler. Duygusal değerler, tarihi çevreye duyulan kimlik, merak, saygı ve süreklilik gibi duygusal bağların varlığını ifade eder. Bunlar, insanların tarihi

çevreye duydukları derin duygusal bağlar ve manevi değerlerdir. Bu bağlamda, tarihi yapılar ve mekânlar, toplumun kimliğinin bir parçası olarak algılanır ve korunması gereken önemli semboller haline gelir. Bu değerler, tarihi çevrenin anlamını ve önemini belirlemekte etkili olup korunmasını gerekçelendirir. Tarihi, belgesel, arkeolojik, eskilik, peyzaj, ekolojik, estetik ve mimari, teknolojik ve bilimsel değerler kültürel değerleri; ekonomik, sosyal, politik ve eğitim ise kullanım değerlerini oluşturmaktadır (Levent, 2009).

Bir yapının korunmaya değer olması ile tescilli olma durumunun anlaşılmasında ve duygusal, kültürel ve kullanımsal değerlerinin ortaya çıkmasında, yapının algılanabilirlik düzeyi de etkili olmaktadır. Tescilli yapıların algılanabilirliği gerek bilimsel yazında gerekse de uygulama alanında "tanıtım ve yönlendirme" olarak adlandırılan yaklaşımın bir parçasıdır. Bu yaklaşım, insanların bir yapıyı keşfetmelerine ve anlamalarına yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Kent merkezindeki tescilli yapıların algılanabilirliğinin artması, insanların bu yapıların mimari özelliklerini, tarihi ve kültürel önemini daha kolay bir şekilde fark etmelerini ve bu farkındalıkla beraber mekânsal aidiyetin oluşmasını sağlayacaktır. Çünkü mekânsal aidiyet, bireylerin mekanı tanıması ve ona değer vermeye başlamasıyla birlikte ortaya çıkmaktadır (Kyle ve ark., 2005). Mekânsal aidiyet belirli bir çevreye karşı gelişen duygusal bağ olarak tanımlanabilirken, tarihi çevrede gerçekleştirilen çalışmalarda mekânsal aidiyet konusu, koruma sürecinin sürdürülebilirliğini etkileyen başlıklar altında tartışılmaktadır (Halaç ve Öztürk, 2020). Bu kapsamda tarihi çevrede kentlinin edindiği mekânsal aidiyetle birlikte, içerisinde koruma bilincinin de yer alacağı gibi birçok nitelik bağlamından kentlinin yaşadığı alanı sahiplenmesine olanak sağlayacağı ileri sürülebilecektir.

Tüm bu olgular göz önünde bulundurulduğunda, tarihi çevrede korunan ve/veya korunmaya değer bulunan tarihi mirasa konu yapıların algılanabilirliğinin, koruma değerlerinin farkındalığına ve kentsel aidiyetin artmasına katkı sunabileceği değerlendirildiğinde, söz konusu yapıların algılanabilirlik düzeyini belirlemenin ilgili literatür ve uygulama alanında önemli bir konu olduğu ileri sürülebilmektedir.

Algılanabilirlik ise algı literatürü ve mekânsal disiplinlerin bir aradalığı üzerinden irdelendiğinde çevre estetiği kavramının ele alınmasını gerektirmektedir. Fiziksel

çevrenin görünümünün insanların davranışları üzerinde ve insanın algısında etkili olduğu savından yola çıkarak (Nasar, 1998; Ataöv, 1998; Ekşioğlu, 2010), kişinin çevresini değerlendirme biçimi üzerinden bulunduğu çevredeki unsurları nasıl algıladığı belirlenebilmektedir. Bu süreçte duyu ve algı mekanizmasının nasıl işlediğinin anlaşılması da önemlidir. Algı kavramına bağlı olarak deneyim kavramı; hem kişinin parçası olduğu toplumun kültürel, ekonomik ve sosyal verilerini içeren hem de kişisel birikimleri barındıran etmen olarak değerlendirilmektedir. Dışsal bir unsurun, bir yapının veya bir fiziksel çevrenin algılanma biçimi, kişinin algıladığı unsura yaklaşımını bir başka deyişle davranışını ve tercihini de etkilemektedir. Bu nedenle, fiziksel çevrenin algılanabilir olmasının önemi, çevrede insanların davranışlarını etkilemektedir ki bu durum fiziksel çevrenin ya da bir yapının imgelenebilirliği ile de ilişkilidir (Lynch, 1960). Bu bağlamda, çevre estetiği alanının yöntemleri üzerinden bir yapının veya alanın algılanabilirliğini ölçümlemek, kişilerin o yapı ya da alana ilişkin davranış ve tercihlerini de belirlemeyi sağlayacaktır.

Bu tez kapsamında, tarihi miras niteliğinde korunan yapıların algılanabilirliğinin ölçülmesi amacıyla Mersin kenti içerisinde yer alan dört farklı tescilli yapı, yapılara ait özellikler ile bulunduğu çevrenin özellikleri bakımından incelenmiş ve anket yöntemi üzerinden kentliler tarafından nasıl algılandığı tespit edilmiştir. Mersin kent merkezinde yer alan ve Mersin'in ilk yerleşim bölgelerinde bulunan, sosyal ve kültürel birikimler ile iz bırakarak günümüze kadar ulaşan her biri özgün karakteristik yapısıyla, kentin kimliğinin oluşmasında önemli yer tutan tescilli yapılar seçilerek, bu yapıların tescile sebep olan niteliklerinin veya bu niteliklerden bağımsız, özgün özelliklerinin kullanıcılar tarafından ne derece algılanabilir olduğunu belirlemeye yönelik bir yöntem oluşturulmuştur. Söz konusu yapılara ilişkin gerekli envanter taramaları ve yerinde incelemelerin ardından yapıların algılanabilirliği anket çalışması üzerinden ölçülmeye çalışılmıştır. Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler, betimsel ve çıkarımsal istatistiksel yöntemler üzerinden incelenmiştir. Bulunan sonuçlar üzerinden çalışma kapsamında incelenen yapıların algılanabilirlik düzeylerini etkileyen yapısal ve çevresel estetik nitelikleri irdelenmiş, yapının algılanabilirliğinin yapının kişiler tarafından algılanan koruma değerini ne düzeyde etkilediği istatistiksel olarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda ikinci bölümde; çevre estetiği, algısal değerlendirme ve fiziksel çevre başlıklarını ele alarak kavramsal bir çerçeve sunulması amaçlanmaktadır. Bu bölümün ana hedefi, çevrenin estetik ve algısal boyutlarının nasıl değerlendirildiğini ve fiziksel çevre ile bu değerlendirmelerin nasıl ilişkilendirildiğini kapsamlı bir şekilde açıklamaktır. Üçüncü bölümde tarihi ve kültürel mirası koruma konusundaki temel kavramlara, koruma bilinci ve Türkiye’deki tescil süreçlerine bir bakış sunmaktadır. Dördüncü bölümde çalışmanın yöntemi detaylı şekilde aktarılmaktadır. Çalışmanın beşinci bölümünde ise betimsel ve çıkarımsal bulgulara yer verilmektedir. Çalışmanın son bölümü olan altıncı bölümde bulgulara dair tartışmalar içeren sonuç ve değerlendirme yer almaktadır.

Bu tez çalışması ile ortaya çıkan bulguların, tarihi yapıların algılabirliklerini etkileyen yapısal ve çevresel estetik değerleri ortaya koyması, bu kapsamda tarihi miras niteliği gösteren yapılara dair değer algısını etkileyebilecek mekânsal kararlara veri sunması açısından ilgili literatüre ve uygulama alanına katkı sunması beklenmektedir.

BÖLÜM İKİ

ÇEVRE ESTETİĞİ, ALGISAL DEĞERLENDİRME VE FİZİKSEL ÇEVRE

Algı duyular yardımı ile belleğe gelen iletilerin geçmiş deneyimler, sosyal ve kültürel birikimler ile birleşerek bir bütüne ulaşan karmaşık bir sürecin tamamıdır. Algı; bireyin sosyo-kültürel durumunu, geçmiş deneyimlerini, kısacası bireyin hazır bulunuşluğunu da değerlendirmektedir (Çağlayan, 2014). Bu yüzden algı, öznel bir değerlendirmedir. Cüceloğlu (2006)'na göre “içinde yetiştirilen kültür, o an içinde bulunulan ortam, gereksinimler ve benzeri her şey, algısal beklentileri şekillendirir. Her bireyin algılaması o bireyin ‘gerçeğini’ oluşturur”. Bireyler çevrelerinde bulunan nesneler ile sürekli bir etkileşim durumu içinde bulunduğu ve uyaranların fazla olması gerekçesiyle, önceliği asıl ihtiyacı olan sorulara cevap verecek ve amaçlarına uygun olanlara tanır. Algılamada bulunulan ortam, duygusal deneyimler, içgüdüsel davranışlar, amaç, tutum ve duygu her bireyde farklılaşmasına sebep olan girdilerdir.

Algı öznel ve nesnel bir etkileşim sonucu meydana geldiğinden bu öznel-nesnel etkileşimin etmenleri bu sürecin çıktılarını oluşturmaktadır. Öznel etmenleri bireyden bireye farklılık gösterebilen; kişinin psikolojik ve fiziksel durumlarının tümü olarak yorumlamak mümkündür. Nesnel etmenler ise algılanan durumun veya nesnenin fiziksel özellikleri ve nesnenin algılanırken bulunduğu ortamın özellikleri olarak değerlendirilmektedir. Ünlü (1998), uyaran unsurlarından dış unsurlar olarak uyarının büyüklüğünü, rengini, konumunu, dokusunu, benzerliğini, yakınlığını, devamlılığını göstermiştir. Bir diğer faktör olan kişisel faktörler ise bireylerin her biri için değişkenlik gösteren; deneyim, sosyal ve kültürel değerler, bilişsel yönelimler ile duygusal durumlar olarak gösterilmiştir.

Lang (1987) algıyı; çevre ile ilgili çevreden bilgi edinme süreci olarak tanımlamış, aktif ve amaçlı olduğunu belirtmiştir. Lang (1987), algılamının iki süreçten (duyumsal ve zihinsel süreçler) oluştuğunu ifade ederek, çevresel bilginin öncelikle beş duyu yardımı ile zihnimize iletildiğini belirtmektedir. Duyu organları yoluyla beyne iletilen uyarımların, duyumlar haline dönüşüp çeşitli bakımlardan örgütlenip anlam kazandırılması olarak tanımlanabilecek olan algılama; seçicilik, bütünlük,

organizasyon, değişmezlik, uyarıcı artışı – düşüşü ve yanılsama gibi farklı nitelikler üzerinden de irdelenebilmektedir (Baymur, 1976).

Algılama süreci duyum ile başlamaktadır. Duyum yardımıyla dış çevredeki veriler sinirsel enerjiye çevrilmek ve işlenmek üzere beyne iletilir. Beyne işlenme süreci tamamlandıktan sonra bilgi oluşur ve depolanmaya başlar. Bu sürece algılama süreci, sürecin sonucu oluşan ürüne de algı denilmektedir. Algılamanın olduğu sırada beyin, diğer duyu organlarından gelen duyularla birlikte, kişinin edindiği bilgileri, beklentilerini, toplumsal ve kültürel değerlerini de girdilere ekleyerek gelen duyuları seçer, bazılarını göz ardı eder ve elde ettiği yeni bilgiyi gruplandırarak hâlihazırdaki bilgileriyle beraber değerlendirir (Cüceloğlu, 2005: Yıldız ve Seçkin 2019). Algısal süreç öznenin fiziksel- kişisel özellikleri ile algılanan nesnenin özelliklerinin, sürecin gerçekleştiği ortamın nitelikleri de etkili olmak üzere, bilincin farkında olarak ayırt ettiği özellikler ile bilinçdışı farkındalıkların harmanlanarak bireyde davranış, tavır ve tepkilerin belirlemede etkili olacak şekilde değer oluşumuna dönüşme sürecidir. Bahsedilen süreç değişken, dinamik ve aktif bir süreçtir. Bu sürecin değişken ve dinamik olmasının temel sebebi ise bilginin sabit olmadığı gibi bireylerin psikolojik durumlarının, kişisel değerlerinin ve birçok değişkenin de sabit olmamasıdır. Herhangi bir olguya dair oluşan algı sürekli olarak değişebilir ve yenilenebilir. Bahsedilen bilgileri duyu alma yetileriyle edinirken, geçmişte yaşanan deneyimler ile edinilen bilgiler sınıflandırılır ve zihinde yer edinir. Gerektiğinde bu bilgiler çağırılır ve yeniden anlamlandırılır. Dolayısıyla, dış ortamdan gelen bir uyarın, duyu organları üzerinden beyne iletilir ve algılama süreci ile birlikte kişinin zihninde bir anlam kazanır. Bu kapsamda algının öznel bir değerlendirme süreci olduğu ifade edilmelidir.

Algısal süreç, kişinin zihni içerisinde gerçekleşen ve özünde öznel bir değerlendirme barındıran bir içerik sunmaktaysa da çevre psikolojisi bilim alanının gelişmesi ile birlikte, ortak tercih kalıpları üzerinden incelenebilmekte (Berlyne, 1972; Wohlwill, 1972) ve bu sayede benzer niteliklere sahip kişilerin belirli uyarınlar karşısında benzer davranışları gösterdiği izlenebilmektedir.

Çevre psikolojisi, 1960'lı yıllar ile birlikte gelişen ve bireyler ile yapılı ve doğal çevre arasındaki ilişkiyi inceleyen bir disiplindir (Cicerali ve Cicerali, 2005). Çevre psikolojisi; sosyal psikologların “organizmanın kendi doğal çevresinde incelenmesi” gerekliliğine dayanmaktadır. Bir organizma olarak ele alınan insanın, çevreden gelen uyaranlara karşın vereceği tepkilerin, bir laboratuvar içerisinde gözlemlenmesinin mümkün olmayacağı, bu gözlemin organizmanın yaşadığı çevrede yapılması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu çevre ise insanın yaşadığı fiziksel mekân üzerinden irdelenmektedir. Fiziksel mekân, sosyal çevreyi de içerdiğinden çok katmanlıdır (Göregenli, 2013).

Ancak, fiziksel çevrede yapılan insan davranışı gözlemlerinin, insanın algısal mekanizması ve davranışını/tercihini tetikleyen unsurları tespit etmek açısından daha doğru sonuçlar vereceği de çevre psikolojisinin savları arasındadır. Bu tespit esnasında ölçümlenmeye çalışılanın ise insanın bir kısım uyaranlar karşısında algısının nasıl etkilendiği ve bu sayede hangi nitelikler gösteren fiziksel çevre unsurlarının hangi algısal süreçleri belirlediği üzerinedir.

2.1 Algısal Değerlendirme

Psikoloji alanında, algı üzerine yapılan çokça çalışma bulunmaktadır. Bu tez kapsamında Lang'ın (1974) yaptığı kuramsal çalışma irdelenmiştir. Lang (1974) çalışmasında algı kuramlarını iki gruba ayırmaktadır: (1) duyuşsal algı kuramları ve (2) bilişsel algı kuramları (Şekil 2.1). Duyuya bağlı algı teorisinde duyu donelerinin beyinde nasıl bir araya geldi açıklanmaya çalışılmaktadır. Bilgiye dayalı algı teorisi ise kavramsal bilginin nasıl işlendiği ve bu süreç içinde yer alan ilişkileri ifade etmeye çalışmaktadır (Lang, 1974).

Şekil 2.1. Algı kuramları (Kaynak: J. E. Lang'ın Algı Kuramların'dan yararlanılarak hazırlanmıştır.)

Duyu, çevreden gelen fiziksel uyarıcıların ham olarak algılanmasıyla ilgilidir ve bu süreç bilinçli bir değerlendirme yapmadan önce gerçekleşir. Biliş, bu duysal verilerin işlenmesi, yorumlanması ve anlamlandırılmasıyla ilgilidir. Bu aşamada, bilgiye anlam yüklenir ve bilinçli algılar oluşur. Duyular, çevreden bilgi toplayarak algı sürecini başlatır. Bu bilgiler bilişsel süreçler aracılığıyla işlenir ve anlamlı bir bütün haline getirilir. Algı, bu iki sürecin bir araya gelmesiyle oluşur; duysal veriler bilişsel süreçlerle işlenmesi ve yorumlanması sonucu çevremizi anlamamızı sağlar.

2.1.1 Duyuma Dayalı Algı Kuramları

Çevresel uyarıcıların duyumlara sebep olması ve bu duyumların bir algılama sürecinde bir araya getirilerek anlamlandırılması duyuma dayalı algı kuramlarının temelini oluşturmaktadır. Duyuya dayalı algı kuramları içerisinde; ampirist teori, nativist teori, rasyonalist teori, Gestalt teorisi yer almaktadır. Bilgiye dayalı algı kuramı ise algılanan nesnenin niteliksel özelliklerini merkez alınarak yorumlanır.

Ampirist teoride bilginin ana kaynağının deneyim olduğu ve bu deneyim etrafında şekillendiği vurgulanır. Ampirizme göre zihnimizde yer eden bütün bilgileri deney ve

gözlemlerle, duyular aracılığıyla elde ederiz. Bu teoride gerçeğin gözlenebilir olduğu ve algının sadece nesnelerin kopyalarının bireyde oluşan deneyimler ile içselleştirilmesi sonucu olduğu ileri sürülmektedir. Nesne kendisinde olmaksızın algılayan kişinin algısında var olan özelliklere sahiptir. Duyular aracılığıyla edinilen koku, tat ve renk gibi özellikler nesnenin kendisinde değil de nesneyi algılayan kişinin algısında vardır (Asar, 2013).

Nativist teoriye göre doğuştan gelen bilgiler, deneyimle gelen bilgilerden önce vardır. Doğuştan var olan bilgiler aklın ve bilincin dışında gelişim gösterir. Nativistler, her türlü ruhsal etkinliklerin varlıkla birlikte olduğunu ve dışarıdan gelmediğini ifade ederler (Akkurt, 2019).

Rasyonalist teorilerde bilginin ana kaynağının salt akıl olduğu vurgulanmakta, bilginin temelinin duyularla oluşturulamayacağı ileri sürülmektedir. Buna göre duyular değişkendir ve bu sebeple doğruluğun gerçek ölçüsünü akıl oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, bütün bireylerde doğuştan var olan bir akıl olduğunu, bunun değişmezliğini ve deney dışı salt bir gerçeklik içerdiğini ifade eder. Bu nedenle ampirist teorinin karşıtıdır (Akkurt, 2019).

Gestalt Teorisi'nde ise nesnenin algılandığı hali; nesneyi oluşturan parçalarından bağımsız olarak bütüncül biçimdir. Gestalt Teorisi'nde görsel algının görme ve düşünme eylemiyle eş zamanlı gerçekleştiği, bu nedenle nesnelerin ayrı ayrı değil bağlamı içinde algılandığı ifade edilir (Akkurt, 2018). Bu teoriye göre, görme eylemi ile düşünme eylemi birbirinden ayrılamaz ve insan aktif görme gerçekleştirir (Aydın, 2012).

Gestalt Teorisi'ne göre, görsel algının ilkeleri şu şekilde sıralanabilir: (1) Görme ve düşünme eş zamanlı gerçekleşir, (2) Nesne parçaları bazında değil, bütün içinde algılanır, (3) Göz, öncelikli olarak harekete duyarlıdır, (4) Nesnenin şekli ve yapısal özellikleri en basite indirgenir.

Görsel algının, çevreyle ve bağlamla bir arada gerçekleştiğini vurgulayan Arnhem (1986), nesnelerin büyüklüklerinin, renklerinin, aydınlık seviyelerinin hatta ne olduklarının çevreleriyle birlikte tanımlanabildiğini vurgulamaktadır. Gestalt

kuramcılarını görsel organizasyonun ‘nasıl’ oluştuğunu anlatabilmek için kuramı; şekil-zemin ilişkisi, algısal gruplama ilkesi, benzeşme-ayırışma ilkesi, tamamlama ilkesi ve süreklilik ilkesi olarak alt başlıklara bölmüşlerdir. Gestalt Kuramı’na göre görsel yapı olarak tarif edilen bütün, kendisini oluşturan parçalardan daha karmaşık bir yapıya sahip olup, bütünü oluşturan parçaların tümü bütünle ilişki içerisinde bulunmaktadır. Bu yapı, belirli bir anda elde edilebilecek en basit ve en simetrik bir araya gelişini tarif etmektedir (Arnheim, 1986). Bu doğrultuda ortaya çıkan sonuç nesnenin salt kendisi olarak değil, organize edilmiş bütünsel bir çerçevede algılandığında anlam kazanmaktadır.

Dolayısıyla, duyuma dayalı algı kuramları, kişinin çevresindeki unsurları nasıl algıladığını açıklamaya çalışır. Her kuramda, en baskın olan görme duyusunun ön planda olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca bir uyarının algılanmasında, bulunduğu çevrenin de etkili olduğu anlaşılabilmektedir.

2.1.2 Bilgiye Dayalı Algı Kuramları

Bilgiye dayalı algı teorisinin temsilcileri, James ve Alaanor Gibson’dur ve algıyı literal ve şematik olmak üzere iki şekilde kategorize etmişlerdir (Ertürk, 1984; Aydın, 1986). “Literal algı”; algının temel algısal boyutları olan yüzey, kenar, dış çizgi, ölçü, biçim, renk, doku gibi mimari biçimin temel fiziksel özelliklerine dayanan, nesnel bir algı düzeyi” iken şematik algı ise; “literal algıdan kaynaklanan, bireyden bireye değişimler gösteren öznel bir algı düzeyi” olarak tarif edilmektedir (Ertürk, 1984).

Literal algıda, dünyanın maddi veya mekânsal algısı, çevrenin doğrudan deneyimlenmesini ifade etmektedir. Evrensel nitelikteki bu algı, renk, doku, yüzey, kenar, eğrilikler ve biçimler gibi somut unsurlara dayanmakta olup, anlamlara veya zihinsel işlemlere bağlı olmadan, çevrenin fiziksel özelliklerine odaklanır. Bu tür algı, şematik algının oluşabilmesi için gerekli bir ön koşuldur (Aydın, 1986).

Şematik algı ise literal algıdan türeyen ve kişiden kişiye farklılık gösteren kişisel bir algı düzeyidir (Ertürk, 1984). Şematik algının temel özellikleri; anlamlı ve işlevsel nesneler, yerler, kişiler, işaretler ve yazılı simgelerle doğrudan ilişkili olmasıyla tanımlanır. Bu tür algı, bireylerin günlük yaşam deneyimlerinden şekillenir ve kişisel

bir nitelik taşır, çünkü zaman içinde bireyden bireye farklılık gösterebilir. Şematik algı, aynı zamanda seçici bir yapıya sahip olup, belirli bilgileri ve deneyimleri vurgular, bu sayede bireylerin çevreyi anlamlandırma biçimlerini kişisel bir çerçevede etkiler (Aydınlı, 1986).

2.2 Fiziksel Çevrede Algı Süreci

Algı kuramlarında da görüldüğü üzere, bir unsurun algılanmasında, algılayan ve algılananın niteliklerinin önemli olduğu kadar algılananın bulunduğu çevrenin de bir etken olarak ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle algı sürecinin fiziksel çevrede nasıl gerçekleştiğinin açıklanması gereklidir. Bu konuda da birçok çalışma yapılmış olmakla birlikte çevreden gelen uyaranların nasıl ölçümlenebileceğine ilişkin en temel kaynak Russell'ın (1992) çalışmasıdır. Russel (1992) çalışmasında, çevreden gelen uyaranları sınıflandırmak için “hissi değerlendirmelerin” kullanılabileceğini, bu değerlendirmenin ise “algısal”, “biçimsel” ve “sembolik” değişkenler üzerinden tariflenebileceğini ileri sürmektedir.

2.2.1 Hissi Değerlendirme

Fiziki çevrenin kişilerde yarattığı hissi ölçmek adına Russell (1992) algısal değerlendirme ölçütlerini üç başlıkta değerlendirmektedir: (1) algısal değişkenler, (2) biçimsel değişkenler ve (3) sembolik değişkenler (Tablo 2.1).

Tablo 2.1 Hissi değerlendirmelerde kullanılan kavramlar (Russell, 1992; Lang, 1992; Ekşioğlu, 2010)

Hissi Değerlendirme Kavramları		
Algısal Değişkenler	Biçimsel Değişkenler	Sembolik Değişkenler
Memnuniyet	Karmaşıklık-Çeşitlilik	Doğallık
Canlandırıcılık	Uyum - Düzen	Bakımlılık
İlgi Çekicilik		Açıklık
Dinlendiricilik		Görsel Kirlilik
		Güvenlik

2.2.1.1 Algısal Değişkenler

Algısal değişkenler, kişinin fiziksel çevre karşısında duyduğu hisleri açıklamaya çalışır ve bu hisler temelde iki ana değer üzerinden belirlenmektedir (Russell, 1992; Lang, 1992; Ekşioğlu, 2010). Bu iki ana değer memnuniyet ve canlandırıcılık üzerinedir. Bu değişkenlerin farklı organizasyonları sonucunda ise iki alt başlık oluşmaktadır ki bunlar ilgi çekicilik ve dinlendiriciliktir.

Memnuniyet vericilik kişinin bulunduğu çevreye olan beğeni düzeyini belirleyen ana etmendir ve başka bir histen etkilenmeyen bağımsız bir kavramdır (Russell, 1992; Ekşioğlu, 2010). Yapılan çalışmalarda fiziksel çevrenin memnuniyet düzeyini ölçümlemek için ise güzel-çirkin, hoşluk veren-hoşluk vermeyen gibi zıt sıfatlar üzerinden değerlendirmeler yapılabilmektedir (Ekşioğlu, 2010).

Canlandırıcılık ise bireyin durağanlık hissinden uzaklaşarak daha dinamik bir hissiyata yönelmesi olarak tanımlanmaktadır ve hissi değerlendirmenin ikinci bağımsız kavramıdır. Yapılan çalışmalarda bu değerlendirmenin ölçümlenebilmesi için canlandırıcı-durgunluk verici, canlı-monoton gibi zıt sıfatların kullanıldığı görülmektedir (Ekşioğlu, 2010).

İlgi çekicilik kavramı, memnuniyet ve canlandırıcılık kavramlarının farklı değerler aldığı durumda ortaya çıkan bir kavramdır. Bir çevrede memnuniyet ve canlandırıcılık düzeyi olumlu ise ilgi çekici, olumsuz ise sıkıcı olarak bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu kavram da zıt sıfatlar ile ölçümlenebilmektedir (Ekşioğlu, 2010).

Dinlendiricilik kavramı ise mekânın memnuniyet vericilik düzeyinin olumlu canlandırıcılık düzeyinin ise olumsuz olarak algılandığı durumlarda oluşmaktadır. Bu kavram, dinlendirici-durgunluk verici zıt sıfatları üzerinden incelenebilmektedir (Ekşioğlu, 2010). Bu tez kapsamında da hissi değerlendirme kavramları kullanılarak ölçümler yapılmıştır.

2.2.1.2 Biçimsel Değişkenler

Biçimsel değişkenler, kişinin bulunduğu fiziksel çevrede, form-biçim-nesnel özellikler üzerinden yaptığı değerlendirmeleri içermektedir (Ekşioğlu, 2010).

Formların yapısının incelenmesine biçimsel estetik, formların içeriğine verilen tepkilerin incelenmesine ise sembolik estetik adı verilmiştir (Lang, 1988). Biçimsel değişkenler; çevrenin veya yapının formundan kaynaklanan fiziki özellikleri kapsamaktadır ve estetik değerlendirmenin de önemli bir unsurudur. Biçimsel estetiğin nitelikleri arasında; şekil, oran, ritim, ölçek, karmaşıklık, renk, aydınlatma, gölgeleme, düzen, hiyerarşi, mekânsal ilişkiler, uyumsuzluk, belirsizlik, sürpriz ve yenilik yer alır (Groat, Despres, 1990; Lang, 1988; Wohlwill, 1976). Nasar (1994) ise fiziksel çevredeki biçimsel değişkenleri (1) karmaşıklık-çeşitlilik ve (2) düzen-uyumluluk üzerinden irdelemektedir (Ekşioğlu, 2010).

Karmaşıklık farklı biçimsel unsurlar içeren öğelerin bir mekânda ne derecede bulunduğunu ifade etmektedir (Nasar, 1994, Ekşioğlu, 2010). Karmaşıklık, gözlenebilen farklı öğelerin sayısı ve bu öğelerin ayırt edici özelliklerinin bulunup bulunmadığı olarak tanımlanmaktadır (Nasar, 1998).

Uyum; öğeler veya yapı ile çevresi arasında düşük kontrastı temsil etmektedir. Orta düzeyde karmaşıklık ve yüksek düzeyde uyum olduğunda kişilerde tercih düzeyi artmaktadır (Nasar, 1998). Düzen algılanan nesnenin, öğenin veya sahnenin ne ölçüde bir arada durduğu veya anlamlı hale geldiğini ifade etmektedir (Kaplan, 1989).

Yapılan çalışmalar, kişilerin bir fiziksel çevrede uyum ve kısmen karmaşıklık aradığını ortaya koymaktadır. Ancak karmaşıklık arttıkça, çevreden duyulan memnuniyet de azalmaktadır. Yine de karmaşıklık ve uyum birlikte ele alınan ve monotonluğu kırması açısından fiziksel mekânda aranan bir niteliktir (Ekşioğlu, 2010).

2.2.1.3 Sembolik Değişkenler

Sembolik değişkenler, fiziksel çevreyi algılayan kişinin özellikleri bağlamında değerlendirilmektedir (Lang, 1992). İnsanların fiziksel çevrede karşılaştıkları unsurlara ilişkin içsel temsillerini ve yapıyla ilgili bu temsille ilişkili anlamlarını yansıtır (Nasar, 1994). Dolayısıyla sembolik estetik, kişinin düz anlamsal bir anlamı (biçimsel yapının niteliği), tanıdığı ve onun hakkında yan anlam çıkarımı yaptığı bir bilişsel süreci temsil eder (Nasar, 1994). Farklı kültürlerle ve farklı bilgi düzeylerine

sahip bireyler çevreyle etkileşime girerek çevrelerine dair sembolik olarak farklı anlamlar geliştirir (Nasar, 1994). Sembolik değişkenler doğallık, bakımlılık, açıklık, görsel kirlilik ve güvenlik gibi farklı kavramları içermektedir (Ekşioğlu, 2010).

Özetle, bu tez kapsamında, hissi değerlendirmeler kullanılmış olup tarihi yapıların kişilerde uyandırdığı hisler üzerinden algılanabilirlikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tespitite, önceki çalışmalarda da uygulanan ve zıt sıfatlar üzerinden kişinin değerlendirmelerinin belirlendiği yöntemler kullanılmıştır.

2.2.2 Yapı ve Kent Ölçeğinde Değerlendirmeler

Çevre psikolojisinin kuramsal yaklaşımı, bir organizma olarak ele alınan kişinin, yaşadığı çevrede değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Modern yaşantıda söz konusu çevreleri yapılar ve kentsel alanlar olarak ele almak gereklidir. Bu noktada Lynch (1960)'in çevre-insan algısı üzerine yaptığı ve algılanabilirlik üzerinden, kent imgesini ortaya koyduğu çalışmalarının irdelenmesi gereklidir.

1960'li yıllara dayanan çalışmalarda çevre algısı kavramından yola çıkılarak, gerçek dünya ile kişinin zihninde oluşan imgelerin farklılıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bireylerde oluşan çevresel algıyı ölçerken çevrenin tüm beşeri niteliklerinin etkili olduğunu belirten Lynch (1960), kentsel çevre alanındaki çalışmaların öncüsü olarak görülmektedir. Lynch “Kent İmgesi” isimli kitapta topladığı bu çalışmada üç ayrı kenti ele almış ve farklı yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna sahip bireylerin çevrelerini nasıl algıladıkları üzerine yoğunlaşmıştır.

Lynch (1960), çevrenin algılanmasının, gözlemci ile çevresi arasındaki dinamik ve çift yönlü bir etkileşimin süreci olduğunu ifade etmiştir. Gözlemcinin, çevresel unsurları, büyük bir uyum yeteneğiyle kendi amaç ve hedefleri doğrultusunda seçerek, düzenleyerek ve anlamlandırarak algıladığını vurgulamıştır. Bahsedilen bu aktif süreçte, kişiler filtrelenmiş algısal girdiye göre çevrelerini deneyimlemektedir. Dolayısıyla, çevreyi belirli bir gerçekliğin görüntüsü olarak betimlemek mümkün olsa bile kişilerin deneyimleri ve ihtiyaçları doğrultusunda kendileri için gerekli olan niteliklerin fark edilebilirliği öne çıktığından, belirli bir gerçekliğin görüntüsü gözlemciler tarafından önemli ölçüde farklılıklar göstererek algılanabilmektedir.

Ayrıca bir nesne, gözlemci tarafından ilk kez görülse bile, bireyin zihninde önceden oluşturulmuş bir stereotipe uygun olduğu için tanımlanabilir ve ilişkilendirilebilir; bu süreç, nesnenin bireysel olarak tanındık olmasından ziyade, bu kalıplaşmış zihinsel şemalarla örtüşmesi sonucunda gerçekleşir (Lynch, 1960). İmge, çevrenin somut ve soyut unsurlarının bir araya gelerek zihinde oluşturduğu temsildir. Bu imge, bireyin belleğinde saklanır ve insan ile çevre arasındaki etkileşimde çevrenin algılanması, tanınması ve bu doğrultuda fiziksel ve psikolojik davranışların şekillenmesinde kritik bir rol oynar. Kentte yaşayan her bireyin zihninde o kente dair bir imge bulunur; bunun yanı sıra, toplumsal düzeyde, kentin çevresel bileşenleri ve bu bileşenlere atfedilen anlamlarla şekillenen bir toplumsal imge de mevcuttur. Her bireyde farklılık gösteren kent imgesinin kesişmesinden oluşan toplumsal imge, kentte yaşayan bireylerin, hem kentsel mekânda kendilerini konumlandırmaları hem de aidiyet duygularını güçlendirmeleri açısından günlük yaşamda önemli bir yere sahiptir (Lynch, 1960).

Kent imgesi; kentin çevresel unsurları ve bu unsurlara yüklenen anlamların birleşimiyle oluşan, zihindeki kent temsili olarak da tanımlanabilir. Kent imgesinin, birey ve çevre arasındaki iletişim, duyum, algısal süreç ve deneyim ile oluştuğunu söylemek mümkündür. Bahsedilen bu imgenin oluşmasında algı ve algısal süreç önemli bir rol oynamaktadır. Gestalt psikolojisinde algının önce duyular yolu ile başladığından bahsedildiği üzere Kevin Lynch Kent İmgesi kitabında (Lynch, 1960) bu süreci “okunabilirlik” bağlamında değerlendirmiştir. Bireyler ve çevre arasındaki iletişim duyular yolu ile başlayıp, algı ve biliş olarak devam etmektedir. Algı ve biliş, duyum sürecinden farklı olarak bireyden bireye farklılık göstermektedir. Bu farklılığın temel nedeni ise duyular yolu ile aldığımız bilginin her bireyin; yaş, cinsiyet, eğitim, psikolojik durumu vb. değişkenlerine göre yorumlamasından kaynaklanmaktadır.

Lynch 1960 yılında yaptığı çalışmasında bilişsel haritalama yöntemi ile kent imgesinin unsurlarını belirlemiştir. Kent imgesinin kimlik, yapı ve anlam olarak üç önemli bileşene göre analiz edilebileceğini söylemiştir. Bu bağlamda, yapı; fiziksel elemanların mekânsal ilişkilerini, kimlik; mekânın ayırt edici özelliğini, anlam ise bu fiziksel elemanlara veya mekânın tamamına yüklenen anlamları temsil eder (Eraydın, 2016). Kevin Lynch, çalışmasıyla mekân algısı kavramını kent ölçeğinde incelemiş, kentsel algının önemini vurgulayarak kullanıcının, kenti okuma ve anlamlandırma

süreci üzerine odaklanmıştır. Kent mekânının algılanması için gereken bileşenleri kentsel imaj ögesi /kent imgesi bileşenleri olarak yollar, bölgeler, sınırlar, düğüm/odak noktaları ve işaret öğeleri olarak beş başlıkta toplamıştır (Lynch, 2010). Genellikle fiziksel ilişkiler üzerine odaklanmış ve imgenin mekânsal belirleyicileri olarak yol, kenar (sınır), bölge, düğüm noktası ve işaret (nirenge) gibi öğeleri tanımlamıştır. Lynch'e göre, bu beş ögenin her birinin ayrı ayrı algılanabilir olması ve bir araya gelerek uyumlu bir bütün oluşturması, güçlü bir kent imgesi yaratmak ve insan ile çevre arasındaki psikolojik ilişkinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi açısından kritik öneme sahiptir (Eraydın, 2016).

Çevre algısında etkili olan mimari yapıların ve mimari elemanların; örneğin mimari cephelerin; niteliği, rengi, ölçeği, dokusu, biçimi, temsili gibi nitelikleri algılamayı etkilemektedir. Algılamada, kültürel ve sosyal çevre etkileri, bireyin geçmiş deneyimleri, eğitimi gibi etkenlerle kişiden kişiye değişkenlik gösterse bile tasarımın büyük çoğunluk tarafından benzer biçimde algılandığı da yadsınamayacaktır. Aksi durumda görsel iletişimin olması mümkün değildir (Denel, 1981). Kişilerin yaşamlarını sürdürdükleri kentlere aidiyet duygusu geliştirmesi; yer, mekân, zaman, yaşam deneyimleri, anılar, etkinlikler, sosyal ilişkiler, psiko-sosyal ihtiyaçlar, kimlik, simgeler ve semboller gibi çeşitli bileşenlerin ve bu bileşenlerin bireyin çevresiyle ilgili algısıyla etkileşim içinde gelişmesi olarak tanımlanabilir. Ayrıca, sosyal bağlılık ve sosyal dayanışma ile bireylerin kentlere dair sorumluluk hissetmesi, aidiyet duygusu geliştirdikleri yerlerde kendilerini güvenli ve huzurlu hissetme eğiliminde olmaları, kente yönelik olumlu katkılarda bulunmalarına teşvik etmesi ve kentin kimlik oluşumunu desteklemesi yönünden önemlidir. Bu durum, kentin sosyal ve kültürel çeşitliliğini zenginleştirmesi açısından önemli olduğu kadar sosyal sermaye, kent politikaları ve katılım süreçlerinde de oldukça etkilidir.

Mekânın veya mimari bir ögenin, fiziksel niteliklerinin algılanmasında ise kişilerin ortak bir algı yoğunluğunun bulunduğunu söylemek mümkündür. Mimari yapılara veya biçimlere bireylerin yüklediği algıda farklılaşmaktadır. Rasmussen (1994) bu farklılaşmaları 4 şekilde yorumlamaya çalışmıştır;

- Fiziksel biçimlerin özellikleri
- Yapıların görünebilirliği
- Kullanımı
- Algılayan kişinin kültürel ve sosyal durumuna ilişkin çağrışımları ile yorumlamıştır (Zülkadiroğlu, 2013).

Yapılar; biçimleri, malzemeleri, strüktürleri ve fonksiyonları ile deneyimlenebilmektedir. Yapıların sayılan nitelikleri fiziksel deneyimleri meydana getirir fakat yapılar sadece fiziksel olarak var olmaz metaforik olarak da vardır. Yapılar bir temsile veya anlama sahiptir. Bu anlam, algı etkisi ile beraber her bireye göre değişkendir (Mozaikçi, 2010).

2.2.3 Görsel Algı

Görsel algı, ışık enerjisi biçiminde gelen görsel uyarıcıların beyne iletilip orada görme duygusu haline gelmesi ve daha önce farklı duyu organlarıyla edinilmiş imgelerle bir arada değerlendirilmesi süreci olup, bu süreç her ne kadar biyolojik olarak her bireyde aynı şekilde gelişse de görsel algı kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Güngör, 2005).Algılama sürecinde kişi çevreden gelen uyarıları saf bir şekilde algılanamaz, farklı etkenlerden (zihinsel kuruluşlar, geçmiş deneyimler, toplumsal ve kültürel değerler) şekillenerek, gelen duyuları seçer, bazılarını göz ardı eder ve elde ettiği yeni bilgiyi gruplayarak hâlihazırda ki bilgileriyle değerlendirir (Çolak, 2004).

Arnheim (2009), algının sınırını kişinin gözlerinin dış dünya ile ilgili kaydettikleriyle çizmenin olanaksız olduğunu ileri sürmektedir. Bu süreç geçmişte edinilen deneyimlerden gerçekleşen sıralı sürecin son parçasıdır. Geçmişin edinimleri ile depolanan ve şimdiyle harmanlanan deneyimlerin aslında gelecekte kişinin algılayacaklarının da ön koşulunu oluşturduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla algı, zihinsel düşünceyi ve onun duyusal gözlemle olan doğrudan ilişkisini kapsamaktadır (Arnheim, 2009).

Arnheim (2009) algılama sürecini *“algılanan nesne veya herhangi bir şey beyne iletilir ve geçmiş deneyimlerimiz ile bir anlam kazanır. Algılanan şey kavrandığı*

zaman anlama gerçekleşir. İlk uyarıya verilen tepkiler aslında önceden bilinen bir izlenime gönderme yapmaktır. Görsel algının oluşabilmesi için temelde 3 şeye gereksinim vardır; ışık, sağlıklı bir göz ve beyinde olağan işleyen görme merkezidir. Işığın mevcut olması ve göze gelmesi fiziksel bir süreç iken, ışığın gözde kırılarak sarı lekeye görüntünün düşmesi fizyolojik olay olarak tanımlanabilir” şeklinde açıklamaktadır. Dolayısıyla, beyinde olağan işleyen görme merkezinin görüntüyü algılanması ise algısal sürecin bir sonucu olarak gerçekleşen psikolojik bir olaydır (Güngör, 2005).

Konstrüktivistlere göre, ani bilinçaltı ilişkilendirmeleri zihindeki çağrışımları etkileyerek algıyı şekillendirmektedir. Bu yaklaşıma göre, deneyimlerin artışıyla algının da gelişeceği öne sürülmektedir. İşlemsel algı teorisi ise görme duyusunun bir dizi veri işleme aşamasından oluştuğunu ifade eder. Bu süreç üç temel aşamayı içerir: ilk olarak, bellekte bir görüntü taslağı oluşur; ardından, görüntüdeki derinlik analize edilir; son olarak, üç boyutlu bir model oluşturulur (Aydın, 2012).

Bu yaklaşımlar, mimari niteliklerle de ilişkilendirilebilecektir. Örneğin bir yapının cephesi insanların yapılarla, yapılarında da kent ile iletişim kurduğu yüzeydir. Kenti oluşturan mimari mekânların cepheleri, biçimsel özelliklerinin yanı sıra içerdiği bilgileri de alarak yapıyı tanır ve ona anlam verir. Bu durum cephelerin görsel olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde görsel algı kavramını ortaya çıkarmaktadır. Erkman’a (1973) göre fiziksel bileşenler, görsel uyaranları etkilemektedir. Mimarideki görsel uyaranlar ise çevreyi ya da tek bir yapıyı oluşturan elemanlardaki farklılıklar sonucu oluşmaktadır. Yapıların cephesi, en dikkat çekici öğelerinden birisidir. Kentlerin simalarını, karakterlerini tasvir etmektedir. Cepheler sadece bir sınırlandırma elemanı olmakla kalmaz aynı zamanda iç mekân ve dış mekân arasında arabirim, yapının imajı ve kentsel imajın oluşmasında aktif rol alır (Üstündağ, 2009).

Cepheler tarih boyunca kişiler ile iletişim kurma amacıyla tasarlanmıştır. Örneğin 19.yüzyıl öncesi örneklerde yapıların cepheleri; süslemeler, kabartmalar ve heykellerle dönemin yaşayış biçimine dair bilgiler barındırmaktadır. Mısır’da yer alan tapınakların cepheleri, önemli olayları anlatmak için bir araç olarak kullanılırken, Orta Çağ mimari yapılarında Gotik dönemdeki kutsal yapıların duvarları dini olayları tasvir eden figürler ile eğitim aracı olarak kullanılmıştır (Üstündağ, 2009). Rönesans mimari

yapılarında cephe dönem sanatçısının kimliğini ortaya çıkarmaya çalıştığı bir araca dönüşmüştür. 19.yüzyıl sonrası örneklerde ise gelişen teknoloji ve farklı tasarım anlayışları ışığında yapılar tasarımcıları aracılığı ile birçok farklı araç olarak kullanıcı ile buluşmuştur.

Yapıların cepheleri;

- Tarihi bir olayı
- Kişiyi (mimarı, kullanıcısı veya başka biri)
- Ekonomiyi
- Döneminin tasarım ve mimari yaklaşımını
- Yapım teknolojisini
- Toplumsal bellekte yer etmiş bir olayı veya anıyı
- Kültürü
- Bulunduğu kenti
- Öznel bir durumu veya kişiyi temsil edebilmektedir (Zülkadiroğlu,2013).

Yukarıda sıralanan temsiller yapıların bulunduğu fiziksel çevre ve kentler hakkında önemli ipuçları vermektedir. Yapının yapıldığı dönemine ilişkin ekonomik, sosyal ve kültürel durumu hakkında bilgi vermesinin yanı sıra günümüzdeki üstlendirildiği işleve, bakım durumuna veya korunma durumuna ilişkin verdiği bilgilerle aslında yerel ve ulusal yönetimin koruma kanunları ve uygulamalarına ilişkin de önemli bilgiler sağlanmaktadır. Bu durum, kültürel miras niteliğindeki tescilli yapılar açısından da kritik öneme sahiptir. Tescilli yapıların; bakım durumları, korunma durumları, çevre yapılarla olan ilişkisi, görünebilirliği veya diğer yapılar arasında baskılanarak algılanabilirliğinin azalması gibi durumların söz konusu olması, temelde yerel ve ulusal yönetimin ve bağlı tüm kurumların tutumlarını bir şekilde kullanıcıya veya ziyaretçilere sunmaktadır. Bahsedilen tutumlara bakıldığında, koruma bilincinin ne düzeyde olduğuna dair kişilere geniş ölçekte bir bakış açısı sunmaktadır.

BÖLÜM ÜÇ

KORUMA, TESCİLLİ YAPILAR VE YAKLAŞIMLAR

Koruma genel anlamda; bir yapı ya da eşyanın özgün niteliklerinin ve karakteristik özelliklerinin sürdürülebilir bir biçimde muhafaza edilmesine yönelik yapılan tüm işlemleri kapsamaktadır. Bu kavram, tarihi yapıların fiziksel durumunun, malzemelerinin ve özgün tasarım unsurlarının korunmasına yönelik uygulamaları içerir. Koruma süreci, yapının yapısal bütünlüğünü ve estetik değerlerini korumak amacıyla gerçekleştirilen çeşitli önlemleri ve yöntemleri kapsamaktadır.

Tarihi yapıları koruma kavramı, sadece fiziksel unsurları değil, aynı zamanda bu yapıların taşıdığı kültürel, tarihi ve toplumsal anlamları da göz önünde bulundurarak korunmasını amaçlamaktadır. Kültür varlıkları, bir toplumun geçmişine ait somut kanıtlar olup, bu nedenle tarihsel bir öneme sahiptir. Somut ve somut olmayan kültürel miras değerleri, modern toplumlara çeşitli açılardan fayda sağlayabilecek önemli potansiyellere ve değerlere sahiptir (ICOMOS Concept Note, 2016; Paris Deklarasyonu, ICOMOS, 2011)). Bu bağlamda, koruma faaliyetleri, yapının tarihsel ve kültürel bağlamını koruyarak, geçmişin izlerini günümüze taşıyan bir köprü işlevi görür.

Modernitenin tarihsel bilince dayalı olarak şekillenen koruma anlayışı, geçmişin statik bir şekilde korunması anlamına gelmemekte, aksine geçmiş ile geleceğin sürekliliğinin sağlanması amacını taşımaktadır. Bu bağlamda, son yıllarda koruma yerine sürdürülebilirlik kavramının tercih edilmeye başlandığı gözlemlenmektedir (Tekeli, 2008). Bu bağlamda sürdürülebilir koruma, “koruma ve değişim arasında en rasyonel/akılcı dengeyi sağlayarak kültürel mirası korumaktır” (Delafons, 1997: 177).

Kültürel miras bağlamında sürdürülebilirlik, tarihi çevreye yönelik duyarlı yönetim stratejileri aracılığıyla mirasın günümüzle olan ilişkisini ve katkısını sürekli hale getirmeyi ifade etmektedir. Bu yaklaşım, mirasın korunması ve geleceğe aktarılması sürecinde çevresel, sosyal ve kültürel faktörlerin denge içinde değerlendirilmesini gerekli kılar (Günay, 2010).

Tarihi yapıların sürdürülebilir korunması, genellikle çok disiplinli bir yaklaşım gerektirir ve devlet kurumları, yerel yönetimler, uzmanlar, sivil toplum kuruluşları ve toplumun diğer kesimlerinin ortak çabalarını içeren bir süreç olarak değerlendirilir. Bu süreç, yapıların özgünlüğünü ve değerlerini koruma amacıyla, bilimsel ve teknik bilgiye dayalı stratejiler geliştirilmesini, belgeleme ve araştırma faaliyetlerini ve sürdürülebilir koruma uygulamalarını kapsar. Ayrıca, toplumsal bilinç ve eğitim de bu sürecin önemli bir parçasıdır çünkü tarihî ve kültürel mirası koruma sorumluluğu sadece uzmanlara değil, tüm topluma aittir.

Bu bölümde kentsel aidiyet ve tarihi mirasın sürdürülebilirliğiyle ilişkisini ortaya koymak amacıyla, tarihi yapılara ilişkin koruma bilinci ve Türkiye’de yapıların tescil sürecine değinilmiştir.

3.1 Koruma Bilinci

Koruma olgusunun ilk aşaması, hangi unsurların korunmaya değer olduğunun belirlenmesidir. Kültürel mirasın somut (maddi) öğeleri, kültür varlıkları olarak adlandırılmaktadır. Kültür varlıkları, tarih öncesi ve tarihi dönemlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili olan ya da bu dönemlerde sosyal yaşamda yer alan, bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstü, yer altı veya su altındaki tüm taşınabilir ve taşınmaz varlıklardır. Kültür varlıkları, taşınabilir ve taşınmaz olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Resmi Gazete,2012).

Kent ve çevresinin kimliğine katkı sunan kültür varlıklarının değerlerinin tespiti de kuramsal ve uygulama alanında önemli bir konu olup kültür varlıklarının değerleri, belgesel, tarihsel, estetik ve mimari, ekonomik ve kullanım değerleri üzerinden gruplanabilmektedir (Asatekin, 2004).

Belgesel değer, kültür varlığının yalnızca fiziksel bir unsur olmadığını, aynı zamanda o dönemin sosyal, ekonomik, politik, kültürel ve teknik düzeylerini, estetik yaklaşımlarını, yaşam biçimlerini ve sosyal normlarını aktardığını ifade eder. Tarihsel değer, yapıların kronolojik olarak değerlendirilmesiyle ilişkilendirilemez. Her yapı, yapıldığı döneme ait önemli nitelikleri aktarması açısından değerlidir. Daha eski yapılar, göreceli olarak daha yeni yapılardan daha değerli olarak nitelendirilemez

(Asatekin, 2004). Bu nedenle, tarihsel değeri yalnızca kronolojik sıraya göre değerlendirmek yanıltıcı olabilir.

Estetik ve mimari değer, kültürel mirasın, ait olduğu kültürün kaliteli bir ürünü olarak estetik veya mimari bir değere sahip olduğunda ya da bir tekniğin özgün bir örneğini sunduğunda korunması gereken bir varlık haline gelmesiyle ilgilidir. Bu yaklaşım ilk etapta kişisel bir bakış açısı gibi görünse dahi, mimarlık, planlama, mimarlık tarihi ve sanat tarihi gibi ilgili alanların bilimsel ölçütlerine göre değerlendirildiğinde doğru ve geçerli sonuçlar elde edilebilir (Daifuku, 1979).

Ekonomik değer ve kullanım değeri açısından, kültür varlıklarının çoğu bir mekân oluşturdukları için günümüz yaşamında kullanıma değer özellikler taşır. Bu kullanım, özellikle arkeolojik alanlar gibi özel varlıklarda yalnızca “görme” eylemiyle sınırlı olabilir. Geleneksel konutlar ve onların oluşturduğu tarihi çevreler ise mevcut yapı stoğu olarak ekonomik bir değere sahiptir ve günlük yaşamın bir parçası olarak kentin bütünü içinde yer alabilir (Asatekin, 2004).

Kimliğimizin kültürel temelini oluşturan fiziksel kanıtların korunarak geleceğe taşınması, gelecek kuşakların bu bilgilerden doğru şekilde faydalanabilmesi için yapılacak tüm müdahaleleri kapsar. Bu müdahaleler, içerdiği veya sergilediği bilgilerin yanlış anlaşılmasına yol açmayacak şekilde gerçekleştirilmelidir (Asatekin, 2004). Söz konusu değerler, neyin ve neden korunması gerektiğine dair bir bakış sunmaktadır. Bu değerlerin özgün niteliklerini koruyarak gelecek nesillere aktarılması, bireyden başlayarak tüm toplumun sorumluluğundadır. Eski eserler, tarihsel bir belge niteliği taşıyan ve insan yaratıcılığının ürünü olan yapılar olarak, güven ve aidiyet duygularını güçlendirir; medeniyetlerin ve toplumların devamlılığını garanti altına alır (ÇEKÜL, 2010). Güven ve aidiyet duygusunun güçlü olduğu toplumlarda, sosyal ilişkiler ve sosyal refah gibi toplumsal düzen ve yaşam kalitesi açısından kritik öneme sahip değerler güçlenebilir. Bu duygular, bireylerin toplumsal bağlarını ve dayanışma duygularını pekiştirerek, toplumsal uyumu ve sosyal destek sistemlerini kuvvetlendirir. Sonuç olarak, güven ve aidiyet duyguları, toplumsal ilişkilerin güçlenmesine ve sosyal refahın artmasına katkıda bulunarak, toplumun genel düzenini ve yaşantısını olumlu yönde etkiler. Koruma bilinci, bu varlıkların değerini anlayarak toplumun geçmişiyle bağını güçlendirir. Koruma kuralları, sosyal, ekonomik ve siyasi

tercihler ile toplumların öncelikleri tarafından belirlenir ve bu kurallar, kamuoyunun eğilimlerini ve değerlerini şekillendirir (ÇEKÜL, 2010).

Bu noktada, koruma kurallarının belirlenmesinde, konuya ilişkin farkındalığın bir başka ifadeyle koruma bilincinin de önemli olduğu dikkate alınmalıdır. Koruma bilinci, kültürel ve doğal mirasın sürdürülebilir bir biçimde korunmasını temin ederek toplumların gelecekteki refahını ve kültürel zenginliğini güvence altına alır. Bu bilinç, mirasın uzun vadeli korunmasını ve değerinin gelecek nesillere aktarılmasını destekleyerek, toplumsal ve çevresel sürdürülebilirliği sağlar.

Tarihi çevre ve tarihi yapı koruma problemi, aynı zamanda kültürel örgütlenme, aydınlanma, imge yaratma ve kamuoyu oluşturma meselesidir. Bu sorunun üstesinden gelmek, ancak halkın bilinçlenmesi ve bu süreçlere aktif katılımı ile mümkün olabilir (Kuban, 1991). Bu bilincin oluşturulabilmesi için yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda toplumun her kesimine ulaşabilecek girişimlerle de desteklenmelidir.

Böylelikle küreselleşen dünyada, kültürel kimlikten ödün vermeden yer alarak kültürel mirasın gelecek nesillere en güvenli şekilde aktarmak mümkün olabilecektir. Toplumsal girişimlerin önemi görülmekle birlikte, kültürel mirasın korunmasında yasal sürecin (ülkemizde de olduğu gibi tescil sürecinin) de işlemesi gereklidir.

3.2 Türkiye’de Yapıların Tescil Süreci

Ülkemizdeki mevzuata göre yapıların tescillenerek korunmasına yönelik düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemelerde “tescil” tanımı “Bakanlıkça tespiti yapılan taşınmaz kültür varlıkları ile sitlerin korunması gerekli olanlarının, koruma bölge kurulu kararıyla belirlenmesi” olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2012).

Taşınmaz kültür varlıklarının korunması, öncelikle bu varlıkların tarihî değerlerinin tespit edilmesi ve tescil edilmesi süreciyle başlamaktadır (Durmuş, 2016). Ülkemizde tescil işlemleri, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları tarafından yürütülmektedir. Tespit süreci, yönetmelikte belirlenen usul, esas ve kıstaslar doğrultusunda oluşturulacak bir ekip tarafından teknik bir çalışma ile belgelendirilmesini gerektirmektedir. Bu tespitlerdeki değerlendirme kıstasları,

korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ve sitlerin belirlenmesinde dikkate alınacak unsurları tanımlar.

Korunması gereken taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile doğal sit alanlarının tespiti, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koordinasyonunda, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak yapılır. Yapılacak tespitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkanları göz önünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir. Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitler koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunur.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 6. maddesinde; korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 1983);

- 19. yüzyıl sonuna kadar inşa edilmiş taşınmazlar ile korunması gerekli görülen tabiat varlıkları,
- 19. yüzyıl sonrasına ait olup, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından önem ve özellikleri nedeniyle korunması gerekli görülen yapılar,
- Sit alanları içinde yer alan taşınmaz kültür varlıkları,
- Milli tarihimizdeki önemi dolayısıyla, tescil şartı olmaksızın, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda önemli olaylara ev sahipliği yapmış binalar ve tespit edilen alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK'ün kullandığı evler.

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik'te ise korunması gerekli taşınmazlar şu şekilde tanımlanır (Resmi Gazete, 2012):

- 19. yüzyıl sonuna kadar inşa edilmiş taşınmazlar,
- 19. yüzyıl sonrası yapılmış olup korunması gereken veya dönemin özelliklerini yansıtan yapılar,
- Sanat, mimari, tarihi ve estetik değeri olan ve kent kimliğine katkıda bulunan yapılar,

- Geleneksel kentsel dokuyu yansıtan kentsel sitler,
- Arkeolojik verilerle desteklenen arkeolojik sitler,
- Sosyal yaşamla bütünleşmiş kentsel arkeolojik sitler,
- Tarihi olaylarla ilişkili ve ulusal tarih açısından önemli tarihi sitler,
- Milli Mücadele ve Cumhuriyetin kuruluşuyla bağlantılı binalar ve Atatürk'ün kullandığı evler,
- Korunması gerekli kültür varlıkları ve siteleri etkileyen alanlar ve etkileşim sahaları.

Bu taşınmazların tespiti bakanlıkça yapılmakta, Koruma Bölge Kurulları tarafından değerlendirilerek tescil edilmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tespiti yapılan taşınmazlar da bu süreçten geçer ve korunmaları Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından sağlanır. Tek yapılar tescil edilirken, Koruma Yüksek Kurulu kararlarına uygun olarak yapı grubu ve korunma alanı belirlenir. Yapılan tespitler sonucunda tescil için gerekli belgeleri düzenlemektedir. Bu belgeler özetle şunlardır (Resmi Gazete, 2012);

- Taşınmaz kültür varlıkları ve siteleri için gerekli yazılı ve görsel bilgileri içeren Anıt ve Sit Fişi
- Tanıtım amacıyla yeterli fotoğraflar
- Tek yapılar için, taşınmazın çevresi, dışı ve mümkünse içini gösteren fotoğraflar
- Sitler için, alanı panoramik olarak gösteren fotoğraflar ve taşınmaz kültür varlıkları ile küçük buluntuların detaylı fotoğrafları içeren albüm
- Tespit edilen taşınmazın ve sitin yerini ve sınırlarını gösteren, belirli tablolara uygun hazırlanmış harita
- Taşınmaz kültür varlıkları ve siteleri tanımlayan, tespit ekibinin görüşünü içeren rapor ve eklerinde yer alan tablolar.

Bu belgeler, tescil işlemlerinin temelini oluşturan belgelerdendir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca, tespit edilen alanla ilgili olarak Genel Müdürlük veya ilgili Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından, etkilenen kurum ve kuruluşların da görüşleri alınır.

660 sayılı İlke Kararına göre, korunması gereken taşınmaz kültür varlıkları, tarihî ve estetik değerleri veya sokak ve siluet öğeleri olmaları nedeniyle iki gruba ayrılır:

- 1.grup yapılar; toplumun maddi tarihini oluşturan kültürel veriler arasında yer alan, tarihsel, simgesel, anı ve estetik niteliklere sahip olduğu için korunması gereken yapılardır.
- 2.grup yapılar; kent ve çevre kimliğine katkı sağlayan ve yöresel yaşam biçimini yansıtan kültürel varlık niteliğindeki yapılardır.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının ve sitlerin tespit ve tescil süreci, kültürel mirasın sürekliliğini temin etmek ve ulusal ile yerel tarih bilincini pekiştirmek açısından kritik öneme sahiptir. Bu sürecin titizlikle yürütülmesi, hem geçmişin somut izlerinin muhafaza edilmesini hem de bu değerlerin gelecekteki nesillere güvenle aktarılmasını sağlamaktadır. Her tespit ve tescil işlemi, kültürel mirasın korunması ve toplumsal kültürel kimliğin güçlendirilmesi bağlamında önemli bir rol oynamaktadır. Koruma faaliyetlerinin etkinliği, yalnızca fiziksel korumanın ötesinde, toplumsal farkındalığın artırılmasıyla da ölçülmelidir. Bu çerçevede, ilgili tüm paydaşların ortak çabaları ve dikkatli çalışmaları, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için elzemdir.

Bir yapı tescillendikten sonra, yasal olarak korunması gereken bir kültür varlığı olarak kabul edilir ve bu yapıya ilişkin belirli işlemler ve sınırlamalar devreye girer. Türkiye'de, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çerçevesinde tescil edilen yapılar için bir dizi prosedür uygulanır. İlk olarak, tescil edilen yapı, korunması gereken bir kültürel varlık olarak kabul edilir ve bu yapı için özel bir koruma ve onarım planı hazırlanır. Bu plan, yapının özgün durumunun korunması ve gerekli restorasyon çalışmaları için belirlenen esasları içerir; Kanunun 6. maddesinde, "koruma planları, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını sağlamak amacıyla yapılır" denilerek bu sürecin yasal çerçevesi çizilmektedir. Ayrıca, tescil edilen yapıda yapılacak her türlü müdahale, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları'nın iznine tabi olur. Bu kurullar, yapının orijinal yapısının korunmasını ve kültürel değerlerinin zarar görmemesini sağlamak için yapılan onarımlar ve değişiklikler üzerinde denetim gerçekleştirir. Kanunun 7. maddesi, "koruma bölge kurulları, taşınmaz kültür

varlıklarının korunması ile ilgili her türlü işlemde onay verir" diyerek bu denetim sürecinin yetki ve sorumluluklarını belirler. Son olarak, tescil sonrası yapılan düzenlemeler, yapının kullanımını ve çevresel etkileşimlerini de kapsar; tescil edilen yapının çevresinde gerçekleştirilen inşaat ve diğer faaliyetler, kültürel değerin zarar görmemesi amacıyla sıkı denetim altına alınır. Kanunun 8. maddesi, "tescil edilen yapının çevresel bütünlüğünü bozmamak amacıyla gerekli tedbirler alınır" ifadesiyle bu koruma şartlarını netleştirir. Tüm bu adımlar, bir yapının tarihî ve kültürel değerlerinin korunmasına yönelik yasal düzenlemeleri ve denetim mekanizmalarını ortaya koyar.

Tescilli yapıların gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılması ve fiziksel, sosyal, kültürel gibi daha birçok değerinin sürdürülebilir hale gelmesi için gerekli sorumluluk yetkili kurum ve kuruluşlarda olduğu kadar, bireylere de ait olmalıdır. Gündelik yaşantımızda özellikle kent merkezlerinde yer alan tescilli yapılar, günlük hayat rutinlerimize entegre olmaktadır. Kentlilerin tescilli yapılara dair bilinçlenme ve farkındalık düzeyi arttıkça, bu yapıların değerlerinin daha sürdürülebilir hale gelmesi mümkün olacaktır. Yetkili kurum ve kuruluşların kararları ve müdahaleleri ne kadar önemli olursa olsun, tescilli yapılarla etkileşimde bulunan kentlilerin bu konuda bilinçli olmaması durumunda, bu kararlar ve uygulamalar yeterli sonuç vermeyecektir. Bu bağlamda tescilli yapılara dair yasal düzenlemelerin önemi ne kadar kritik bir noktada ise tescilli yapılarla neredeyse her gün etkileşimde bulunan ve gündelik hayatta işlevine bağlı olarak kullanıcısı durumuna geçen bireylerinde bu yapılara ilişkin farkındalık geliştirmesi bu hususta o kadar kritik bir noktada yer almaktadır. Bu farkındalığın gelişmesi için, öncelikle bu yapılara dair bilinçlenmenin sağlanması ve farkındalık ile algının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında, yukarıda bahsedilen gereklilikten doğan bir araştırma konusu belirlenmiş ve bu konu üzerinde çalışma yapılmıştır.

BÖLÜM DÖRT

YÖNTEM

Tez çalışmasında, yöntem olarak birbirini tamamlaması açısından birkaç yolun birlikte izlenmesi hedeflenmiştir. Öncelikli olarak kuramsal temel oluşturmak adına kavramsal araştırmalar yapılmıştır. Bu aşamada algının tanımlamaları, algısal süreçlerin nasıl işlediği, algı kuramlarının ne olduğu, tescil ve tescilli yapı kavramı, koruma bilinci gibi başlıklarla kavramsal altyapı oluşturulmaya çalışılmıştır. Ardından çalışmanın materyalini oluşturan dört adet tescilli yapı yerinde incelenmiştir. Seçilen alan ve yapılarla ilgili gerekli envanterler ilgili kurum ve kuruluşlardan toplanmıştır. Bu yapıların tarihsel süreçleri irdelenmiş, yapıların cepheleri ve bulundukları sokaklar fotoğraflandırılmıştır. Literatür taraması, yerinde incelemeler ve toplanan envanterler sonucu yeterli verilere ulaşıldıktan sonra söz konusu yapıların niteliklerinin algılanabilirliği bağlamında değerlendirmek amacıyla bir anket formu hazırlanmıştır. Ankette yer alan sorular ile gözlemcilerin tescilli yapıların soyut ve somut niteliklerini değerlendirmesi ve bu niteliklere verecekleri duygusal tepkiler üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Anket sorularının oluşturulması aşamasında cevaplayıcılar için anlaşılması kolay ve yönlendirmeden uzak ifadelerin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Çalışmanın yöntemi Dokuz Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 14.05.2024 tarih ve E-87347630-659-993842 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

4.1 Çalışma Alanı ve Seçilen Tescilli Yapılar

Bu çalışmada, tescilli yapıların algılanabilirliğinin ölçümü amacıyla seçilecek tescilli yapılar ve bu yapılar üzerinden gerçekleştirilecek anket çalışmasının uygulama alanı için Mersin kent merkezi seçilmiştir. Çalışma kapsamında incelenecek olan yapılar, sahip olduğu coğrafi nitelikler kapsamında tarihten bugüne liman kenti olarak gelişmiş olması (Karaca, 2023), deniz yolu taşımacılığı ve ticaretinde yaşanan gelişmelerle birlikte, yoğun göçle karşılaşmış olması (Ünlü, 2016), bu nedenle farklı kültürlerle ev sahipliği yapmış ve bu kültürlerin mekana yansımaları olarak birçok kültür varlığını barındırması nedenleriyle, Mersin kent merkezi içerisinde seçilmiştir. Ayrıca yapılan literatür taramalarında da bu tez konusunun odağı bağlamında daha

önce Mersin kenti ile ilgili bir çalışma yapılmamış olması da seçim gerekçelerindendir. Seçilen yapılar belirlenirken, öncelikle kent belleğinde önemli yeri olan ve kent hafızası adına değerli görülen yapılar olmasına özen gösterilmiştir.

Mersin, Türkiye'nin güneyinde Akdeniz kıyısında yer alan bir liman şehridir ve kuzeyde Karaman, doğuda Adana ve batıda Antalya ile komşudur. Şehirde tarım, sanayi ve turizm gibi birçok sektörel faaliyet bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde uluslararası ticaretle gelişen Mersin, antik dönemde "Zephyrium" olarak bilinen bir yerleşimdir (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995). Tanzimat döneminde önemli bir Osmanlı kenti haline gelmiş ve hızlı bir gelişim göstermiştir.

Mersin, çeşitli etnik grupların (Müslümanlar, Rumlar, Ermeniler, Arap Hristiyanlar) yerleşimi ile kozmopolit bir yapıya sahip olmuştur. Şehir, geniş sokaklarıyla Tanzimat dönemi etkilerini yansıtırken, antik ve Orta Çağ dönemlerinde de önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Neolitik dönemden itibaren yerleşimlerin bulunduğu Yumuktepe bu dönemin izlerini taşımaktadır (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995).

19. yüzyılın sonlarına doğru Mersin, Adana ve Konya'nın kara ve demiryolu bağlantılarıyla önemli bir liman kenti haline gelmiştir. Bu dönemde ekonomik gelişim, tarım ve sanayi alanındaki yeniliklerle hız kazanmış; özellikle pamuk üretimi ve çırçır fabrikalarıyla önemli bir ticaret merkezi olmuştur (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995; Karaca, 2023; Ünlü, 2016).

Mersin'deki anıtsal yapılar, karmaşık kültürel geçmişin etkilerini taşımaktadır. Latin Katolik Kilisesi, Eski Cami ve Hadra Hamamı gibi yapılar, Mersin'in zengin kültürel mirasını yansıtmaktadır. Bu yapılar, şehirdeki farklı kültürlerin bir arada yaşadığını göstermektedir (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995; Karaca, 2023; Ünlü, 2016).

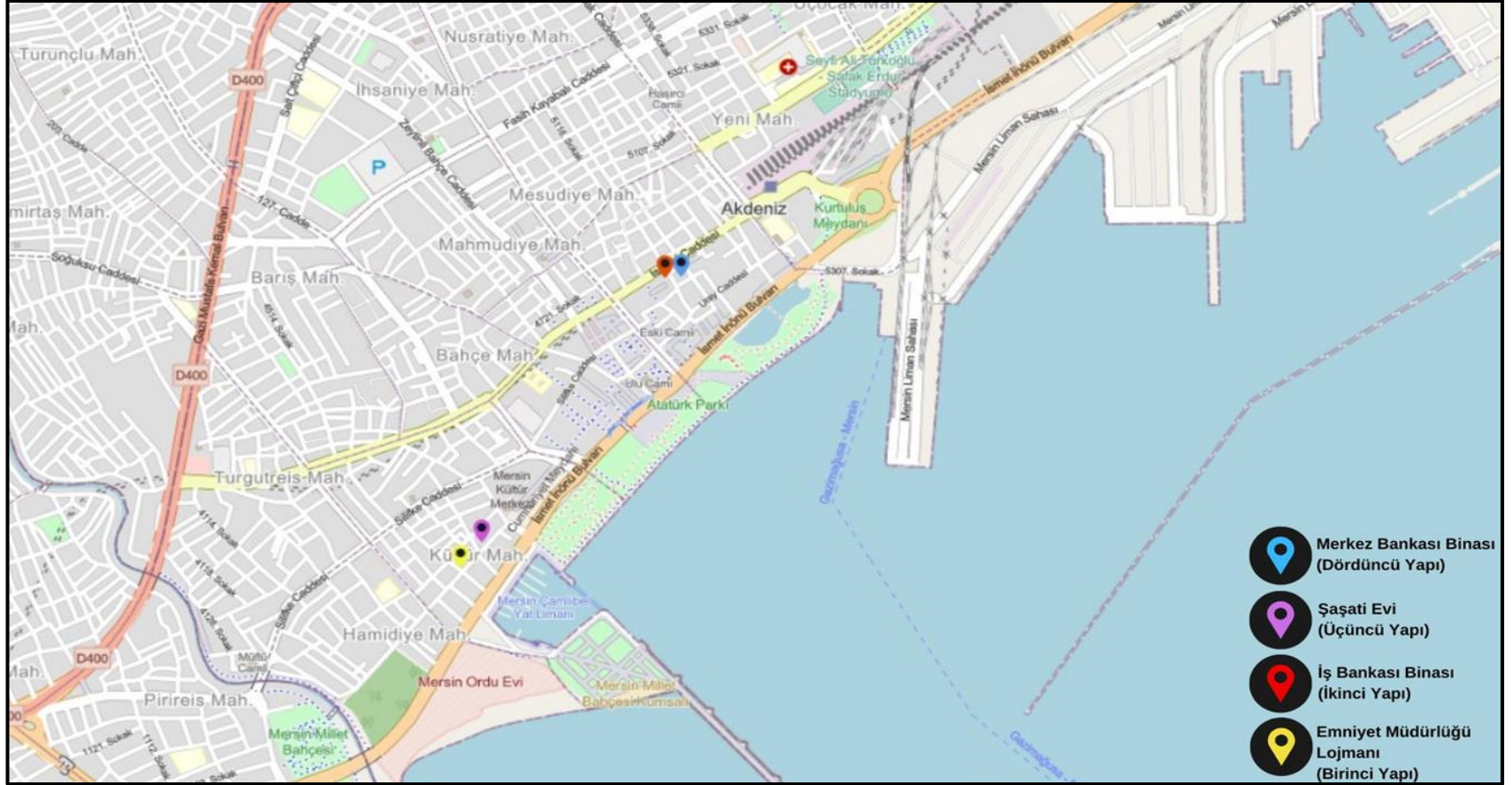
19. yüzyılın başlarında kurulan Mersin, son yıllarda hızlı bir gelişim ve değişim süreci yaşamıştır. Bu hızlı kentleşme, tekil yapıların artmasına ve kentin karakterinin kaybolmasına neden olmuştur (Ünlü, 2007). Tanzimat dönemi, Mersin'in bugünkü yapısının oluşmasında önemli bir rol oynamış, Batı ile ticari ilişkilerin gelişmesi kenti önemli bir ticaret merkezi haline getirmiştir (Ünlü, 2007). Tarsus ve Silifke

limanlarının kapanması, Mersin'in liman işlevinin artmasına yol açmış ve pamuk üretimi ile tarım alanında gelişme sağlanmıştır. 1873'te Mersin-Adana karayolu, 1886'da ise demiryolu açılması kentteki ticareti güçlendirmiştir (Yıldız, 2009).

19. yüzyılın sonlarına doğru Mersin, uluslararası bankaların da dikkatini çekmeye başlamıştır. 1882'de yürürlüğe giren Ebniye Kanunu ile ilk imar düzenlemeleri yapılmış ve kent ızgara planlaması ile şekillenmiştir. Uray Caddesi gibi ana arterlerde kamu ve ticari yapılar yoğunlaşmıştır. Mersin'in ilk imar planı 1933'te hazırlanmış, Hermann Jansen bu planda ticaret ve plaj kenti özelliklerini vurgulamıştır. İkinci imar planı olarak İller Bankası Planı geliştirilmiş ve 1985'te yerel yönetime planlama yetkisi verilmiştir. 1993'te Mersin, büyükşehir statüsü kazanarak üç alt belediyeye ayrılmıştır (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995). Dolayısıyla Mersin ili, farklı geçmiş dönemlerin izlerini taşıyan, geçmişten bugüne liman statüsü olan bir kent olup, farklı sivil mimarlık örnekleri de gösteren bir kenttir.

Bu çalışmanın yöntemi gereği anket yöntemi ile algılanabilirliğin belirlenmesi amacıyla da Mersin içerisinde merkezi bir konumda olan dört farklı tescilli yapının seçilmesi kararlaştırılmıştır.

Çalışma kapsamında seçilen tescilli yapılardan ikisi günümüzde kamu yapısı olarak kullanılan; İş Bankası binası ve Merkez Bankası binasıdır. İş Bankası ve Merkez Bankası binası Akdeniz ilçesine bağlı İstiklal Caddesi'nde yer almaktadır (Şekil 4.1). İş Bankası binası ve Merkez Bankası binası aynı aks üzerinde yaklaşık 20-25 metre mesafede yer almaktadır. İstiklal Caddesi ticari alanların yoğun olduğu Mersin merkez çarşında yer alan ana akslardan birisidir. Seçilen diğer iki yapı Emniyet Müdürlüğü Lojmanı ve Şaşati Evi binasıdır. Seçilen iki yapı Akdeniz ilçesi Atatürk Caddesi'nde yer almaktadır (Şekil 4.2). Atatürk Caddesi Mersin merkez çarşıya çok yakın bir konumda, konut ve ticari alanların yoğunlukta olduğu bir bölgedir. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı ve Şaşati Evi Atatürk Caddesi üzerinde aynı aksta yaklaşık 100 metre mesafede yer almaktadır.

Şekil 4.1 Seçilen yapıların konum haritası

4.1.1 Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)

Emniyet Müdürlüğü Lojmanı, bu çalışmada birinci yapı şeklinde referans gösterilen yapıdır. Yapı Mersin'in eski kent merkezi olan Çamlıbel'de yer almaktadır. Birçok tarihi yapıya ev sahipliği yapan Çamlıbel Mersin kentinin kuruluşundan bu yana önemli gelişmelerin yaşandığı bir bölgedir. Kentin zamanla batıya ve kuzeye doğru büyüme göstermesi ile beraber kent merkezinin değişmesiyle kent için önemli bir bellek oluşturan Çamlıbel eski odağını yitirmiştir.

Günümüzde Emniyet Müdürlüğü Lojmanı olarak kullanılan birinci yapı, 19. yüzyıl yapısı olup iki katlı, yığma, kesme taştan oluşan, avlulu tarihi konaktır (Şekil 4.2.) (Ek-1). Yaptıran ve mimarına ait bilgi bulunmamaktadır. Yapı 1989 yılından beri İçişleri Bakanlığı'nın mülkiyetinde yer almakta ve Polis Emeklileri Yardımlaşma Derneği Lokali olarak kullanılmıştır.

Yapı 32 m. uzunluğunda ve 30 m. genişliğinde olup, bulunduğu parselin / bahçenin güneyinde konumlanmıştır (Şekil 4.3.). Atatürk Caddesi'ne cephesi bulunan yapı caddeye demir bir kapıdan açılmaktadır. Bahçenin alanı yapının alanından geniştir. Her iki katında da iç sofalı planı vardır (Ek-5). Mersin'deki çarşı içi evlerinden boyut bakımından farklılık göstermektedir. Cephede balkona açılan kemerler vardır. Ortada kapı ve iki yanında pencere ile balkona açılmaktadır (Şekil 4.6.). Demir korkuluklu balkonu dört taş konsol taşımaktadır. Yapının güney cephesinde kapalı bir ahşap balkon bulunmaktadır (Şekil 4.4.). İç sofaların batı cephesinde hem zemin hem de birinci katta yer alan dikdörtgen pencereler, üstünde yer alan oval pencereler ile dikkat çekici hale getirilmiştir (Şekil 4.5.). Bu cephedeki pencereler ahşap söveli ve yalındır (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995). Güney cephedeki kapalı balkonun iki yanında bulunan pencereler ise dikdörtgen söveli, söveler dışarı taşkın, denizlik kısımlarının altı küçük yivli taş konsollarla taşınan, üstte ise dış sıralı frizleri bulunan ve üçgen alınlıklı pencerelerdir (Şekil 4.4.).

Şekil 4.2. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı tarihi görseli (Ömer Atman arşiv)

Şekil 4.3. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı sokak görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.4. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı güney cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.5. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı batı cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.6. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı doğu cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

4.1.2 İkinci Yapı (İş Bankası Binası)

Çalışma kapsamında seçilen bir diğer tescilli yapı günümüzde İş Bankası binası olarak kullanılan ve bu çalışmada ikinci yapı şeklinde referans gösterilen yapıdır. Konumu itibari ile oldukça hareketli bir yerde bulunan yapının etrafında birçok ticari ve kamu yapısı bulunmakta olup ayrıca pek çok ticari faaliyetin gerçekleştiği Mersin çarşısının merkezinde konumlanmıştır.

Yapının mimarı, Cumhuriyet sonrası mimari gelişime katkı sağlayan ve öncü mimarlardan olan Arif Hikmet Oltay'dır. Yapı 1949 yılında inşa edilmiştir (Şekil 4.7.). Yapıldığı dönemdeki işlevi günümüzdeki işlevi ile aynı olup banka binası olarak kullanılmaktadır (Ek-6). Yapının caddeye bakan iki cephesi bulunmaktadır. Yapının bulunduğu parsel her iki yandan bitişik nizamdır (Şekil 4.8.). Yapı, betonarme karkas sistem kullanılarak inşa edilmiş olup, cephelerdeki taş kaplama ile yığma yapı görünümü elde edilerek anıtsal bir estetik oluşturulmaya çalışılmıştır (Küreğibüyük, 2011). Yapı geniş kemerli balkonları ile dikkat çekmektedir (Şekil 4.10.). Cephede tasarım ilkelerinden özellikle tekrar ve ritim yapı öğelerinin

kullanımında öne çıkmaktadır. İç içe geçmiş iki dikdörtgen form kütleli algılamayı kuvvetlendirmektedir. Kemerli cephe açıklıkları, tekrarlı pencereleri, pencere ve kapı söveleri ve giriş kapısı yapıda dikkat çekici öğelerdendir. Yapı, modern bir kütleli düzenlemeye sahip olmasına rağmen, yerel biçimlere atıfta bulunan süsleme unsurlarıyla hem rasyonel hem de sade bir görünüm sunmaktadır. Yapıda yataydaki hareket, taş malzemenin rengi ile kontrast yakalayan yatay bantlardır (Şekil 4.9.). Cephede en dikkat çekici öğeler tekrarlı kemerler ve kat silmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.10.).

1923'ten bu yana kültür varlıklarını kapsayan Cumhuriyet Dönemi Envanterlerinden sayılmaktadır (Ek-2).

Şekil 4.7. İş Bankası binası tarihi görseli (Holtay, 1949)

Şekil 4.8. İş Bankası binası sokak görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.9. İş Bankası binası kuzey cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.10. İş Bankası binası giriş cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

4.1.3 Üçüncü Yapı (Şaşati Evi)

Çalışma kapsamında seçilen bir diğer tescilli yapı Şaşati Evi olarak adlandırılan ve bu çalışmada üçüncü yapı şeklinde referans gösterilen yapıdır (Ek-3). 1905 yılında Vadih Nacar tarafından yaptırıldığı bilinen yapı Atatürk Caddesi üzerinde yer almaktadır. Vadih Nacar tarafından yaptırılan yapı zaman içerisinde Mersin'e yerleşen önemli levanten ailelerinden birisi olan Şaşati ailesinin mülkiyetine geçmiştir. Mersin'in sosyal, kültürel ve ekonomik tarihsel gelişmelerinin önemli somut örneklerinden birisi olan yapı, kentin ticari tarihi ve sosyal yaşamına dair ışık tutmaktadır (Güneş, 2010).

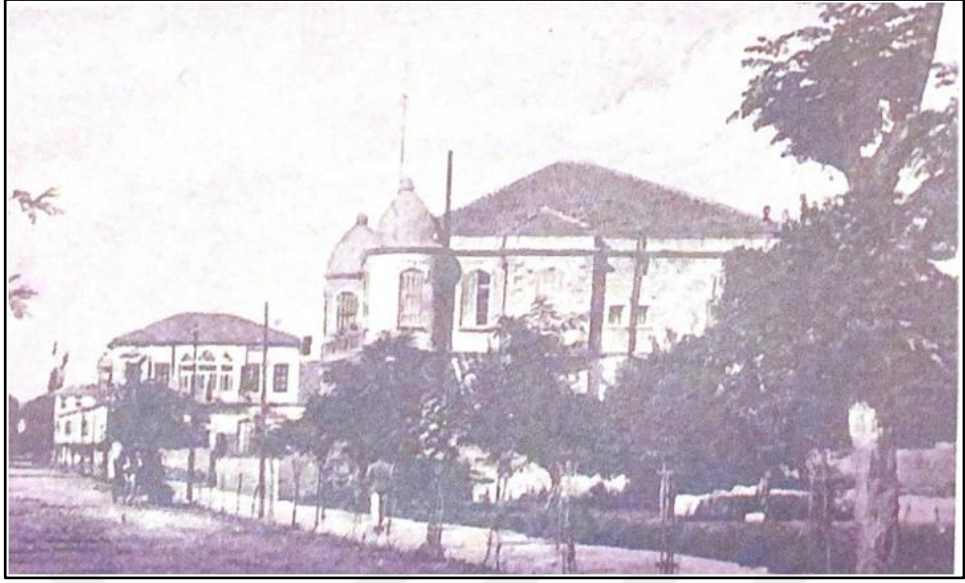
Bu yapı, zaman içerisinde ortaya çıkan farklı üsluplardan beğenilerek seçilen özelliklerin aynı yapıda bir arada kullanılması ile oluşan eklektik üslubu özellikleri taşımaktadır. Seçilen üsluplar farklı dönemlerden kaynaklandığı gibi farklı uygarlıklardan da alınmış olabilir (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995). Avrupa mimarisinde XIX. yüzyılda sıkça görülen bu üslup anıtsal yapılarda olduğu kadar özel konutlarda

da görülmektedir. Osmanlı mimarisinde XIX. yüzyıl sonlarından itibaren Kahire, İskenderiye, Beyrut, Şam, İzmir, İstanbul, Selanik gibi kentlerde görülmüştür. Daha çok Avrupalı ailelere ait konutlarda gözlemlenmiştir (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995). Bu ailelerin konutlarında karşımıza çıkan bu üslubun yaygınlaşmasının bir diğer sebebi ise XIX. yüzyılda mimarinin merkezinin saray değil bağımsız mimarlar tarafından gelişmesidir. Avrupalı birçok mimar aldıkları eğitim ve yaklaşımlarını bu yapılara yansıtmaktadır. Aynı zamanda, Osmanlı'dan Avrupa ülkelerine gidip kendi ülkelerine dönen birçok mimarda bu üslubu ülkesine taşımıştır (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995). Bahsedilen dönemde varlıklı aileler konutlarını belirli mimarlara tasarlatmaktaydı. Bu üslupla Mersin'de inşa edilen yapılardan bir tanesi de 1905 yılında Nacar Evi olarak inşa edilen bu yapıdır (Ek-7). Nacar ailesi, Mersin'in kurulma dönemlerinde Mersin'de bulunan ve büyük ölçüde mülk edinen ailelerdendir. Günümüzde Çamlıbel olarak bilinen, bu yapının da yer aldığı bölgenin büyük çoğunluğunun bu aileye ait olduğu bilinmektedir (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995).

Caddeye bakan iki katlı evin ilk hali denizi görmekteydi. Yapının cephesinde bulunan kuleler özgün halinde yuvarlak kubbecik şeklindeydi (Şekil 4.11.) (T.C. Kültür Bakanlığı, 1995). Cephedeki iki kulenin arasında balkon bulunmaktadır. Balkonun üstü özgün halinde ahşap saçakla örtülüdür. Giriş cephesi, kemerli pencerelerini süsleyen söveleri ve kesme taş cephe kaplamalarıyla dikkat çekici bir görünüm sunmaktadır.

Yapının ana giriş vurgusu oldukça etkilidir (Şekil 4.12.). Ana giriş kapısı, iki yanında yer alan sütunlarla daha belirgin hale getirilmiştir. Yapının köşe hatlarında bulunan kuleler düşey algıyı güçlendirmektedir. Cephesindeki kesme taş kaplamalar yalın bir yüzey oluşturmaktadır. Giriş cephesinde, kemerli pencereleri süsleyen söveler bulunmaktadır. Yapıda alışlagelmişin dışında bulunan ve özgün elemanlar olarak sayılabilen kuleler, görsel algıda ilk dikkat çeken öğelerdendir (Şekil 4.14.).

Cepheyi eninden kesen silmeler, katlar arasındaki vurguyu arttırmaktadır (Şekil 4.13.). Bir dönem İtalyan Konsoloslugu olarak da kullanılmış yapı 1991 yılında kreş olarak kullanılmıştır. Günümüzde aktif bir işlevi olmayan yapı bir süredir boş vaziyettedir.

Şekil 4.11. Şaşı Evi tarihi görseli (Şinasi Develi)

Şekil 4.12. Şaşı Evi güney cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.13. Şaşı Evi doğu cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.14. Şaşı Evi batı cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

4.1.4 Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)

Çalışma kapsamında seçilen bir diğer tescilli yapı günümüzde Merkez Bankası binası olarak kullanılan ve bu çalışmada dördüncü yapı şeklinde referans gösterilen yapıdır (Şekil 4.15.) (Ek-4). Söz konusu yapı çalışma kapsamında seçilen örneklerden olup 1933 yılında Mimar Zühtü Başer tarafından projelendirilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi mimarisinin önemli izlerini taşıyan yapı bodrum ve zemin kat olarak inşa edilmiştir (Ek-8). 1950 yılında işlevinden doğan gereksinimlerden kaynaklı 1.kat dahil edilmiştir. Aynı şekilde parselin içine sonradan yapılan eklentiler bulunmaktadır. Yapıldığı dönemin önemli görülen yapıları arasında yer almaktadır. Yapım sistemi betonarmedir (Şekil 4.18.). Yapının rasyonel bir etkisi vardır. Günümüzde hala Merkez Bankası olarak kullanılmaktadır. Uluslararası modern tarzdaki kamu binası örneklerinden biridir. Cephe özellikleri bakımından incelendiğinde, cephede görsel algıyı düşey eksene çeken öğelerin bulunduğu görülmektedir. Düşey algıyı kuvvetlendirmek üzere cephede yer alan öğeler; pencere bölünmeleri ve düşey panellerdir. Dışa taşan bu paneller aynı zamanda yapıya anıtsal bir ifade vermektedir (Şekil 4.17.). Bu öğeler düşeyde dikey dilimler olarak kendini göstermektedir. Cephenin ve girişin tam ortasında yer alan mermer malzemeden yapılmış dışa taşkın anıtsal bir giriş bulunmaktadır (Şekil 4.16.). Giriş cephesinin iki tarafında dört adet pencere bulunmaktadır. Cephenin düşey düzlem öğeleri baskındır. Binanın kütleli algısı kuvvetlidir. Birinci ve ikinci kat arasında bulunan saçak kat aralıklarının belirginleşmesini sağlamıştır.

Şekil 4.15. Merkez Bankası binası tarihi görseli (Ömer Atman arşiv)

Şekil 4.16. Merkez Bankası binası kuzey cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.17. Merkez Bankası binası güney cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

Şekil 4.18. Merkez Bankası binası doğu cephe görseli (Kişisel arşiv, 2024)

4.2 Seçilen Tescilli Yapıların Cephe ve Çevre Estetik Bilgileri

Seçilen yapılardan birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) malzeme olarak yığma, kesme taştan oluşmaktadır. Cephe öğelerinden ahşap cumba, yapıda en dikkat çekici öğelerdendir. Yapının cephesinde yatay vurguyu arttıran kat silmesi bulunmaktadır. Güney cephede cumbanın iki tarafında bulunan pencereler dikdörtgen, söveli ve üçgen alınlıklıdır. Yapıda kullanılan taş malzeme oldukça yalın ve algılanabilir durumdadır. Batı cephede bulunan dikdörtgen pencerelerin üstünde yer alan yuvarlak pencereler ile bu cephedeki tekdüzelik hafifletilmiştir. Yapının doğu cephesi, diğer cepheler kadar açığa çıkmayan ve yan parselde bulunan bina tarafından baskılanan cephe olmasına karşın oldukça dikkat çekici öğelere sahiptir. Bu cephede balkon vurgulu öğe olarak karşımıza çıkmaktadır. Cephede balkona açılan kemerler bulunmaktadır. Demir korkulukları olan balkon, taş konsollarla taşınmıştır. Cephe düzeni açısından, cephelerde bulunan simetrik düzen bazı öğelerle kırılmaya çalışılmış ve yapıya hareket katmıştır. Yapının bakım gerektirme durumu düşük düzeydedir. Yapıya sonradan eklenen yağmur borusu, klima ünite profilleri, kablo hattı, uydu antenleri ve çatıda yer alan su deposu yapı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Ayrıca sokak numarasının yer aldığı tabelanın yapının üstünde bulunması yapının nitelik değerini düşürmektedir. Yapı köşe parselde yer almasına karşın sokak silüeti genelinde, çevresinde bulunan yeni yapılar tarafından baskılanmış durumdadır. Yapının algılanabilirliğini arttıran nitelikleri arasında köşe parselde bulunması varsayılabilir. Yapının çevre estetik değerlendirmesine bakıldığında; sokağın bakım gerektirme durumunun genel olarak düşük olduğu gözlemlenmiştir. Sokak öğelerinden tabelaların ve trafoların yeri genellikle tescilli yapıların önüne denk gelmiş durumdadır. Sokakta yer alan ticari alanların tabelaları genel olarak baskın durumda olmamakla beraber bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Sokak genel olarak gündüz ve gece kullanımında güvenli olarak değerlendirilebilir. Ticari ve konut fonksiyonları karma durumdadır. Sokak silüeti genel olarak tarih yapıları baskılar nitelikte ve uyumsuzdur. Kaldırımların ortasına denk gelen trafolar yürünebilirlik açısından olumsuz etkiler yaratmaktadır. Yapının bahçe duvarı güney cephede genel olarak korunmuş ve bakımlıya yakın durumdayken batı cephede daha bakımsız ve peyzaj öğeleri tarafından baskılanmış durumdadır. Birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ve üçüncü yapı (Şaşati Evi)

aynı sokakta yer aldığına yapılan çevre estetik değerlendirmesi iki yapı içinde geçerlidir.

Seçilen yapılardan ikinci yapının (İş Bankası binası) cephe malzemesi taştır. Yapıda en baskın öge kemerler olarak karşımıza çıkarken, yapının büyük ahşap giriş kapısı, dışa taşan formu ile vurgulanmış ve dikkat çekici hale getirilmiştir. Cephe özellikleri genel olarak asimetriktir. Cephede tasarım ilkelerinden tekrar ve ritim vurgulu şekildedir. Cephede geniş ve sık tekrarlanan sövelerle süslenmiş pencereler bulunmaktadır. Yapının genel kütleinde kübist tasarım özelliği karşımıza çıkmaktadır. Yapıda yatay algıya dikkat çeken kat silmeleri, taş malzeme rengiyle yakaladığı kontrast sayesinde dikkat çekici haldedir. Yapının bakım gerektirme durumu genel olarak düşüktür. Yapı köşe parselde yer almasına karşın sokak silüeti genelinde, çevresinde bulunan yeni yapılar tarafından baskılanmış durumdadır.

Yapının çevre estetik değerlendirmesine bakıldığında; sokağın bakım gerektirme durumunun düşük düzey olduğu gözlemlenmiştir. Sokakta yer alan ticari alanların tabelaları genel olarak çok baskın ve karmaşık durumdadır. Özellikle tescilli yapının hemen yanında yer alan bir operatör şirketinin bayisi tüm cephe reklam kaplaması yaparak, tescilli yapıyı oldukça baskılanmış durumdadır. Sokak genel olarak gündüz ve gece kullanımında güvenlik açısından zayıf olarak değerlendirilebilir. Ticari fonksiyonların oldukça yoğun olduğu bir konumdur. Sokak silüeti genel olarak tarihi yapıları baskılar nitelikte ve uyumsuzdur. Sokağın yürünebilirlik bakım gerektirme durumu düşüktür (Tablo 4.1). İkinci yapı (İş Bankası binası) ve dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) aynı sokakta yer aldığına yapılan çevre estetik değerlendirmesi ikisi içinde geçerlidir.

Seçilen yapılardan üçüncü yapının (Şaşı Evi) malzemesi taştır. Yapıda baskın öge kuleler olurken, ana giriş vurgusu da kuleler kadar dikkat çekicidir. Ana giriş vurgusu, kapının iki yanında bulunan sütunlarla desteklenmiştir. Yapıda düşey algı, kuleler tarafından oluşturulmaktadır. Güney cephede yer alan pencereler kemerli ve sövelidir. Yapının cephesinde kesme taş kaplama kullanılmıştır. Yapıda cephe rengiyle kontrast oluşturacak şekilde kat silmesi bulunmaktadır. Yapının bakım gerektirme durumu yüksek olarak gözlemlenmiştir. Yapının özgün niteliklerinden olan kulelerin ve balkon üstü ahşap saçağın özgün hali korunamamıştır. Yapının

cephesi sarmaşıkla kaplanmıştır. Yapının bahçe duvarları oldukça bakımsız ve üzerine reklam tabelaları asılmış durumdadır. Yapı köşe parselde yer almasına karşın bakım durumundan ve peyzaj öğelerinden kaynaklı zor algılanmaktadır. Yapı sokak silüetinde çevre yapılar tarafından baskılanmış durumdadır. Yapının önündeki kaldırımda bulunan peyzaj öğeleri yapının görünürlüğünü ciddi oranda azaltmaktadır. Yapının doğu cephesinde yer alan bahçe duvarının yüksekliği bu cephenin görünüşünü kesmektedir.

Seçilen yapılardan dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) yapım malzemesi betonarme olup bu yapıda en dikkat çekici öğe; giriş kısmında dışa taşkın şekilde bulunan mermerdir. Yapının giriş merdivenlerinin, mermer malzemesi bu anıtsal vurgudaki dikkati kuvvetlendirmiştir. Cephede genel olarak düşey vurgu hakimdir. Cephede yer alan düşey panellerin sıklığı ve ritmi cephedeki bu vurguyu kuvvetlendirmektedir. Yapıda yer alan pencerelerin dikdörtgen formu düşey hareketi destekler niteliktedir. Pencerelerin arasında yer alan düşey paneller tekrarlıdır. Yapı yapıldığı dönemin modern örneklerindendir. Yapının giriş cephesi ve zemin kat penceresinde yer alan korkuluklar, yapının resmiyet ifadesini arttırmaktadır. Yapının cephesinde yer alan klima üniteleri, tesisat boruları, güvenlik kameraları ve eklenti elemanlar yapının cephesini olumsuz etkilemektedir. Yapı köşe parselde İş Bankası binasına komşu konumdadır. Yapı İş Bankası binası ile çok yakın konumda olmasına karşın; önündeki yeşil alandan kaynaklı yoldan içeride kalmakta ve görünürlüğü azalmaktadır. Yapının önünde yer alan peyzaj öğeleri yapıyı baskılamaktadır. Yapının batı cephesine bakan kaldırımda yer alan; trafo ve elektrik direği yapının yakın çevresinde yürünebilirliği azaltmakta ve görüntü kirliliğine neden olmaktadır.

Çalışma kapsamında seçilen dört yapının belirlenmesinde; yapıların kent merkezinde ve kullanıcı yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde seçilmesi bir kriter olarak değerlendirilmiştir. İş Bankası ve Merkez Bankası yapılarının bulunduğu aks Mersin merkez çarşıda kullanıcıların gündelik hayatta sık kullandıkları ticari ve kamu binalarının yoğun olduğu bir bölgede yer almaktadır. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı ve Şaşı Evi örneklerinin bulunduğu konum, çarşı merkeze yakın olmakla beraber ticari ve konut kullanımının karma olduğu bir bölgedir. Yapıların seçiminde yapıldıkları dönem itibari ile yaklaşık dönemde olması seçimi etkileyen

kriterlerdendir. Banka yapıları günümüzde aktif olarak işlevlerine devam etmektedir. Emniyet Müdürlüğü Lojmanı işlevini sürdürürken, Şaşati Evi bir süredir atıl durumdadır. Yapıların tercih kriterlerini özetlemek gerekirse; kent merkezinde bulunan konumları, işlevleri ile bağlantılı olarak aynı aksta yer almaları ve yapım dönemleri belirleyici olmuştur.

Tablo 4.1 Çalışma kapsamında incelenen yapıların cephe ve çevre estetiği unsurları

	Emniyet Müdürlüğü Lojmanı (1. Yapı)	İş Bankası Binası (2. Yapı)	Şaşati Evi (3. Yapı)	Merkez Bankası Binası (4. Yapı)
Malzeme	Yığma, kesme taş	Betonarme karkas sistem (Taş kaplama)	Taş	Betonarme
Cephe Unsuru	Ahşap cumba	Kemerler	Kuleler	Mermer Giriş
Yapı Bakım Gerektirme Durumu	Düşük	Düşük	Yüksek	Düşük
Sokak Bakım Gerektirme Durumu	Düşük	Düşük	Düşük	Düşük
Sokak Yürünebilirlik Bakım Gerektirme Durumu	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Yapının Görünürlüğü	Düşük	Yüksek	Düşük	Çok Düşük

4.3 Anket Çalışması

Anket çalışması ile katılımcıların kent merkezinde bulunan ve bu çalışma kapsamında seçilen tescilli yapıları ne derecede algıladığı ve yapıların hangi özelliklerinin algılamada etkili olduğu ölçülmeye çalışılmıştır. Bu çalışma kapsamında kentlilerin veya ziyaretçilerin konuya bahis olan tescilli yapılara ilişkin bir değerlendirme fırsatı yakalamaları ile beraber var olan veya var olmayan farkındalıklarının artması ve bu farkındalık ile oluşan veya artması beklenen değer yargısının oluşması sonucunda, tescilli yapıların gelecek nesillere aktarımı hususunda bir sorumluluk bilincinin kişilere hissettirilmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda, çalışmanın bulgularının, tescil niteliği sergileyen tarihi yapıların algılanma düzeyindeki farklılıkları belirleyeceği göz önünde bulundurulduğunda, kent belleğinde önemli bir yer edinen tarihi mirasa konu yapıların bakım-onarım-yenileme açısından uygulamaya geçilmesi hususunda bir veri oluşturacağı beklenmektedir.

4.3.1 Anketin Uygulanması

Çalışma kapsamında yapıların algılanabilirliğini ölçmek üzere yüz yüze anket çalışması uygulanmıştır. Yüz yüze anket çalışması yaya ve taşıt sirkülasyonun yoğun olduğu Gazi Mustafa Kemal Bulvarı Caddesi üzerinde saat 11.00 –14.00 arasında yapılmıştır. Seçilen saat aralığı ve bulunulan konum itibariyle genellikle öğle arasına denk geldiğinden ve ticari fonksiyonların fazla olması sebebiyle bu durum katılımcıların demografik dağılımını etkilemiştir. Katılımcılar belirtilen saat aralığında oradan geçen yayaların rastlantısal seçimine göre belirlenmiştir. Bu seçim yapılırken kadın -erkek dağılımının eşit olması göz önünde bulundurulmuştur. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Anket çalışmasına 120 katılımcı gönüllü olmuştur. Bu katılımcıların kadın-erkek dağılımı eşit tutulmuştur. Anketler uygulanırken, katılımcılara yapıların yer aldığı görsel kartlar verilmiş ve bu görsel kartlar neticesinde soruların yer aldığı anket formunun cevaplanması beklenmiştir (Ek-9). A3 kağıt üzerine renkli olarak basılmış fotoğraflar kullanılmıştır. Görsel kartlarda yer alan fotoğraflar yapının cepheleri ve yapının çevresini gösteren görselden oluşmaktadır (Ek-10, 11, 12, 13).

4.3.2 Anket Soruları ve Kategoriler

Anket formunda toplam 17 soru bulunmaktadır. İlk 5 soru demografik bilgilere ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Anket formunda yer alan demografik özelliklere ilişkin sorular yaş, cinsiyet, meslek grubu ve eğitim durumudur. Bu değişkenlerin yanı sıra katılımcıların söz konusu kentte ikamet sürelerini belirlemeye yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda bu başlık altında değerlendirilmiştir. Demografik soruların amacı cinsiyet, yaş, meslek, eğitim durumu ve kentteki ikamet süresi değişkenlerinin kategorilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamaktır. Anket verilerinden elde edilen eğitim durumu ve iş durumu cevaplarından yola çıkılarak; Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Sosyo- Ekonomik Statü- (SES) tablosu kullanılarak katılımcılara ilişkin Sosyo-Ekonomik Statü (Kategori 1 ve Kategori 2) sınıflandırması yapılmıştır. Ardından çalışmaya konu olan yapılara ilişkin tanınırlık, korunmaya değer bulunma, cephe ve çevre estetik değerlendirmeleri, cephesel unsurlar, yapının koruma değeri farkındalığı, kişisel tercihler ve tescil farkındalığı şeklinde kategorilere göre değerlendirilmesi beklenen sorular bulunmaktadır. Yapıların tanınırlık düzeyini ölçmek adına katılımcılara dört yapının hangilerini daha önce gördükleri ve dört yapının hangilerinin ilk işlevini bildikleri sorulmuştur. Yapıların tanınabilirliği ile ilişkili olan ilk soruda yapılardan daha önce gördüklerini işaretlemeleri istenen katılımcıların, seçilen yapılara aşinalık düzeylerinin ne olduğu sorgulanmıştır. Bu doğrultuda aşinalık yapının okunabilirlik bileşeni olarak ele alınmıştır. Okunabilirlik; tanımlamak, kavramak, yorumlamak, anlamak, analiz etmek, algılamak ve değerlendirmek gibi farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmaktadır. Bu soruda okunabilirliğin 3. Boyutu yapının tanınabilirliği üzerinden ölçülmeye çalışılmıştır. Mimari mekân zihinsel düzeyde okunabilirlik, görülebilirlik ve anlaşılabilirlik olarak çağrışım yapar (Lefebvre, 1991). Mekân algısının çerçevesini oluşturan bu ögeler mekânın anlamlandırılmasında, bu sayede de bireyle ilişki kurmasında etkilidir. Yapıların tanınabilirliği ile ilişkili ikinci soru olan ilk işlevlerinin bilinirlik düzeyinin ölçülmesi ise; yapıların kentin tarihinde hangi gereksinime cevap verebilmek için yapılmış veya kent tarihindeki hangi ekonomik, sosyal, kültürel durumdan kaynaklı inşa edildiğine dair bilgilerinin bulunup bulunmadığı ölçülmeye çalışılmıştır. Kent kimliğinde önemli yeri olan yapılar üzerinden ölçülmek istenen bilgi düzeyi aslında kent tarihine ilişkin bilgileri sorgulamaktadır. Kent tarihinin bilinmesi ile kentle

kurulan ilişki kolaylaşmakta ve kentin sahiplenilmesini sağlamaktadır (Alpak, Düzenli ve Tarakcı, 2018).

Ardından yapıların korunmaya değer bulunma düzeyleri ve sebeplerinin öğrenilmesi adına korunmaya değer görülen veya görülmeyen yapıların sebepleri açık uçlu bir şekilde katılımcılara sorulmuş ve verilen cevaplar kategorize edilmiştir. Cevapların kategori edilmiş üst başlıkları; bakım durumu, cephe özellikleri, estetik, işlev durumu, konum, kültürel değer, malzeme, tarihi yapı, değiştirilmiş yapı, sıradan, yeni gibi, özgün yapı, modern olarak düzenlenmiştir. Bu kategoriler Tablo 4.2’de aktarılmıştır.

Yapıların korunmaya değer bulunma niteliğinin ölçülmek istendiği soru olan; hangi yapıların korunmaya değer olduğu ve sebebinin sorulduğu bölümde verilen cevaplar sonucunda, kişilerin koruma kavramı ile ilişkilendirdikleri yapıların, temelde kabul görülen niteliklerinin ne olduğunun öğrenilmesidir. Aynı zamanda kişilerin bir yapıyı korunmaya değer görmesine veya görmemesine sebep olan nitelikler ile alanında uzman kişiler tarafından koruma kararları alınan süreçte bu kararı almalarına sebep olan niteliklerin karşılaştırılmasına da olanak sağlamıştır.

Yapıların cephe estetik ve çevre estetik değerlendirmelerini yapmaları adına, katılımcılara dört yapı içinde ayrı ayrı olmak üzere, yapıların cephelerini verilen sıfat çiftleri arasında ölçmeleri beklenmiştir. Her bir yapı için 5’li likert ölçeğinde yapının cephe estetiğinin; “karmaşık-basit”, “ilgi çekici –sıkıcı”, “canlandırıcı- durgunluk verici”, “bakımlı-bakımsız”, “güzel-çirkin” sıfat çiftleri bazında değerlendirilmesi beklenmiştir. Katılımcılara 1 ile 5 arasında verecekleri puanların, sıfat çiftlerine uygun olarak nasıl yorumlanması gerektiğine dair açıklama yapılmıştır. Çevre estetiğini ölçmeleri adına yukarıdaki sıfat çiftlerine ek olarak; güvenli-güvensiz ve uyumlu-uyumsuz sıfat çiftleri eklenerek değerlendirmeleri beklenmiştir. Soruda anlamsal farklılaşma ölçeği kullanılmıştır. Anlamsal Farklılaşma Ölçeği insan-çevre araştırmalarında ağırlıklı olarak kullanılan öznel değerlendirme tekniklerinden birisidir. Çevreye ve onu oluşturan nesnelere belli ölçülerde gösterilen anlamsal tepkiyi ölçmek amacı ile ‘Anlamsal Farklılaşma Ölçeği’ kullanılır (Polatoğlu, 2012). Veri toplama tekniği olan bu ölçekte, mimari uyarana karşı deneklerin tepkilerini ölçmek için uygun sıfatların bulunması gerekmektedir. Diğer tekniklerden farklı

olarak anlamsal farklılaşma ölçeği, mimari uyarının birçok niteliğinin tek seferde ölçülmesine olanak sağlamaktadır (Aytuğ ve Altan, 1987). Birçok niteliği tek seferde ölçmemize olanak sağlayacağından cephe ve çevre estetik değerlendirmede bu teknik kullanılmıştır.

Yapıların cephesel unsurlarının değerlendirmesi için katılımcılara dört yapıda en dikkat çekici öge yönlendirmeden uzak olması adına açık uçlu şekilde sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir (Tablo 4.3). Yapıların en çok dikkat çeken ögesinin sorulduğu soruda, yapının cephesinde görsel algıda öncelikli olarak algıladıkları öge öğrenilmek istenmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda yapının kimlik niteliği olarak öngörülebilir öğelerin algılanma düzeyleri ölçülmek istenmiştir.

Yapıların değer farkındalıklarının ölçülmesi adına yapıların; estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri ve kente kimlik katma değerinin tanımlamalar doğrultusunda 1 ile 5 arasında puanlanması istenmiştir. Katılımcıların kişisel değerlendirmeleri ise hissi değerlendirme yapmaları adına; yapıların katılımcılarda uyandırdığı hissin ne olduğu açık uçlu şekilde sorulmuş ardından katılımcıların verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir (Tablo 4.4). Bir başka soruda katılımcıların kişisel görüşlerine göre dört yapıyı en değerliden başlayarak sıralaması istenmiştir. Kişisel tercihin ölçülmesi adına yapılardan hangisinde yaşamak istedikleri sebebi ile sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar kategori edilmiştir (Tablo 4.5). Hangi yapıda yaşamak istediklerine dair olan soru ile deneklerin hangi yapıyı daha fazla benimseme eğiliminde olduklarını öğrenmek ve hangi gerekçelerle bu eğilimde bulunduklarına dair cevaplar aramaktır.

Yapıların kişilerde uyandırdığı his ile önceki sorularla ilişkili olarak olumlu veya olumsuz hislerin hangi değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterdiği öğrenilmek istenmiştir. Yapıların katılımcılar için değerli olandan başlayarak sıralanmasının amacı ise katılımcılarda oluşan değer algısının hangi gerekçelerle oluştuğuna önceki sorulara verilen cevaplarla ilişki kurmaktır. Oluşan değer algısının hangi niteliklere göre arttığı veya azaldığı tespit edilmek istenmiştir.

Katılımcıların tescil farkındalık düzeylerinin ölçülmesi adına ise; tescilli yapının ne demek olduğu açık uçlu şekilde sorulmuştur. En son soruda ise dört yapıdan hangisinin veya hangilerinin tescilli olduğunu düşündükleri, gerekçeli sebepleriyle katılımcılara sorulmuştur.

Tablo 4.2 Yapıların korunmaya değer bulunma sebepleri kategorisi

Bakım durumu	Bakımlı
	Bakımsız
Cephe özellikleri	Cephe özellikleri
	Görünüş
Estetik	Çirkin
	Estetik
	Güzel
İşlev durumu	İşlev
	İlk banka
	İşlevsiz
	Özel mülkiyet
	Atıl
	Kamu yapısı
Konum	Konum
Kültürel değer	Kent hafızası
	Kültürel aktarım
	Kültürel değer
	Kültürel yapı
	Nitelikli
	Tabelasız
	Nitelik
	Özgün
	Farklı
	Kent dokusunu yansıtır
	Niteliksiz
Malzeme	Malzeme
	Taş bina
	Yapım türü
	Malzemesi niteliksiz
	Betonarme
Tarihi yapı	Çok tarihi
	Dönem yapısı
	Eski
	Geleneksel yapı
	Tarihi
	Tarihi değer
	Tarihi doku
	Tarihi yapı
	Çok eski
Değiştirilmiş yapı	Değiştirilmiş yapı
Sıradan	Sıradan
Yeni gibi	Yeni gibi
Özgün yapı	Otantik
Modern	Modern
	Yeni yapı

Tablo 4.3. Cephesel unsurlar kategori tablosu

Bahçe	Bahçe
Bahçe Duvarı	Bahçe Duvarı
Cumba	Cumba
Eklenti	Yağmur Borusu
	Korkuluk
	Güneş Kırıcı
	Klima
Kat Silme	Kat Silme
Malzeme	Duvar Malzemesi
	Taş
	Duvar
	Kaplama
	Malzeme
	Mermer
Pencere	Pencere
	Söve
Balkon	Balkon
Form	Form
Kapı	Kapı
Kemer	Kemer
Merdiven	Merdiven
Sütun	Sütun
Tabela	Logo
	Tabela
Giriş	Giriş
Kule	Kule
Peyzaj	Sarmaşık
	Ağaç
Sundurma	Sundurma
Çatı	Çatı
Cephe Rengi	Cephe Rengi
	Renk

Tablo 4.4 Hissi değerlendirme kategori tablosu

Durgunluk	Durgunluk	Mistik	Mistik
Düzen	Düzen	Saflık	Saflık
Endişe	Endişe	Sanatsal	Sanatsal
Esaret	Esaret	Sinir	Sinir
	Hapis	Yaratıcılık	Yaratıcılık
Estetik	Estetik	Aşk	Aşk
Görkem	Görkem	Eğlence	Eğlence
	Gösteriş	Gizem	Gizem
Güven	Güven	İhtiras	İhtiras
Güzellik	Güzellik	İyilik	İyilik
	Güzel	Karamsarlık	Karamsarlık
	Estetik		Pesimistik
Heyecan	Heyecan	Karmaşık	Karmaşık
Huzur	Huzur	Kötülük	Kötülük
İlgi çekici	İlgi çekici	Otantik	Otantik
	İlgi	Samimiyet	Samimiyet
	Çekici	Soğukluk	Soğukluk
Korku	Korku	Stres	Stres
Merak	Merak	Tedirgin	Tedirgin
Mutluluk	Mutluluk		
	Sevinç	Ürkütücü	Ürkütücü
Neşe	Neşe	Üzüntü	Üzüntü
Nostalji	Nostalji	Yalnızlık	Yalnızlık
	Retro	Basit	Basit
	Eski	Belirsizlik	Belirsizlik
Özlem	Özlem	Bunaltı	Bunaltı
Resmiyet	Resmiyet	Canlılık	Canlılık
Sadelik	Basit	Endişe	Endişe
	Sadelik	Huzursuzluk	Huzursuzluk
Sakinlik	Durgunluk	Nezaketsizlik	Nezaketsizlik
	Sakinlik	Utanç	Utanç
Sıcaklık	Sıcaklık	Zenginlik	Zenginlik
Sıkıcı	Sıkıcı	Zıtlık	Zıtlık
İtici	İtici	Uyum	Uyum
	İğrenç	Zarafet	Zarafet
	Kaos		Şıklık
Karmasa	Karmaşa	Canlandırıcı	Canlandırıcı
Kasvet	Karmaşıklık	Hüzün	Hüzün
	Kasvet		Üzgün
	Sıkıntı		

Tablo 4.5 Yaşamak için tercih edilen yapı sebepleri kategorisi

Aşinalık	Tanıdık yapı
Bahçeli	Bahçe
	Bahçeli
	Doğa ile iç içe
Bakımlı	Bakımlı
	Yaşanılabilir
Büyük	Büyük
Değerli	Değerli
Düzenli	Düzenli
Estetik	Estetik
	Güzel
	Şık yapı
Ev gibi	Ev gibi
Gizemli	Gizemli
	Mistik
Güvenli	Güvenli
Huzurlu	Huzurlu
İlgi çekici	Çekici
İşlev	Lojman
Konum	Konum
Kullanışlı	Kullanışlı
Kültürel Yapı	Kültürel yapı
Malzeme	Malzeme
Merak verici	Merak verici
Mutluluk verici	Mutluluk verici
Neşe verici	Neşeli hissettiriyor
Sadelik	Basit
	Sade
Sağlam	Sağlam
Samimi	Samimi
Sanatsal	Sanatsal
Sıra dışı	Farklı
	Sıra dışı
Tarihi doku	Çok tarihi
	Tarihi doku

4.4 Katılımcıların Özellikleri

Bu bölümde çalışmaya gönüllü olarak katılan katılımcıların demografik bilgilerine yer verilmiştir. Çalışmaya toplam 120 kişi katılmıştır. Katılımcılar yarı yarıya erkek ve kadın olarak ayrıştırılmıştır (Erkek = 60 kişi, Kadın = 60 kişi). Çalışmaya katılan gönüllülerin yaş ortalamasının 38,87 (Min=21, Maks=71, SS=12,17) olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre yaş ortalamalarına bakıldığında, erkeklerin ortalama 39,17 (Min=22, Maks=71, SS=12,19) yaşında, kadınların ortalama 38,57 (Min=21, Maks=69, SS=12,24) olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.6).

Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde ilkokul mezunlarının %2,5, ortaokul mezunlarının %3,3, lise mezunlarının %18,3, üniversite mezunlarının %65 ve lisansüstü mezunların %10,8 oranında olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre eğitim durumlarına bakıldığında erkeklerin %3,3'ünün ilkokul, %1,7'sinin ortaokul, %15'inin lise, %65'inin üniversite, %15'nin lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Kadınların ise %1,7'si ilkokul, %5'i ortaokul, %21,7'si lise, %65'i üniversite, %6,7'si ise lisansüstü mezundur (Tablo 4.6).

Katılımcıların iş durumu incelendiğinde ise %5,8'i ev kadını, %11,7'si emekli, %7,5'i geçici işsiz, %6,7'si nitelikli serbest meslek sahibi, %1,7'si 0-5 çalışanlı tüccar, %2,5'i 6-20 çalışanlı tüccar, %0,0'ı; 20+ çalışanlı tüccar, 1-9 çalışanlı şirket-imalathane sahibi, 10-25 çalışanlı şirket-imalathane sahibi, 25+ çalışanlı şirket-imalathane sahibi, %9,2'si üst düzey yönetici, %1,7'si 10'dan az çalışanlı orta düzey yönetici, %0,8'i 10'dan fazla çalışanlı orta düzey yönetici, %23,3'ü nitelikli uzman/mühendis, teknik eleman, %17,5'i memur/ofis çalışanı, %11,7'sinin işçi /hizmetli olduğu görülmüştür.

Çalışmaya katılanların iş durumları cinsiyet bağlamında da incelenmiştir. Buna göre kadın katılımcıların %11,7'si ev kadını, %15'i emekli, %6,7'si geçici işsiz, %6,7'si nitelikli serbest meslek sahibi, %1,7'si 0-5 çalışanlı tüccar, %0,0'ı; 6-20 çalışanlı tüccar, 20+ çalışanlı tüccar, 1-9 çalışanlı şirket imalathane sahibi, 10-25 çalışanlı şirket imalathane sahibi, 25+ çalışanlı şirket imalathane sahibi, %11,7'si üst düzey yönetici, %1,7'si 10'dan az çalışanlı orta düzey yönetici, %1,7'si 10'dan fazla

çalışanli orta düzey yönetici, %16,7'si nitelikli uzman/ mühendis/ teknik eleman, %11,7'si memur/ofis çalışanı, %15'i işçi/hizmetli olduğu görülmüştür.

Erkek katılımcıların iş durumu incelendiğinde; %8,3'ü emekli, %8,3'ü geçici işsiz, %6,7'si nitelikli serbest meslek sahibi, %1,7'si 0-5 çalışanli tüccar, %5'i 6-20 çalışanli tüccar, %0,0'ı; 20+ çalışanli tüccar, 1-9 çalışanli şirket imalathane sahibi, 10-25 çalışanli şirket imalathane sahibi, 25+ çalışanli şirket imalathane sahibi, 10'dan fazla çalışanli orta düzey yönetici, %6,7'si üst düzey yönetici, %1,7'si 10'dan az çalışanli orta düzey yönetici, %30'u nitelikli uzman/ mühendis/ teknik eleman, %23,3'ü memur/ofis çalışanı, %8,3'ü işçi/hizmetli olduğu görülmüştür (Tablo 4.6).

TÜİK'in sosyo-ekonomik statü tablosu, eğitim ve iş durumu karşılaştırması üzerinden, kişileri sosyo-ekonomik statü (SES) gruplarına ayrıştırabilmektedir. Bu çalışmanın katılımcılarının SES grupları öncelikle birinci düzeyde bakılmıştır. Buna göre katılımcıların %15'inin A grubunda, %49,2'sinin B grubunda, %25'inin C1 grubunda %7,5'inin C2 grubunda, %3,3'ünün ise D grubunda olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların %18,3'ünün A grubunda, %40'ının B grubunda, %30'unun C1 grubunda, %10'unun C2 grubunda, %1,7'sinin D grubunda olduğu görülmüştür. Erkeklerin %11,7'sinin A grubunda, %58,3'ünün B grubunda, %20'sinin C1 grubunda, %5'inin C2 grubunda, %5'inin D grubunda olduğu görülmüştür.

TÜİK'in sosyo-ekonomik statü tablosunun ikinci düzey dağılımına bakıldığında ise %3,3'ünün Alt SES grubunda, %32,5'inin Orta SES grubunda, %64,2'sinin Üst SES grubunda olduğu görülmüştür. Ses gruplarının cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların; %1,7'sinin alt grupta, %40'ının orta grupta, %58,3'ünün üst grupta olduğu görülmüştür. Erkeklerin ise; %5'inin alt grupta, %25'inin orta grupta, %70'inin üst grupta olduğu görülmüştür (Tablo 4.6).

Çalışmaya katılan gönüllülerin; çalışma alanını içeren Mersin kentindeki ikamet süreleri incelendiğinde minimum ikamet süresinin 1 yıl maksimum ikamet süresinin 55 yıl olduğu, ortalamanın ise 22,22 yıl olduğu (Min=1, Maks=55, SS=12,8) görülmektedir. Kentteki ikamet süresinin cinsiyet dağılımına bakıldığında kadınların kentteki ikamet süresinin minimum 1 yıl, maksimum 50 yıl ve ortalama 21,88 yıl

olduğu (Min=1, Maks=50, Ss=12,03), erkek katılımcıların ise kentteki ikamet sürelerinin minimum 1 yıl, maksimum 55 yıl ve ortalama 22,55 yıl olduğu görülmektedir (Min=1, Maks:55, SS=13,63) (Tablo 4.6).

Özetle Çalışma kapsamında algılanabilirlik, süre ve uygulanabilirlik göz önüne alınarak, anket yoluyla ölçülmeye çalışılmış ankete eşit sayıda kadın ve erkek olmak üzere toplam 120 katılımcı gönüllü olmuştur. Yaş ortalaması olarak ağırlıklı olarak 30-40 yaş aralığında, eğitim durumu olarak çoğunlukla üniversite mezunu olduğu, iş durumlarının ise nitelikli uzman/ mühendis, teknik eleman olduğu, TÜİK tablosuna göre ağırlıkla üst SES grubunda olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışmanın yapıldığı konum ile anket uygulamasının yapıldığı süre (saat 11.00-14.00 aralıkları) açısından, alanda çalışan bir kesime ulaşıldığı değerlendirilmiştir. Anketin yapıldığı konum ve saat dikkate alındığında katılımcıların meslek grupları ve SES dağılımının tek bir grupta yoğunlaştığı göz önüne alınarak çalışmanın değerlendirmesi gerekmektedir. Ancak çıkarımsal bulgular kısmında detaylı yer verildiği üzere katılımcıların SES gruplarının değişkenler üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı gözlemlenmiştir.

Yapıların yapıldığı dönem yönünden yaklaşık dönemlerde olması istendiğinden ve aynı aks üzerinde yer almalarının daha doğru sonuç vereceği düşünüldüğünden işlev durumlarının eşit olmaması göz ardı edilebilir bir kriter olarak değerlendirilmektedir.

Sonraki bölümde sunulan istatistiksel bulguların çalışmanın deneysel bir çalışma olduğu düşünülerek, bu yöntemsel eksikler üzerinden değerlendirilmesi beklenmektedir.

Tablo 4.6 Katılımcıların demografik özellikleri

	Kadın	Erkek	Toplam
Yaş	Ort=38,57 (min=21, maks=69,ss=12,24)	Ort=39,17 (min=22, maks=71 ss=12,19)	Ort=38,87 (min=21, maks=71 ss=12,17)
Eğitim Durumu			
İlkokul	n=1 (%1,7)	n=2 (%3,3)	n=3 (%2,5)
Ortaokul	n=3 (%5,0)	n=1 (%1,7)	n=4 (%3,3)
Lise	n=13 (%21,7)	n=9 (%15)	n=22 (%18,3)
Üniversite	n=39 (%65,0)	n=39 (%65)	n=78 (%65)
Lisansüstü	n=4 (%6,7)	n=9 (%15)	n=13 (%10,8)
Çalışma Durumu			
Ev Kadını	n=7 (%11,7)	n=0 (%0)	n=7 (%5,8)
Emekli	n=9 (%15,0)	n=5 (%8,3)	n=14 (%11,7)
Geçici İşsiz	n=4 (%6,7)	n=5 (%8,3)	n=9 (%7,5)
Nitelikli Serbest Meslek Sahibi	n=4 (%6,7)	n=4 (%6,7)	n=8 (%6,7)
0-5 Çalışanlı Tüccar	n=1 (%1,7)	n=1 (%1,7)	n=2 (%1,7)
6-20 Çalışanlı Tüccar	n=0 (%0)	n=3 (%5,0)	n=3 (%2,5)
20+ Çalışanlı Tüccar	n=0 (%0)	n=0 (%0)	n=0 (%0)
1-9 Çalışanlı Şirket-İmalathane Sahibi	n=0 (%0)	n=0 (%0)	n=0 (%0)
10-25 Çalışanlı Şirket-İmalathane Sahibi	n=0 (%0)	n=0 (%0)	n=0 (%0)
25+Çalışanlı Şirket-İmalathane Sahibi	n=0 (%0)	n=0 (%0)	n=0 (%0)
Üst Düzey Yönetici	n=7 (%11,7)	n=4 (%6,7)	n=11 (%9,2)
10'dan Az Çalışanlı Orta Düzey Yönetici	n=1 (%1,7)	n=1 (%1,7)	n=2 (%1,7)
10'dan Fazla Çalışanlı Orta Düzey Yönetici	n=1 (%1,7)	n=0 (%0)	n=1 (%0,8)
Nitelikli Uzman, Mühendis, Teknik Eleman	n=10 (%16,7)	n=18 (%30,0)	n=28 (%23,3)
Memur/Ofis Çalışanı	n=7 (%11,7)	n=14 (%23,3)	n=21 (%17,5)
İşçi /Hizmetli	n=9(%15,0)	n=5 (%8,3)	n=14 (%11,7)
Sosyo-Ekonomik Statü (Kategori 1)			
A	n=11(%18,3)	n=7(%11,7)	n=18 (%15,0)
B	n=24 (%40,0)	n=35(%58,3)	n=59 (%49,2)
C1	n=18 (%30,0)	n=12(%20,0)	n=30 (%25,0)
C2	n=6 (%10,0)	n=3(%5,0)	n=9 (%7,5)
D	n=1(%1,7)	n=3(%5,0)	n=4 (%3,3)
Sosyo-Ekonomik Statü (Kategori 2)			
Alt Grup	n=1 (%1,7)	n=3 (%5,0)	n=4 (%3,3)
Orta Grup	n=24 (%40,0)	n=15 (%25,0)	n=39 (%32,5)
Üst Grup	n=35 (%58,3)	n=42 (%70,0)	n=77 (%64,2)
Kentteki İkamet Süresi	Ort=21,88 (min=1, maks=50,ss=12,03)	Ort=22,55 (min=1, maks=55,SS=13,63)	Ort=22,22 (min=1, maks=55,ss=12,80)

4.5 Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Çalışma kapsamında bağımsız değişken olarak değerlendirilen başlıklar; katılımcıların kişisel özellikleri; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, TUIK SES grubu ve kentteki ikamet süresinden oluşmaktadır. Yapılara ilişkin ölçülmesi beklenen bağımsız değişkenler ise; yapıların tanınırlığı; yapıların daha önce görülme düzeyi ve yapıların ilk işlevinin bilinme düzeyi, korunmaya değer bulunma niteliği, yapıların cephe estetik özellikleri; karmaşık-basit, ilgi çekici-sıkıcı, canlandırıcı-durgunluk verici, bakımlı-bakımsız, güzel-çirkin değerlendirmesi, yapıların çevre estetik özellikleri; karmaşık-basit, ilgi çekici-sıkıcı, canlandırıcı-durgunluk verici, güvenli-güvensiz, bakımlı-bakımsız, uyumlu-uyumsuz, güzel-çirkin değerlendirmesi, yapıların cephesel unsurları; yapılarda en dikkat çeken öğenin ne olduğu üzerinden ölçülmesi, kişisel değerlendirmelerin; yapıların katılımcılarda uyandırdığı his, katılımcıların yaşamak için tercih ettikleri yapı ve katılımcılara göre yapıların değer sıralaması üzerinden ölçülmesi, yapıların değer farkındalığının; yapıların estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri ve kente kimlik katma değeri üzerinden ölçülmesi ve tescil farkındalık düzeyi; tescilli yapı ne demektir sorusu ve katılımcılara göre yapıların tescil durumu ve gerekçeli sebebi üzerinden ölçülmesi şeklinde yer almaktadır. Bağımlı değişken olarak değerlendirilen başlıklar ise; yapıların katılımcılar için değer sıralaması; en değerli olan yapıyı seçmeleri ve tescil farkındalık düzeyi; katılımcıların hangi yapının tescilli olduğunu düşündüğü ve gerekçeli sebebi üzerinden ölçülmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın analizlerinde betimsel analizler için ortalama değerler alınmıştır. Çıkarımsal analizlerde ise Tek Değişkenli T-Test, ANOVA ve Chi-Square analizleri kullanılmıştır.

BÖLÜM BEŞ

BETİMSSEL VE ÇIKARIMSAL BULGULAR

Çalışma kapsamında 120 kişi ile yapılan anketten elde edilen veriler, betimsel ve çıkarımsal bulgular olarak analiz edilmiş ve bu bölümde sunulmuştur.

5.1 Betimsel Bulgular

5.1.1 Yapının Katılımcılar Tarafından Tanınırlık ve Yapının Korunmaya Değer Bulunma Niteliği

Bu bölümde, tanınırlık ve yapının korunmaya değer bulunma niteliği başlığı altında ankette sorulan ‘‘yapılardan daha önce gördüklerinizi işaretleyiniz’’, ‘‘yapılardan ilk işlevini bildiklerinizi işaretleyip, ilk işlevini yazınız’’ ve ‘‘yapılardan hangilerinin korunmaya değer olduğunu düşünüyorsunuz işaretleyiniz ve nedenini yazınız’’ sorularının cevapları analiz edilmiştir.

5.1.1.1 Tanınırlık

Çalışma konusu yapıların görselleri üzerinden tanınırlık düzeyine ilişkin yapılan analizler incelendiğinde; katılımcıların %80,8’i (n=97) birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı); %92,5’i (n=111) ikinci yapıyı (İş Bankası binası); %75’i (n=90) üçüncü yapıyı (Şaşı Evi) ve %80’i (n=96) dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) daha önce gördüğünü beyan etmiştir. Tanınırlık düzeyine ilişkin yapılan analizlerde kadın katılımcıların %90’ı (n=54) birinci yapıyı, %93,3’ü (n=56) ikinci yapıyı, %80’i (n=48) üçüncü yapıyı, %78,3’ü (n=47) dördüncü yapıyı daha önce gördüğünü / bildiğini beyan etmiştir. Erkek katılımcıların %71,7’si (n=43) birinci yapıyı, %91,7’si (n=55) ikinci yapıyı, %70’i (n=42) üçüncü yapıyı, %81,7’si (n=49) dördüncü yapıyı gördüğünü beyan etmiştir (Tablo 5.1.).

Yapıların daha önceki işlevlerinin bilinme düzeyi incelendiğinde; katılımcıların %13,3’ü (n=16) birinci yapının, %34,2’si (n=41) ikinci yapının, %19,2’si (n=23) üçüncü yapının, %26,7’si (n=32) dördüncü yapının ilk işlevini bildiklerini beyan etmiştir. İlk işlevin bilinirlik düzeyine ilişkin yapılan analizlerde kadın katılımcıların %8,3’ü (n=5) birinci yapının, %26,7’si (n=16) ikinci yapının, %20 (n=12) üçüncü

yapının, %18,3'ü (n=11) dördüncü yapının ilk işlevini bildiklerini beyan etmiştir. Erkek katılımcıların %18,3'ü (n=11) birinci yapının, %41,7'si (n=25) ikinci yapının, %18,3'ü (n=11) üçüncü yapının, %35'i (n=21) dördüncü yapının ilk işlevini bildiklerini beyan etmiştir (Tablo 5.1.).

Tablo 5.1 Yapıların tanınırlık düzeyleri

	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü L.)	İkinci Yapı (İş Bankası)	Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	Dördüncü Yapı (Merkez Bankası)
Yapıların katılımcılar tarafından daha önce görülme oranları	Genel(%80,8, n=97)	Genel(%92,5,n=111)	Genel (%75,0 n=90)	Genel (%80,0 n=96)
	Kadın (%90, n=54)	Kadın (%93,3 n=56)	Kadın (%80,0 n=48)	Kadın (%78,3 n=47)
	Erkek (%71,7 n=43)	Erkek (%91,7 n=55)	Erkek (%70,0 n=42)	Erkek (%81,7 n=49)
Katılımcılar tarafından İlk İşlevinin Bilinmesi	Genel (%13,3 n=16)	Genel (%34,2 n=41)	Genel (%19,2 n=23)	Genel(%26,7 n=32)
	Kadın (%8,3 n=5)	Kadın (%26,7 n=16)	Kadın (%20,0 n=12)	Kadın (%18,3 n=11)
	Erkek (%18,3 n=11)	Erkek (%41,7 n=25)	Erkek (%18,3 n=11)	Erkek (%35,0 n=21)

5.1.1.2 Korunmaya değer bulunma

Katılımcılara yapıların korunmaya değer olup olmadıklarına dair yöneltilen soruların cevapları betimsel analizlerle incelendiğinde; katılımcıların %88,3'i (n=106) birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı), %85,8'i (n=103) ikinci yapının (İş Bankası binası), %85'i (n=102) üçüncü yapının (Şaşı Evi), %55'i (n=66) dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) korunmaya değer olduğunu düşündüğü görülmektedir (Tablo 5.2.). Yapıların korunmaya değer olup olmadıklarına ilişkin yapılan analizlerde kadın katılımcıların %91,7'si (n=55) birinci yapının, %85,0'ı (n=51) ikinci yapının, %83,3 (n=50) üçüncü yapının, %48,3'ü (n=29) dördüncü yapının korunmaya değer olduğunu düşündüğünü beyan etmiştir. Erkek katılımcıların %85,0'ı (n=51) birinci yapının, %86,7'si (n=52) ikinci yapının, %86,7'si (n=52)

üçüncü yapının, %61,7'si (n=37) dördüncü yapının korunmaya değer olduğunu düşündüğünü beyan etmiştir (Tablo 5.2.).

Burada dördüncü yapı için (Merkez Bankası binası) yapılan değerlendirmeler, diğer üç yapıdan farklıdır. Buna göre katılımcıların %55,0'ı dördüncü yapının korunmaya değer olduğunu düşünmektedir. Kadın katılımcıların %48,3'ü, erkek katılımcıların %61,7'si dördüncü yapıyı korunmaya değer bulduğunu beyan etmiştir.

Tablo 5.2 Yapıların korunmaya değer bulunma düzeyleri

	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	İkinci Yapı (İş Bankası)	Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	Dördüncü Yapı (Merkez Bankası)
Yapıların Korunmaya Değer Bulunma Oranları	Genel (%88,3, n=106)	Genel (%85,8 n=103)	Genel (%85,0 n=102)	Genel (%55,0 n=66)
	Kadın (%91,7 n=55)	Kadın (%85,0 n=51)	Kadın (%83,3 n=50)	Kadın (%48,3 n=29)
	Erkek (%85,0 n=51)	Erkek (%86,7 n=52)	Erkek (%86,7 n=52)	Erkek (%61,7 n=37)

Birinci yapıyı korumaya değer bulan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde büyük oranda (%77,4) tarihi yapı olması nedeniyle korunmaya değer bulmuştur. Ardından söz konusu katılımcıların %9,4'i kültürel değer açısından; %4,7'i estetik özellikleri açısından, %3,8'i ise malzeme özellikleri açısından, %1,9'u konumu gerekçesiyle değerli bulmuştur. Birer katılımcı ise bakım durumu, cephe özellikleri ve işlev durumu nedeniyle birinci yapının korunmaya değer olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.3).

Birinci yapıyı korunmaya değer bulmayan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde ise büyük oranda (%64,3) işlev durumu nedeniyle korunmaya değer olmadığını beyan etmiştir. Söz konusu katılımcıların %14,3'ü konumu sebebiyle korunmaya değer bulmadığını beyan etmiştir. Birer katılımcı ise bakım durumu, estetik ve kültürel değer sebebiyle birinci yapıyı korunmaya değer bulmadıklarını beyan etmiştir (Tablo 5.3).

İkinci yapıyı korumaya değer bulan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde büyük oranda (%72,8) tarihi yapı olması nedeniyle korunmaya değer bulmuştur. Ardından söz konusu katılımcıların %10,7'si kültürel değer açısından; %4,9'u konumu açısından, %4,9'u ise işlev durumu sebebiyle, %4,9'u estetik oldukları gerekçesiyle değerli bulmuştur. Birer katılımcı ise bakım durumu ve cephe özellikleri nedeniyle ikinci yapının korunmaya değer olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.3).

İkinci yapıyı korumaya değer bulmayan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde ise büyük oranda (%47,1) değiştirilmiş yapı olduğu gerekçesiyle korunmaya değer olmadığını beyan etmiştir. Söz konusu katılımcıların %17,6'sı estetik açısından, %11,8'i konumu gerekçesiyle korunmaya değer bulmadıklarını beyan etmiştir. Birer katılımcı ise işlev durumu, malzeme, sıradan olması ve yeni yapı gibi olması gerekçesiyle ikinci yapıyı korumaya değer bulmadıklarını beyan etmiştir (Tablo 5.3).

Üçüncü yapıyı korumaya değer bulan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde büyük oranda (%74,5) tarihi yapı olması nedeniyle korunmaya değer bulmuştur. Ardından söz konusu katılımcıların %12,7'si kültürel değer açısından; %7,8'i estetik açısından, %2'si ise konumu gerekçesiyle, %2'si malzemesi gerekçesiyle değerli bulmuştur. Bir katılımcı ise özgün yapı olduğu gerekçesiyle korunmaya değer olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.3).

Üçüncü yapıyı korumaya değer bulmayan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde ise büyük oranda (%66,7) işlev durumu gerekçesiyle korunmaya değer olmadığını beyan etmiştir. Söz konusu katılımcıların %27,8'i bakım durumu açısından korunmaya değer bulmadıklarını beyan etmiştir. Bir katılımcı ise estetik durumu nedeniyle korunmaya değer olmadığını beyan etmiştir (Tablo 5.3).

Dördüncü yapıyı korumaya değer bulan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde büyük oranda (%69,7) tarihi yapı olması nedeniyle korunmaya değer bulmuştur. Ardından söz katılımcıların %13,6'sı kültürel değer açısından; %7,6'sı işlev durumu, %4,5'i ise modern olduğu gerekçesiyle, %3'ü konumu gerekçesiyle değerli

bulmuştur. Bir katılımcı ise estetik olduğu gerekçesiyle korunmaya değer olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.3).

Dördüncü yapıyı korunmaya değer bulmayan katılımcıların beyan ettiği nedenler incelendiğinde ise büyük oranda (%50,0) modern yapı olduğu gerekçesiyle korunmaya değer olmadığını beyan etmiştir. Söz konusu katılımcıların %20,4'ü estetik açısından, %14,8'i sıradan olduğu gerekçesiyle, %9,3'ü kültürel değer eksiklikleri açısından, %3,7'si malzemesi gerekçesiyle korunmaya değer bulmadıklarını beyan etmiştir. Bir katılımcı ise konumu sebebiyle korunmaya değer bulmadığını beyan etmiştir (Tablo 5.3).

Tablo 5.3 Yapıların korunmaya değer bulunma sebepleri dağılım tablosu

YAPILAR								
	Yapı 1		Yapı 2		Yapı 3		Yapı 4	
	Değerli Bulan Katılımcılar (Toplam %88,3)	Değerli Bulmayan Katılımcılar (Toplam %11,7)	Değerli Bulan Katılımcılar (Toplam %85,8)	Değerli Bulmayan Katılımcılar (Toplam %14,2)	Değerli Bulan Katılımcılar (Toplam %85)	Değerli Bulmayan Katılımcılar (Toplam %15)	Değerli Bulan Katılımcılar (Toplam %55)	Değerli Bulmayan Katılımcılar (Toplam %45)
Bakım Durumu	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	n(Total)=1 n(Kadın)=1 n(Erkek)=0	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	-	-	n(Total)=5 n(Kadın)=3 n(Erkek)=2	-	-
Cephe Özellikleri	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	-	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	-	-	-	-	-
Estetik	n(Total)=5 n(Kadın)=2 n(Erkek)=3	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	n(Total)=5 n(Kadın)=3 n(Erkek)=2	n(Total)=3 n(Kadın)=2 n(Erkek)=1	n(Total)=8 n(Kadın)=3 n(Erkek)=5	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	n(Total)=11 n(Kadın)=4 n(Erkek)=7
İşlev Durumu	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	n(Total)=9 n(Kadın)=2 n(Erkek)=7	n(Total)=5 n(Kadın)=3 n(Erkek)=2	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	-	n(Total)=12 n(Kadın)=7 n(Erkek)=5	n(Total)=5 n(Kadın)=1 n(Erkek)=4	-
Konum	n(Total)=2 n(Kadın)=1 n(Erkek)=1	n(Total)=2 n(Kadın)=1 n(Erkek)=1	n(Total)=5 n(Kadın)=1 n(Erkek)=4	n(Total)=2 n(Kadın)=2 n(Erkek)=0	n(Total)=2 n(Kadın)=1 n(Erkek)=1	-	n(Total)=2 n(Kadın)=0 n(Erkek)=2	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=0
Kültürel Değer	n(Total)=10 n(Kadın)=5 n(Erkek)=5	n(Total)=1 n(Kadın)=1 n(Erkek)=0	n(Total)=11 n(Kadın)=5 n(Erkek)=6	-	n(Total)=13 n(Kadın)=6 n(Erkek)=7	-	n(Total)=9 n(Kadın)=3 n(Erkek)=6	n(Total)=5 n(Kadın)=4 n(Erkek)=1
Malzeme	n(Total)=4 n(Kadın)=2 n(Erkek)=2	-	-	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	n(Total)=2 n(Kadın)=0 n(Erkek)=2	-	-	n(Total)=2 n(Kadın)=0 n(Erkek)=2
Tarihi Yapı	n(Total)=82 n(Kadın)=45 n(Erkek)=37	-	n(Total)=75 n(Kadın)=39 n(Erkek)=36	-	n(Total)=76 n(Kadın)=40 n(Erkek)=36	-	n(Total)=46 n(Kadın)=24 n(Erkek)=22	-
Değiştirilmiş Yapı	-	-	-	n(Total)=8 n(Kadın)=5 n(Erkek)=3	-	-	-	-
Sıradan	-	-	-	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	-	-	-	n(Total)=8 n(Kadın)=5 n(Erkek)=3
Yeni Gibi	-	-	-	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	-	-	-	-
Özgün Yapı	-	-	-	-	n(Total)=1 n(Kadın)=0 n(Erkek)=1	-	-	-
Modern							n(Total)=3 n(Kadın)=1 n(Erkek)=2	n(Total)=27 n(Kadın)=17 n(Erkek)=10

Özetle, bu tez kapsamında, yapılara yönelik beğenin ve buna bağlı korunmaya değer bulunma düzeyinin, literatür bağlamında bir yapının tanınırlığı ile ilişkili olduğu bilindiğinden, çalışmaya katılanların incelenen yapıları tanıma düzeylerinin tespit edilmesi gerekmiştir. Bulgular, yapıların büyük oranda katılımcılar tarafından daha önce görüldüğü / bilindiğini göstermektedir. Ancak yapıların daha önceki işlevlerinin bilinme durumunun, yapının kendisinin tanınma oranından daha düşük seviyede olduğu görülebilmektedir. Yapıların katılımcılar tarafından korunmaya değer bulunma düzeylerine bakıldığında; birinci, ikinci ve üçüncü yapının çoğunluklu katılımcı tarafından korunmaya değer bulunduğu gözlemlenmişken, dördüncü yapının diğer yapılara nazaran daha az korunmaya değer bulunduğu gözlemlenmiştir. Dört yapı içinde, katılımcıların korunmaya değer bulunma sebeplerinde ilk sırada “tarihi yapı” olması gerekçesi yer almıştır.

5.1.2 Yapıların Cephelerinin Estetik Değerine İlişkin Değerlendirmeler

Birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) cephe estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının cephesinin çoğunlukla basit (Ort=2,53; SS=1,20); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,92; SS=1,00), canlandırıcı (Ort=3,40; SS=1,23) ve bakımlı (Ort=3,88; SS=0,97) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=4,16, SS=0,95) (Tablo 5.4.).

Birinci yapının cephe estetik değerlendirmesinin, cinsiyete göre dağılımdaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla basit (Ort=2,55; SS=1,14); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,97; SS=0,90), canlandırıcı (Ort=3,38; SS=1,29) ve bakımlı (Ort=3,92; SS=0,97) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=4,22, SS=0,95) (Tablo 5.5).

Erkek katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla basit (Ort=2,50; SS=1,28); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,87; SS=1,11), canlandırıcı (Ort=3,42; SS=1,18) ve bakımlı (Ort=3,83; SS=0,97) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=4,10, SS=0,95) (Tablo 5.5).

Tablo 5.4. Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (birinci yapı)

Birinci Yapının Cephe Özellikleri					
	N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	5	1	2,53	1,209
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	5	1	3,92	1,009
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	5	1	3,40	1,233
Bakımlı-Bakımsız	120	5	1	3,88	0,975
Güzel-Çirkin	120	5	1	4,16	0,953
Toplam	120				

Tablo 5.5 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (birinci yapı)

Birinci Yapının Cephe Özellikleri- Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	5	1	2,55	1,141
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	2	3,97	0,901
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,38	1,290
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	3,92	0,979
	Güzel-Çirkin	60	5	1	4,22	0,958
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	5	1	2,50	1,282
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	3,87	1,112
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,42	1,183
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	3,83	0,977
	Güzel-Çirkin	60	5	2	4,10	0,951
	Toplam	60				

İkinci yapının (İş Bankası binası) cephe estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının cephesinin çoğunlukla karmaşık (Ort=3,23; SS=1,26); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=4,15; SS=1,12), canlandırıcı (Ort=4,14; SS=1,031) ve bakımlı (Ort=4,48; SS=0,71) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=4,35, SS=0,91) (Tablo 5.6).

İkinci yapının cephe estetik değerlendirmesinin, cinsiyete göre dağılımdaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla karmaşık (Ort=3,23; SS=1,32); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=4,10; SS=1,11), canlandırıcı (Ort=4,22; SS=0,95) ve bakımlı (Ort=4,40; SS=0,74) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=4,30, SS=0,85) (Tablo 5.7.).

Erkek katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla karmaşık (Ort=3,23; SS=1,23); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=4,20; SS=1,14), canlandırıcı (Ort=4,07; SS=1,10) ve bakımlı (Ort=4,57; SS=0,67) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=4,40, SS=0,978) (Tablo 5.7.).

Tablo 5.6 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (ikinci yapı)

İkinci Yapının Cephe Özellikleri					
	N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	5	1	3,23	1,262
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	5	1	4,15	1,128
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	5	1	4,14	1,031
Bakımlı-Bakımsız	120	5	2	4,48	0,710
Güzel-Çirkin	120	5	2	4,35	0,913
Toplam	120				

Tablo 5.7 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (ikinci yapı)

İkinci Yapının Cephe Özellikleri- Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	5	1	3,23	1,320
	İlgi Çekici- Sıkıcı	60	5	1	4,10	1,115
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	4,22	0,958
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	2	4,40	0,741
	Güzel-Çirkin	60	5	2	4,30	0,850
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	5	1	3,23	1,23
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	4,20	1,147
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	4,07	1,103
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	3	4,57	0,673
	Güzel-Çirkin	60	5	2	4,40	0,978
	Toplam	60				

Üçüncü yapının (Şaşati Evi) cephe estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının cephesinin çoğunlukla karmaşık (Ort=3,55; SS=1,23); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=4,02; SS=1,05), canlandırıcı (Ort=3,84; SS=1,13) ve çoğunlukla bakımsız (Ort=2,37; SS=1,39) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,69, SS=1,21) (Tablo 5.8.).

Üçüncü cephe estetik değerlendirmesinin, cinsiyete göre dağılımdaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla karmaşık (Ort=3,57; SS=1,17); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=4,08; SS=1,03), canlandırıcı (Ort=3,92; SS=1,09) ve çoğunlukla bakımsız (Ort=2,20; SS=1,29) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,82, SS=1,11) (Tablo 5.9.).

Erkek katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla karmaşık (Ort=3,53; SS=1,30); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,95; SS=1,08), canlandırıcı (Ort=3,77; SS=1,18) ve çoğunlukla bakımsız (Ort=2,53; SS=1,46) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,57, SS=1,30) (Tablo 5.9.).

Tablo 5.8 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (üçüncü yapı)

Üçüncü Yapının Cephe Özellikleri					
	N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	5	1	3,55	1,236
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	5	1	4,02	1,053
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	5	1	3,84	1,138
Bakımlı-Bakımsız	120	5	1	2,37	1,390
Güzel-Çirkin	120	5	1	3,69	1,215
Toplam	120				

Tablo 5.9 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (üçüncü yapı)

Üçüncü Yapının Cephe Özellikleri- Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	5	1	3,57	1,170
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	4,08	1,030
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,92	1,094
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	2,20	1,299
	Güzel-Çirkin	60	5	1	3,82	1,112
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	5	1	3,53	1,308
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	3,95	1,080
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,77	1,184
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	2,53	1,467
	Güzel-Çirkin	60	5	1	3,57	1,307
	Toplam	60				

Dördüncü yapının (Merkez Bankası Binası) cephe estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının cephesinin çoğunlukla çoğunlukla basit (Ort=2,15; SS=1,38); çoğunlukla sıkıcı (Ort=2,33; SS=1,43), çoğunlukla durgunluk verici (Ort=2,26; SS=1,30) ve kısmen bakımlı (Ort=3,07; SS=1,37) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla çirkin olarak değerlendirilmiştir (Ort=2,48, SS=1,36) (Tablo 5.10).

Dördüncü cephe estetik değerlendirmesinin, cinsiyete göre dağılımdaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla basit (Ort=1,98; SS=1,29); çoğunlukla sıkıcı (Ort=1,97; SS=1,24), çoğunlukla durgunluk verici (Ort=2,03; SS=1,23) ve kısmen bakımlı (Ort=2,97; SS=1,35) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla çirkin olarak değerlendirilmiştir (Ort=2,43, SS=1,34) (Tablo 5.11.).

Erkek katılımcılar için yapının cephesinin çoğunlukla basit (Ort=2,32; SS=1,45); çoğunlukla sıkıcı (Ort=2,68; SS=1,52), çoğunlukla durgunluk verici (Ort=2,48; SS=1,34) ve çoğunlukla bakımlı (Ort=3,17; SS=1,39) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla çirkin olarak değerlendirilmiştir (Ort=2,53, SS=1,38) (Tablo 5.11.).

Tablo 5.10 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin değerlendirmeler (dördüncü yapı)

Dördüncü Yapının Cephe Özellikleri					
	N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	5	1	2,15	1,382
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	5	1	2,33	1,433
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	5	1	2,26	1,306
Bakımlı-Bakımsız	120	5	1	3,07	1,370
Güzel-Çirkin	120	5	1	2,48	1,360
Toplam	120				

Tablo 5.11 Yapıların cephelerinin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirme sonuçları (dördüncü yapı)

Dördüncü Yapının Cephe Özellikleri – Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	5	1	1,98	1,295
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	1,97	1,248
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	2,03	1,235
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	2,97	1,353
	Güzel-Çirkin	60	5	1	2,43	1,345
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	5	1	2,32	1,455
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	2,68	1,524
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	2,48	1,347
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	3,17	1,392
	Güzel-Çirkin	60	5	1	2,53	1,384
	Toplam	60				

Özetle birinci (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ve dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) cephesi katılımcılar tarafından çoğunlukla basit, ikinci (İş Bankası binası) ve üçüncü yapı (Şaşı Evi) ise çoğunlukla karmaşık olarak algılanmıştır. Birinci yapı, ikinci yapı ve üçüncü yapı katılımcılar tarafından çoğunlukla ilgi çekici bulunurken, dördüncü yapı çoğunlukla sıkıcı bulunmuştur. Birinci, ikinci ve üçüncü yapı çoğunluklu katılımcılar tarafından canlandırıcı bulunurken, dördüncü yapı çoğunlukla durgunluk verici bulunmuştur. Birinci ve ikinci yapı çoğunluklu katılımcı tarafından bakımlı bulunurken, dördüncü yapı kısmen bakımlı bulunurken, üçüncü yapı çoğunluklu katılımcı tarafından bakımsız bulunmuştur. Birinci, ikinci ve üçüncü yapı çoğunluklu katılımcı tarafından güzel bulunurken, dördüncü yapı çoğunluklu katılımcı tarafından çirkin bulunmuştur.

5.1.3 Yapıların Bulunduğu Çevrenin Estetik Değerine İlişkin Değerlendirmeler

Birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) sokak estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,71; SS=1,21); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,47; SS=1,14), canlandırıcı (Ort=3,36; SS=1,06), güvenli (Ort=3,48; SS=1,08) bakımlı (Ort=3,55; SS=1,05) ve kısmen uyumlu (Ort=3,04; SS=1,46) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,65, SS=1,05) (Tablo 5.12.).

Birinci yapının sokak estetiğinin cinsiyete göre dağılımındaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,85; SS=1,23); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,67; SS=1,08), canlandırıcı (Ort=3,43; SS=1,04), güvenli (Ort=3,57; SS=1,01), bakımlı (Ort=3,52; SS=1,11) ve kısmen uyumlu (Ort=3,07; SS=1,56) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,72, SS=1,04) (Tablo 5.13.).

Erkek katılımcılar için yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,57; SS=1,18); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,27; SS=1,17), canlandırıcı (Ort=3,28; SS=1,09), güvenli (Ort=3,38; SS=1,15), bakımlı (Ort=3,58; SS=0,99) ve kısmen uyumlu (Ort=3,02; SS=1,38) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,58; SS=1,06) (Tablo 5.13.).

Tablo 5.12 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (birinci yapı)

Birinci Yapının Sokak Özellikleri					
	N	Maksimum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	5	1	2,71	1,212
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	5	1	3,47	1,144
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	5	1	3,36	1,067
Güvenli-Güvensiz	120	5	1	3,48	1,084
Bakımlı-Bakımsız	120	5	1	3,55	1,052
Uyumlu-Uyumsuz	120	5	1	3,04	1,469
Güzel-Çirkin	120	5	1	3,65	1,050
Toplam	120				

Tablo 5.13 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (birinci yapı)

Birinci Yapının Sokak Özellikleri – Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Maksimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	5	1	2,85	1,233
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	3,67	1,084
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,43	1,047
	Güvenli-Güvensiz	60	5	1	3,57	1,015
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	3,52	1,112
	Uyumlu-Uyumsuz	60	5	1	3,07	1,561
	Güzel-Çirkin	60	5	1	3,72	1,043
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	5	1	2,57	1,184
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	3,27	1,177
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,28	1,091
	Güvenli-Güvensiz	60	5	1	3,38	1,151
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	3,58	,996
	Uyumlu-Uyumsuz	60	5	1	3,02	1,384
	Güzel-Çirkin	60	5	1	3,58	1,062
	Toplam	60				

İkinci yapının (İş Bankası binası) sokak estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının sokağının kısmen karmaşık (Ort=3,00; SS=1,31); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,48; SS=1,15), canlandırıcı (Ort=3,56; SS=1,18), güvenli (Ort=3,71; SS=1,03), bakımlı (Ort=3,75; SS=1,11) ve uyumlu (Ort=3,08; SS=1,43) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,68, SS=1,12) (Tablo 5.14.).

İkinci yapının sokak estetiğinin cinsiyete göre dağılımındaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının sokağının kısmen karmaşık (Ort=3,07; SS=1,27); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,38; SS=1,12), canlandırıcı (Ort=3,37; SS=1,22), güvenli (Ort=3,60; SS=1,02), bakımlı (Ort=3,58; SS=1,16) ve çoğunlukla uyumsuz (Ort=2,88; SS=1,43) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,57, SS=1,09) (Tablo 5.15.).

Erkek katılımcılar için yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,93; SS=1,36); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,57; SS=1,18), canlandırıcı (Ort=3,75; SS=1,11), güvenli (Ort=3,82; SS=1,03), bakımlı (Ort=3,92; SS=1,04) ve uyumlu (Ort=3,28; SS=1,41) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,78, SS=1,15) (Tablo 5.15.).

Tablo 5.14 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (ikinci yapı)

İkinci Yapının Sokak Özellikleri					
	N	Maximum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	5	1	3,00	1,316
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	5	1	3,48	1,152
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	5	1	3,56	1,180
Güvenli-Güvensiz	120	5	1	3,71	1,032
Bakımlı-Bakımsız	120	5	1	3,75	1,117
Uyumlu-Uyumsuz	120	5	1	3,08	1,435
Güzel-Çirkin	120	5	1	3,68	1,124
Toplam	120				

Tablo 5.15 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (ikinci yapı)

İkinci Yapının Sokak Özellikleri – Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Maximum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	5	1	3,07	1,274
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	3,38	1,121
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,37	1,221
	Güvenli-Güvensiz	60	5	2	3,60	1,028
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	3,58	1,169
	Uyumlu-Uyumsuz	60	5	1	2,88	1,439
	Güzel-Çirkin	60	5	1	3,57	1,095
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	5	1	2,93	1,364
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	5	1	3,57	1,184
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	5	1	3,75	1,114
	Güvenli-Güvensiz	60	5	1	3,82	1,033
	Bakımlı-Bakımsız	60	5	1	3,92	1,046
	Uyumlu-Uyumsuz	60	5	1	3,28	1,415
	Güzel-Çirkin	60	5	1	3,78	1,151
	Toplam	60				

Üçüncü yapının (Şaşati Evi) sokak estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının sokağının kısmen basit (Ort=2,99; SS=1,27); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,41; SS=1,19), canlandırıcı (Ort=3,21; SS=1,09), kısmen güvenli (Ort=3,08; SS=1,12), kısmen bakımsız (Ort=2,99; SS=1,07) ve çoğunlukla uyumsuz (Ort=2,67; SS=1,36) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,15, SS=1,26) (Tablo 5.16.).

Üçüncü yapının sokak estetiğinin cinsiyete göre dağılımındaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının sokağının çoğunlukla karmaşık (Ort=3,12; SS=1,20); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,70; SS=1,04), canlandırıcı (Ort=3,30; SS=1,07), güvenli (Ort=3,08; SS=1,12), kısmen bakımlı (Ort=3,00; SS=1,02) ve çoğunlukla uyumsuz (Ort=2,55; SS=1,30) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,30, SS=1,12) (Tablo 5.17.).

Erkek katılımcılar için yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,87; SS=1,33); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,12; SS=1,27), canlandırıcı (Ort=3,12; SS=1,10), güvenli (Ort=3,08; SS=1,13), kısmen bakımsız (Ort=2,98; SS=1,12) ve çoğunlukla uyumsuz (Ort=2,80; SS=1,41) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından kısmen güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,00, SS=1,37) (Tablo 5.17).

Tablo 5.16 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (üçüncü yapı)

Üçüncü Yapının Sokak Özellikleri					
	N	Maximum	Minimum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	5	1	2,99	1,273
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	5	1	3,41	1,199
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	5	1	3,21	1,092
Güvenli-Güvensiz	120	5	1	3,08	1,127
Bakımlı-Bakımsız	120	5	1	2,99	1,073
Uyumlu-Uyumsuz	120	5	1	2,67	1,361
Güzel-Çirkin	120	5	1	3,15	1,261
Toplam	120				

Tablo 5.17 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (üçüncü yapı)

Üçüncü Yapının Sokak Özellikleri – Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	1	5	3,12	1,209
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	1	5	3,70	1,046
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	1	5	3,30	1,078
	Güvenli-Güvensiz	60	1	5	3,08	1,124
	Bakımlı-Bakımsız	60	1	5	3,00	1,025
	Uyumlu-Uyumsuz	60	1	5	2,55	1,307
	Güzel-Çirkin	60	1	5	3,30	1,124
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	1	5	2,87	1,334
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	1	5	3,12	1,277
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	1	5	3,12	1,106
	Güvenli-Güvensiz	60	1	5	3,08	1,139
	Bakımlı-Bakımsız	60	1	5	2,98	1,127
	Uyumlu-Uyumsuz	60	1	5	2,80	1,412
	Güzel-Çirkin	60	1	5	3,00	1,378
	Toplam	60				

Dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) sokak estetiğine ilişkin değerlendirmeler incelendiğinde; yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,71; SS=1,34); kısmen sıkıcı (Ort=2,98; SS=1,28), durgunluk verici (Ort=2,89; SS=1,26), çoğunlukla güvenli (Ort=3,32; SS=1,16), çoğunlukla bakımlı (Ort=3,18; SS=1,24) ve çoğunlukla uyumsuz (Ort=2,83; SS=1,44) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,10, SS=1,21) (Tablo 5.18.).

Dördüncü yapının sokak estetiğinin cinsiyete göre dağılımındaki değerlendirmeler incelendiğinde; kadın katılımcılar için yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,72; SS=1,42); çoğunlukla sıkıcı (Ort=2,85; SS=1,26), çoğunlukla durgunluk verici (Ort=2,70; SS=1,22), çoğunlukla güvenli (Ort=3,33; SS=1,13), çoğunlukla bakımlı (Ort=3,13; SS=1,15) ve çoğunlukla uyumsuz (Ort=2,70; SS=1,45) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından kısmen güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,02, SS=1,12) (Tablo 5.19.).

Erkek katılımcılar için yapının sokağının çoğunlukla basit (Ort=2,70; SS=1,26); çoğunlukla ilgi çekici (Ort=3,12; SS=1,30), canlandırıcı (Ort=3,08; SS=1,29), güvenli

(Ort=3,30; SS=1,21), bakımlı (Ort=3,22; SS=1,32) ve kısmen uyumsuz (Ort=2,97; SS=1,42) olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu yapının sokağının katılımcılar tarafından çoğunlukla güzel olarak değerlendirilmiştir (Ort=3,18, SS=1,29) (Tablo 5 .19.).

Tablo 5.18 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin genel değerlendirmeler (dördüncü yapı)

Dördüncü Yapının Sokak Özellikleri					
	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Karmaşık-Basit	120	1	5	2,71	1,343
İlgi Çekici - Sıkıcı	120	1	5	2,98	1,283
Canlandırıcı-Durgunluk Verici	120	1	5	2,89	1,269
Güvenli-Güvensiz	120	1	5	3,32	1,167
Bakımlı-Bakımsız	120	1	5	3,18	1,241
Uyumlu-Uyumsuz	120	1	5	2,83	1,440
Güzel-Çirkin	120	1	5	3,10	1,212
Toplam	120				

Tablo 5.19 Yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerine ilişkin cinsiyete göre değerlendirmeler (dördüncü yapı)

Dördüncü Yapının Sokak Özellikleri – Cinsiyete Göre Dağılım						
CİNSİYET		N	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Kadın	Karmaşık-Basit	60	1	5	2,72	1,427
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	1	5	2,85	1,260
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	1	5	2,70	1,225
	Güvenli-Güvensiz	60	1	5	3,33	1,130
	Bakımlı-Bakımsız	60	1	5	3,13	1,157
	Uyumlu-Uyumsuz	60	1	5	2,70	1,453
	Güzel-Çirkin	60	1	5	3,02	1,127
	Toplam	60				
Erkek	Karmaşık-Basit	60	1	5	2,70	1,266
	İlgi Çekici - Sıkıcı	60	1	5	3,12	1,303
	Canlandırıcı-Durgunluk Verici	60	1	5	3,08	1,293
	Güvenli-Güvensiz	60	1	5	3,30	1,212
	Bakımlı-Bakımsız	60	1	5	3,22	1,329
	Uyumlu-Uyumsuz	60	1	5	2,97	1,426
	Güzel-Çirkin	60	1	5	3,18	1,295
	Toplam	60				

Özetle birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ve dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) çevre estetik değerlendirmesi katılımcıların çoğunluğu tarafından basit olarak değerlendirilmişken, üçüncü yapı (Şaşati Evi) katılımcıların çoğunluğu tarafından kısmen basit olarak değerlendirilmiştir. İkinci yapının çevresi (İş Bankası binası) ise kısmen karmaşık olarak değerlendirilmiştir. Birinci, ikinci ve üçüncü yapının çevre estetik değerlendirmesi katılımcıların çoğunluğu tarafından ilgi çekici bulunmuşken, dördüncü yapı çevre değerlendirmesinde kısmen sıkıcı bulunmuştur. Birinci, ikinci ve üçüncü yapının çevresi katılımcıların çoğunluğu tarafından canlandırıcı bulunurken, dördüncü yapının çevresi durgunluk verici bulunmuştur. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü yapının çevresi katılımcıların çoğunluğu tarafından güvenli olarak değerlendirilmiştir. Birinci, ikinci ve dördüncü yapının çevresi katılımcıların çoğunluğu tarafından bakımlı olarak değerlendirilmişken, üçüncü yapının çevresi kısmen bakımsız olarak değerlendirilmiştir. Birinci ve ikinci yapının çevresi katılımcıların çoğunluğu tarafından uyumlu olarak değerlendirilmişken, üçüncü ve dördüncü yapının çevresi çoğunlukla uyumsuz olarak değerlendirilmiştir. Dört yapının çevresi de katılımcıların çoğunluğu tarafından güzel olarak nitelendirilmiştir.

5.1.4 Yapıların Cephesel Unsurlarına İlişkin Değerlendirmeler

Bu bölümde anket sorusunda yer alan ve her bir yapı için ayrı olarak sorulan “yapıda en çok dikkatinizi çeken öğe nedir?” sorusunun cevaplarına yer verilmiştir.

Buna göre katılımcılar birinci yapıda (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ağırlıklı olarak en çok dikkat çeken öğeyi %43,3 oranında “cumba”, %33,3 oranında “pencere”, %19,2 ile “malzeme”, %1,7 ile “kat silmesi” ve birer katılımcı; “bahçe duvarı”, “eklenti”, “bahçe” olarak beyan etmiştir. Dikkat çeken öğelerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında ise kadın katılımcıların %43,3’ü “cumba”, %31,7’si “pencere”, %23,3’ü “malzeme” bir katılımcı ise “eklenti” olduğunu beyan etmiştir. Erkek katılımcıların %43,3’ü “cumba”, %35’i “pencere”, %15’i “malzeme”, %3,3’ü “kat silmesi” birer katılımcı ise “bahçe” ve “bahçe duvarı” olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.20.).

Katılımcılar ikinci yapıda (İş Bankası binası) ağırlıklı olarak en çok dikkat çeken öğeyi %40,0 ile “kemer”, %24,2 ile “kapı”, %17,5 ile “sütun”, %6,7 ile “kat silmesi”, %5 ile “pencere”, %3,3 ile “malzeme”, birer katılımcı; “balkon”, “form”, “merdiven”, “tabela” olarak beyan etmiştir. Dikkat çeken öğelerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında ise kadın katılımcıların %43,3’ü “kemer”, %21,7’si “kapı”, %20’si “sütun”, %10 ile “kat silmesi”, %5’i “pencere” olduğunu beyan etmiştir. Erkek katılımcıların %36,7’si “kemer”, %26,7’si “kapı”, %15’i “sütun”, %6,7’si “malzeme”, %5’i “pencere”, %3,3’ü “kat silmesi”, birer katılımcı ise “balkon”, “form”, “merdiven” ve “tabela” olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.21).

Katılımcılar üçüncü yapıda (Şaşati Evi) ağırlıklı olarak en çok dikkat çeken öğeyi %22,5 ile “peyzaj”, %19,2 ile “kapı”, %15,8 ile “merdiven”, %15 ile “kule”, %9,2 ile “pencere”, %5 ile “balkon”, %4,2 ile “malzeme”, %3,3 ile “giriş”, “sundurma”, birer katılımcı; “bahçe duvarı”, “eklenti” ve “sütun”, olarak beyan etmiştir. Dikkat çeken öğelerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında ise kadın katılımcıların %20’si “merdiven”, %18,3’ü “peyzaj”, %16,7’si “kule”, %15’i “kapı”, %8,3’ü “pencere”, %6,7’si “giriş”, %5’i “sundurma” ve “malzeme”, %3,3’ü “balkon” ve bir katılımcı “sütun” olduğunu beyan etmiştir. Erkek katılımcıların %26,7’si “peyzaj”, %23,3’ü “kapı”, %13,3’ü “kule”, %11,7’si “merdiven”, %10’u “pencere”, %6,7’si “balkon”, %3,3’ü “malzeme” birer katılımcı ise “bahçe duvarı”, “eklenti”, ve “sundurma” olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.22.).

Katılımcılar dördüncü yapıda (Merkez Bankası binası) ağırlıklı olarak en çok dikkat çeken öğeyi %35,8 ile “malzeme”, %25 ile “eklenti”, %16,7 ile “kapı”, %13,3 ile “sütun”, %4,2 ile “pencere”, %1,7 ile “cephe rengi”, %1,7 ile “tabela”, birer katılımcı; “çatı” ve “peyzaj”, olarak beyan etmiştir. Dikkat çeken öğelerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında ise kadın katılımcıların %35’i “malzeme”, %25’i “eklenti”, %18,3’ü “sütun”, %16,7’si “kapı”, %3,3’ü “pencere”, ve bir katılımcı “çatı” olduğunu beyan etmiştir. Erkek katılımcıların %36,7’si “malzeme”, %25’i “eklenti”, %16,7’si “kapı”, %8,3’ü “sütun”, %5’i “pencere”, %3,3’ü “cephe rengi”, %3,3’ü “tabela” ve bir katılımcı ise “peyzaj” olduğunu beyan etmiştir (Tablo 5.23).

Tablo 5.20 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (birinci yapı)

Birinci Yapının Cephesel Unsurlarının Dağılımı							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek (N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
Cevaplar	Bahçe	n=1	% 0,8	-	-	n=1	%1,7
	Bahçe Duvarı	n=1	% 0,8	-	-	n=1	%1,7
	Cumba	n=52	%43,3	n=26	%43,3	n=26	%43,3
	Eklenti	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Kat Silme	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Malzeme	n=23	%19,2	n=14	%23,3	n=9	%15,0
	Pencere	n=40	%33,3	n=19	%31,7	n=21	%35,0
	Toplam	N=120	%100,0	N=60	%100	N=60	%100

Tablo 5.21 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (ikinci yapı)

İkinci Yapının Cephesel Unsurlarının Dağılımı							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek (N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
Cevaplar	Balkon	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Form	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Kapı	n=29	%24,2	n=13	%21,7	n=16	%26,7
	Kat Silme	n=8	%6,7	n=6	%10,0	n=2	%3,3
	Kemer	n=48	%40,0	n=26	%43,3	n=22	%36,7
	Malzeme	n=4	%3,3	-	-	n=4	%6,7
	Merdiven	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Pencere	n=6	%5,0	n=3	%5,0	n=3	%5,0
	Sütun	n=21	%17,5	n=12	%20,0	n=9	%15,0
	Tabela	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Toplam	N=120	%100,0	N=60	%100,0	N=60	%100,0

Tablo 5.22 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (üçüncü yapı)

Üçüncü Yapının Cephesel Unsurlarının Dağılımı							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek (N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
Cevaplar	Bahçe Duvarı	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Balkon	n=6	%5,0	n=2	%3,3	n=4	%6,7
	Eklenti	n=1	%0,8			n=1	%1,7
	Giriş	n=4	%3,3	n=4	%6,7	-	-
	Kapı	n=23	%19,2	n=9	%15,0	n=14	%23,3
	Kule	n=18	%15,0	n=10	%16,7	n=8	%13,3
	Malzeme	n=5	%4,2	n=3	%5,0	n=2	%3,3
	Merdiven	n=19	%15,8	n=12	%20,0	n=7	%11,7
	Pencere	n=11	%9,2	n=5	%8,3	n=6	%10,0
	Peyzaj	n=27	%22,5	n=11	%18,3	n=16	%26,7
	Sundurma	n=4	%3,3	n=3	%5,0	n=1	%1,7
	Sütun	n=1	%0,8	n=1	%0,8	-	-
	Toplam	N=120	100,0	N=60	%100,0	N=60	%100

Tablo 5.23 Yapıların cephesel unsurlarına ilişkin genel değerlendirmeler (dördüncü yapı)

Dördüncü Yapının Cephesel Unsurlarının Dağılımı							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek (N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
Cevaplar	Çatı	n=1	%0,8	n=1	%1,7		
	Cephe Rengi	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Eklenti	n=30	%25,0	n=15	%25,0	n=15	%25,0
	Kapı	n=20	%16,7	n=10	%16,7	n=10	%16,7
	Malzeme	n=43	%35,8	n=21	%35,0	n=22	%36,7
	Pencere	n=5	%4,2	n=2	%3,3	n=3	%5,0
	Peyzaj	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Sütun	n=16	%13,3	n=11	%18,3	n=5	%8,3
	Tabela	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Total	N=120	%100,0	N=60	%100,0	N=60	%100,00

Özetle Birinci yapıda (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) en dikkat çeken öge “cumba” olarak beyan edilmişken, ikinci yapıda (İş Bankası binası) “kemer”, üçüncü yapıda (Şaşı Evi) “peyzaj”, dördüncü yapıda (Merkez Bankası binası) “malzeme” olarak beyan edilmiştir.

5.1.5 Kişisel ve Hissi Değerlendirmeler

Kişisel ve hissi değerlendirmeler bölümünde anket sorularında yer alan; hissi değerlendirmeler ve kişisel tercihlere ilişkin soruların cevaplarına yer verilmiştir. Bu sorular; her bir yapı için ayrı ayrı olmak üzere; “yapının katılımcılarda uyandırdığı his”, “yapıların katılımcılara göre değer sıralaması”, “yaşamak için tercih edilen yapı” sorularını kapsamaktadır.

Görsel kartları gösterilen yapıların katılımcılar üzerinde uyandırdığı his sorulduğunda katılımcılar birinci yapı için (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı); %15 (n=18) ile “nostalji”, %14,2 (n=17) ile “huzur”, %12,5 (n=15) “mutluluk”, %10 (n=12) “merak”, %10 (n=12) “sadelik”, %7,5 (n=9) “sakinlik”, %5 (n=6) “neşe”, %3,3 (n=4) “güzellik”, %3,3 (n=4) “heyecan”, %2,5 (n=3) “düzen”, %1,7 (n=2); “durgunluk”, “estetik”, “güven”, “ilgi çekici”, “özlem” ve “sıcaklık”, %0,8 (n=1) ; “endişe”, “esaret”, “görmek”, “korku”, “resmiyet”, “sıkıcı”, “uyum” ve “zarafet” olarak betimlenmiştir. Kadın katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %21,7 (n=13) “huzur”, %15 (n=9) “merak”, %13,3 (n=8) “nostalji”, %10 (n=6) “sakinlik”, %6,7 (n=4) “mutluluk”, %5 (n=3) “güzellik”, %3,3 (n=2); “düzen”, “heyecan”, “neşe”, “özlem”, %1,7 (n=1); “durgunluk”, “estetik”, “görmek”, “güven”, “ilgi çekici”, “korku”, “resmiyet”, “sadelik” ve “zarafet” olarak betimlenmiştir. Erkek katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %18,3 (n=11); “mutluluk”, “sadelik”, %16,7 (n=10) “nostalji”, %6,7 (n=4); “huzur”, “neşe”, %5 (n=3); “merak”, “sakinlik”, %3,3 (n=2) “heyecan”, “sıcaklık”, %1,7 (n=1); “durgunluk”, “düzen”, “endişe”, “esaret”, “estetik”, “güven”, “güzellik”, “ilgi çekici”, “sıkıcı” ve “uyum” olarak betimlenmiştir (Tablo 5.24)

Katılımcılar ikinci yapı için (İş Bankası binası); %11,7 (n=14) ile “güven”, %8,3 (n=10) ile “nostalji”, %7,5 (n=9); “heyecan”, “mutluluk”, %6,7 (n=8); “huzur”, “merak”, %5,8 (n=7); “güzellik”, “resmiyet”, %5 (n=6) “düzen”, %4,2 (n=5);

“görmek”, “neşe”, “sadelik”, %3,3 (n=4) “zarafet”, %2,5 (n=3) “estetik”, %1,7 (n=2); “hüzün”, “ilgi çekici”, “kasvet”, “özlem” ve “sıkıcı”, %0,8(n=1); “esaret”, “itici”, “kaos”, “karmaşa”, “canlandırıcı”, “mistik”, “saflik”, “sanatsal”, “sinir” ve “yaratıcılık” olarak betimlenmiştir. Kadın katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %11,7 (n=7) “güven”, %10 (n=6); “heyecan”, “mutluluk”, %8,3 (n=5) “resmiyet”, %6,7 (n=4) “güzellik”, %5 (n=3); “merak” “nostalji”, “sadelik”, %3,3 (n=2); “düzen”, “estetik”, “görmek”, “hüzün”, “huzur” “neşe”, “özlem”, %1,7(n=1); “canlandırıcı”, “ilgi çekici”, “itici”, “kaos”, “karmaşa”, “saflik”, “sıkıcı”, “sinir” ve “zarafet” olarak betimlenmiştir. Erkek katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %11,7 (n=7); “güven”, “nostalji”, %10 (n=6) “huzur”, %8,3 (n=5); “merak”, %6,7 (n=4); “düzen”, %5 (n=3) “görmek”, “güzellik”, “heyecan”, “mutluluk”, “neşe”, “zarafet”, %3,3 (n=2); “kasvet”, “resmiyet”, “sadelik”, %1,7 (n=1) “esaret”, “estetik”, “ilgi çekici”, “mistik”, “sanatsal”, “sıkıcı” ve “yaratıcılık” olarak betimlenmiştir (Tablo 5.25).

Üçüncü yapı için (Şaşı Evi); %15 (n=18) ile “korku”, %10,8 (n=13) ile “merak”, %6,7 (n=8); “güzellik”, “nostalji”, %5,8 (n=7); “huzur”, “heyecan”, %4,2 (n=5); “karmaşa”, “yalnızlık”, “hüzün”, “ilgi çekici”, %3,3 (n=4); “neşe”, “özlem”, %2,5 (n=3); “kasvet”, “stres”, %1,7 (n=2) “görmek”, “karamsarlık”, “sakinlik”, “ürkütücü”, %0,8 (n=1) “aşk”, “düzen”, “eğlence”, “gizem”, “ihtiras”, “itici”, “iyilik”, “kaos”, “karmaşık”, “kötülük”, “otantik”, “samimiyet”, “sıkıcı”, “soğukluk”, “tedirgin”, “üzüntü”, “zarafet” olarak betimlenmiştir. Kadın katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %15 (n=9); “korku”, “merak”, %8,3 (n=5) “ilgi çekici”, %6,7 (n=4) “karmaşa”, %5 (n=3) “güzellik”, “heyecan”, “hüzün”, “özlem”, %3,3 (n=2); “kasvet”, “neşe”, “nostalji”, “yalnızlık”, %1,7 (n=1); “aşk”, “görmek”, “huzur”, “itici”, “kaos”, “kötülük”, “sakinlik”, “sıkıcı”, “soğukluk”, “stres”, “tedirgin”, “ürkütücü”, “üzüntü” olarak betimlenmiştir. Erkek katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %15 (n=9) “korku”, %10 (n=6) “huzur”, “nostalji”, %8,3 (n=5) “güzellik”, %6,7 (n=4); “heyecan”, “merak”, %5 (n=3) “yalnızlık”, %3,3 (n=2); “hüzün”, “karamsarlık”, “neşe”, “stres”, %1,7 (n=1) “düzen”, “eğlence”, “gizem”, “görmek”, “ihtiras”, “iyilik”, “karmaşa”, “karmaşık”, “kasvet”, “otantik”, “özlem”, “sakinlik”, “samimiyet”, “ürkütücü” ve “zarafet” olarak betimlenmiştir (Tablo 5.26).

Dördüncü yapı için (Merkez Bankası binası); %16,7 (n=20) ile “itici”, %11,7 (n=14) ile “sıkıcı”, %7,5 (n=9); “güven”, “resmiyet”, %5,8 (n=7); “stres”, %5 (n=6) “nostalji”, %4,2 (n=5) “esaret”, %3,3 (n=4); “karamsarlık”, “kasvet”, “mutluluk”, %2,5 (n=3) “düzen”, “endişe”, “karmaşa”, “korku”, %1,7 (n=2); “canlılık”, “heyecan”, “huzur”, “huzursuzluk”, “kötülük”, “sakinlik”, %0,8 (n=1); “basit”, “bunaltı”, “güzellik”, “hüzün”, “ilgi çekici”, “kaos”, “merak”, “nezaketsizlik”, “sadelik”, “samimiyet”, “utanç”, “zenginlik”, “belirsizlik” ve “zıtlık” olarak betimlenmiştir. Kadın katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %23,3 (n=14); “itici”, %13,3 (n=8) “sıkıcı”, %8,3 (n=5) “esaret”, %6,7 (n=4) “güven”, “resmiyet”, %5 (n=3); “endişe” “kasvet”, “stres”, %3,3 (n=2); “karmaşa”, “korku”, %1,7 (n=1); “basit”, “belirsizlik”, “canlılık”, “düzen”, “huzur”, “huzursuzluk”, “karamsarlık”, “kötülük”, “nostalji”, “sadelik”, “sakinlik” ve “samimiyet” olarak betimlenmiştir. Erkek katılımcıların cevap dağılımına bakıldığında ise; %10 (n=6); “itici”, “sıkıcı”, %8,3 (n=5); “güven”, “nostalji”, “resmiyet”, %6,7 (n=4); “stres”, “mutluluk”, %5 (n=3) “karamsarlık”, %3,3 (n=2); “düzen”, “heyecan”, %1,7 (n=1); “bunaltı”, “canlılık”, “güzellik”, “hüzün”, “huzur”, “huzursuzluk”, “ilgi çekici”, “kaos”, “karmaşa”, “kasvet”, “korku”, “kötülük”, “merak”, “nezaketsizlik”, “sakinlik”, “utanç”, “zenginlik” ve “zıtlık” olarak betimlenmiştir (Tablo 5.27).

Tablo 5.24 Hissi değerlendirme tablosu (birinci yapı)

Hissi Değerlendirme Tablosu (Birinci Yapı)							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek(N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
CEVAPLAR	Durgunluk	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Düzen	n=3	%2,5	n=2	%3,3	n=1	%1,7
	Endişe	n=1	%,8	-	-	n=1	%1,7
	Esaret	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Estetik	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Görkem	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Güven	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Güzellik	n=4	%3,3	n=3	%5,0	n=1	%1,7
	Heyecan	n=4	%3,3	n=2	%3,3	n=2	%3,3
	Huzur	n=17	%14,2	n=13	%21,7	n=4	%6,7
	İlgi Çekici	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Korku	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Merak	n=12	%10,0	n=9	%15,0	n=3	%5,0
	Mutluluk	n=15	%12,5	n=4	%6,7	n=11	%18,3
	Neşe	n=6	%5,0	n=2	%3,3	n=4	%6,7
	Nostalji	n=18	%15,0	n=8	%13,3	n=10	%16,7
	Özlem	n=2	%1,7	n=2	%3,3	-	-
	Resmiyet	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Sadelik	n=12	%10,0	n=1	%1,7	n=11	%18,3
	Sakinlik	n=9	%7,5	n=6	%10,0	n=3	%5,0
	Sıcaklık	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Sıkıcı	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Uyum	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Zarafet	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Total	N=120	%100,0	N=60	%100,0	N=60	%100,0

Tablo 5.25 Hissi değerlendirme tablosu (ikinci yapı)

Hissi Değerlendirme Tablosu (İkinci Yapı)							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek (N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
CEVAPLAR	Canlandırıcı	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Düzen	n=6	%5,0	n=2	%3,3	n=4	%6,7
	Esaret	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Estetik	n=3	%2,5	n=2	%3,3	n=1	%1,7
	Görkem	n=5	%4,2	n=2	%3,3	n=3	%5,0
	Güven	n=14	%11,7	n=7	%11,7	n=7	%11,7
	Güzellik	n=7	%5,8	n=4	%6,7	n=3	%5,0
	Heyecan	n=9	%7,5	n=6	%10,0	n=3	%5,0
	Hüzün	n=2	%1,7	n=2	%3,3	-	-
	Huzur	n=8	%6,7	n=2	%3,3	n=6	%10,0
	İlgi Çekici	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	İtici	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Kaos	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Karmaşa	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Kasvet	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Merak	n=8	%6,7	n=3	%5,0	n=5	%8,3
	Mistik	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Mutluluk	n=9	%7,5	n=6	%10,0	n=3	%5,0
	Neşe	n=5	%4,2	n=2	%3,3	n=3	%5,0
	Nostalji	n=10	%8,3	n=3	%5,0	n=7	%11,7
	Özlem	n=2	%1,7	n=2	%3,3	-	-
	Resmiyet	n=7	%5,8	n=5	%8,3	n=2	%3,3
	Sadelik	n=5	%4,2	n=3	%5,0	n=2	%3,3
	Saflık	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Sanatsal	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Sıkıcı	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Sinir	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Yaratıcılık	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Zarafet	n=4	%3,3	n=1	%1,7	n=3	%5,0
	Total	N=120	%100,0	N=60	%100,0	N=60	%100,0

Tablo 5.26 Hissi değerlendirme tablosu (üçüncü yapı)

Hissi Değerlendirme Tablosu (Üçüncü Yapı)							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek (N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
CEVAPLAR	Aşk	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Düzen	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Eğlence	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Gizem	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Görkem	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Güzellik	n=8	%6,7	n=3	%5,0	n=5	%8,3
	Heyecan	n=7	%5,8	n=3	%5,0	n=4	%6,7
	Hüzün	n=5	%4,2	n=3	%5,0	n=2	%3,3
	Huzur	n=7	%5,8	n=1	%1,7	n=6	%10
	İhtiras	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	İlgi Çekici	n=5	%4,2	n=5	%8,3	-	-
	İtici	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	İyilik	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Kaos	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Karamsarlık	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Karmaşa	n=5	%4,2	n=4	%6,7	n=1	%1,7
	Karmaşık	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Kasvet	n=3	%2,5	n=2	%3,3	n=1	%1,7
	Korku	n=18	%15,0	n=9	%15,0	n=9	%15,0
	Kötülük	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Merak	n=13	%10,8	n=9	%15	n=4	%6,7
	Neşe	n=4	%3,3	n=2	%3,3	n=2	%3,3
	Nostalji	n=8	%6,7	n=2	%3,3	n=6	%10
	Otantik	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Özlem	n=4	%3,3	n=3	%5,0	n=1	%1,7
	Sakinlik	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Samimiyet	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Sıkıcı	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Soğukluk	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Stres	n=3	%2,5	n=1	%1,7	n=2	%3,3
	Tedirgin	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Ürkütücü	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Üzüntü	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Yalnızlık	n=5	%4,2	n=2	%3,3	n=3	%5,0
	Zarafet	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Total	N=120	%100,0	N=60	%100,0	N=60	%100

Tablo 5.27 Hissi değerlendirme tablosu (dördüncü yapı)

Hissi Değerlendirme Tablosu (Dördüncü Yapı)							
Tüm Katılımcılar (N=120)				Kadın (N=60)		Erkek (N=60)	
		Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %	Katılımcı Sayısı (n)	Yüzde %
CEVAPLAR	Basit	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Belirsizlik	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Bunaltı	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Canlılık	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Düzen	n=3	%2,5	n=1	%1,7	n=2	%3,3
	Endişe	n=3	%2,5	n=3	%5,0	-	-
	Esaret	n=5	%4,2	n=5	%8,3	-	-
	Güven	n=9	%7,5	n=4	%6,7	n=5	%8,3
	Güzellik	n=1	%,8	-	-	n=1	%1,7
	Heyecan	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Hüzün	n=1	%,8	-	-	n=1	%1,7
	Huzur	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Huzursuzluk	n=2	%1,7	n=1	%1,7	1	%1,7
	İlgi Çekici	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	İtici	n=20	%16,7	n=14	%23,3	n=6	%10,0
	Kaos	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Karamsarlık	n=4	%3,3	n=1	%1,7	n=3	%5
	Karmaşa	n=3	%2,5	n=2	%3,3	n=1	%1,7
	Kasvet	n=4	%3,3	n=3	%5	n=1	%1,7
	Korku	n=3	%2,5	n=2	%3,3	n=1	%1,7
	Kötülük	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Merak	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Mutluluk	n=4	%3,3	-	-	n=4	%6,7
	Nezaketsizlik	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Nostalji	n=6	%5,0	n=1	%1,7	n=5	%8,3
	Resmiyet	n=9	%7,5	n=4	%6,7	n=5	%8,3
	Sadelik	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Sakinlik	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Samimiyet	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Sıkıcı	n=14	%11,7	n=8	%13,3	n=6	%10,0
	Stres	n=7	%5,8	n=3	%5,0	n=4	%6,7
	Utanç	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Zenginlik	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Zıtlık	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Total	N=120	%100,0	N=60	%100,0	N=60	%100,0

Özetle yapıların katılımcılar yapıların kendilerinde uyandırdığı hissi; birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) için “nostalji”, ikinci yapı (İş Bankası binası) için “güven”, üçüncü yapı (Şaşati Evi) için “korku”, dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) için “itici” olarak ifade etmiştir.

Katılımcıların “yapıları sizin için en değerli olandan başlayarak sıralayınız” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; katılımcıların en değerli yapı sıralamasında **birinci sıraya** koydukları yapıların sıralaması; %49,2 (n=59) ile ikinci yapı (İş Bankası binası), %28,3 (n=34) ile birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı), %20,8 (n=25) ile üçüncü yapı (Şaşati Evi), %1,7 (n=2) ile dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) olmuştur (Tablo 5.28).

En değerli yapı sıralamasında **ikinci sıraya** koydukları yapıların sıralaması; %40,0 (n=48) ile birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı), %28,3 (n=34) ile üçüncü yapı (Şaşati Evi), %20,8 (n=25) ile ikinci yapı (İş Bankası binası), %10,8 (n=13) ile dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) olmuştur (Tablo 5.29).

En değerli yapı sıralamasında **üçüncü sıraya** koydukları yapıların sıralaması; %38,3 (n=46) ile üçüncü yapı (Şaşati Ev), %27,5 (n=33) ile ikinci yapı (İş Bankası binası), %21,7 (n=26) ile birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı), %12,5 (n=15) ile dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) olmuştur (Tablo 5.30).

En değerli yapı sıralamasında **dördüncü sıraya** koydukları yapıların sıralaması; %75 (n=90) ile dördüncü yapı (Merkez Bankası binası), %12,5 (n=15) ile üçüncü yapı (Şaşati Evi), %10 (n=12) ile birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı), %2,5 (n=3) ile ikinci yapı (İş Bankası binası) olmuştur (Tablo 5.31).

Özetle katılımcıların çoğunluğu tarafından en değerli yapı sıralamasında birinci sırada yer alan yapı; İş Bankası binası olurken, ikinci sırada yer alan yapı Emniyet Müdürlüğü Lojmanı, üçüncü sırada yer alan yapı Şaşati Evi, dördüncü sırada yer alan yapı Merkez Bankası binası olmuştur. Katılımcılar tarafından en değerli yapının birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) olduğu görülmüştür.

Tablo 5.28 Değer sıralamasında birinci sıraya konulan yapıların dağılımı

	Frekans (N=120)	Yüzdelik (%)	Kadın (n=60)	Kadın (%)	Erkek (n=60)	Erkek (%)
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	n=34	%28,3	n=20	%33,3	n=14	%23,3
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	n=59	%49,2	n=25	%41,7	n=34	%56,7
Üçüncü Yapı (Şaşati Evi)	n=25	%20,8	n=15	%25,0	n=10	%16,7
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	n=2	%1,7	n=0	%0,0	n=2	%3,3
Total	N=120	%100	n=60	%100	n=60	%100

Tablo 5.29 Değer sıralamasında ikinci sıraya konulan yapıların dağılımı

	Frekans (N=120)	Yüzdelik (%)	Kadın (n=60)	Kadın (%)	Erkek (n=60)	Erkek (%)
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	n=48	%40,0	n=25	%41,7	n=23	%38,3
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	n=25	%20,8	n=18	%30,0	n=7	%11,7
Üçüncü Yapı (Şaşati Evi)	n=34	%28,3	n=13	%21,7	n=21	%35
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	n=13	%10,8	n=4	%6,7	n=9	%15
Total	N=120	%100,0	n=60	%100	n=60	%100

Tablo 5.30 Değer sıralamasında üçüncü sıraya konulan yapıların dağılımı

	Frekans (N=120)	Yüzdelik (%)	Kadın (n=60)	Kadın (%)	Erkek (n=60)	Erkek (%)
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	n=26	%21,7	n=12	%20,0	n=14	%23,3
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	n=33	%27,5	n=16	%26,7	n=17	%28,3
Üçüncü Yapı (Şaşati Evi)	n=46	%38,3	n=28	%46,7	n=18	%30,0
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	n=15	%12,5	n=4	%6,7	n=11	%18,3
Total	N=120	%100,0	n=60	%100	n=60	%100

Tablo 5.31 Değer sıralamasında dördüncü sıraya konulan yapıların dağılımı

	Frekans (n=120)	Yüzdelik (%)	Kadın (n=60)	Kadın (%)	Erkek (n=60)	Erkek (%)
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	n=12	%10,0	n=3	%5,0	n=9	%15,0
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	n=3	%2,5	n=1	%1,7	n=2	%3,3
Üçüncü Yapı (Şaşati Evi)	n=15	%12,5	n=4	%6,7	n=11	%18,3
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	n=90	%75,0	n=52	%86,7	n=38	%63,3
Total	N=120	%100,0	n=60	%100	n=60	%100

Katılımcıların “Hangi yapıda yaşamak isterdiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; %40 (n=48) ile birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) katılımcıların çoğunluğu tarafından yaşamak için en fazla tercih edilen yapı olmuştur. Ardından çoğunluklu tercih sırasıyla, yaşamak için tercih edilen yapı; %30 (n=36) ile ikinci yapı (İş Bankası binası), %27,5 (n=33) ile üçüncü yapı (Şaşati Evi), %2,5 ile (n=3) dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) olarak sıralanmıştır. Cinsiyete göre yaşamak için tercih edilen yapıların dağılımına bakıldığında kadın katılımcılar arasında %40 (n=24) ile birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) katılımcıların çoğunluğu tarafından yaşamak için en fazla tercih edilen yapı olmuştur. Ardından çoğunluklu tercih sırasıyla yaşamak için tercih edilen yapı %30, (n=18) ile ikinci yapı (İş Bankası binası), %28,3 (n=17) ile üçüncü yapı (Şaşati Evi), %1,7 ile (n=1) dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) olarak sıralanmıştır.

Erkek katılımcılar arasında %40 (n=24) ile birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) katılımcıların çoğunluğu tarafından yaşamak için en fazla tercih edilen yapı olmuştur. Ardından çoğunluklu tercih sırasıyla yaşamak için tercih edilen yapı %30 (n=18) ile ikinci yapı (İş Bankası binası), %26,7 (n=16) ile üçüncü yapı (Şaşati Evi), %3,3 ile (n=2) dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) olarak sıralanmıştır (Tablo 5.32).

Katılımcılara yaşamak için tercih ettikleri yapıların gerekçeli tercih sebebi sorulduğunda; birinci yapı için (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) %25 (n=12) ile “ev gibi”, %14,6 (n=7) “huzurlu”, %12,5 (n=6) ile “estetik”, %10,4 (n=5) “bakımlı”, %8,3 (n=4) “sade olması”, %6,3 (n=3) “konumu”, %4,2 (n=2) “samimi olması”, %4,2 (n=2) “tarihi dokusu”, %4,2 (n=2) “merak verici olması”, birer katılımcı ise; “bahçeli olması”, “güvenli olması”, “işlevi”, “kültürel yapı niteliği” ve “sağlam” olduğu gerekçesiyle tercih ettiğini beyan etmiştir (Tablo 5.33).

Katılımcılar ikinci yapı için (İş Bankası binası) %30,6 (n=11) ile “estetik”, %13,9 (n=5) “güvenli olması”, %11,1 (n=4) ile “büyük olması”, %11,1 (n=4) “konumu”, %8,3 (n=3) “mutluluk verici olması”, %5,6 (n=2) “tarihi dokusu”, birer katılımcı ise; “düzenli olması”, “kullanışlı olması”, “merak verici olması”, “neşe verici olması”, “sade olması”, “sağlam olması”, “sıra dışı” olduğu gerekçesiyle tercih ettiğini beyan etmiştir (Tablo 5.34).

Katılımcılar üçüncü yapı için (Şaşati Evi); %21,2 (n=7) ile “tarihi dokusu”, %15,2 (n=5) ile “estetik”, %12,1 (n=4) “gizemli olması”, %9,1 (n=3) ile “bahçeli olması”, %9,1 (n=3) “huzurlu olması”, %6,1 (n=2) “konumu”, %6,1 (n=2) “sıra dışı olması”, birer katılımcı ise; “aşinalık”, “değerli olması”, “ev gibi”, “ilgi çekici olması”, “malzemesi”, “merak verici olması”, “sanatsal olması” gerekçesiyle tercih ettiğini beyan etmiştir (Tablo 5.35).

Katılımcılar dördüncü yapı için (Merkez bankası); %66,7 (n=2) ile “konumu”, %33,3 (n=1) ile “güvenli olması” gerekçesiyle tercih ettiğini beyan etmiştir (Tablo 5.36).

Tablo 5.32 Yaşamak için tercih edilen yapı dağılımı

Yaşamak İçin Tercih Edilen Yapı Dağılımı							
Genel Dağılım				Kadın		Erkek	
		Frekans (N)	Yüzde (%)	Frekans (n)	Yüzde (%)	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yapılar	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü L.)	n=48	%40,0	n=24	%40,0	n=24	%40,0
	İkinci Yapı (İş Bankası)	n=36	%30,0	n=18	%30,0	n=18	%30,0
	Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	n=33	%27,5	n=17	%28,3	n=16	%26,7
	Dördüncü Yapı (Merkez B.)	n=3	%2,5	n=1	%1,7	n=2	%3,3
	Toplam	120	%100,0	60	%100,0	n=60	100,0

Tablo 5.33 Birinci yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)

			Genel (N=120)	Genel Yüzde (%)	Kadın (N=60)	Kadın Yüzde (%)	Erkek (N=60)	Erkek Yüzde (%)
Birinci Yapı	Sebepler	Bahçeli	n=1	%2,1	n=0	%0,00	n=1	%4,2
		Bakımlı	n=5	%10,4	n=2	%8,3	n=3	%12,5
		Estetik	n=6	%12,5	n=5	%20,8	n=1	%4,2
		Ev Gibi	n=12	%25,0	n=8	%33,3	n=4	%16,7
		Güvenli	n=1	%2,1	n=1	%4,2	n=0	%0,0
		Huzurlu	n=7	%14,6	n=2	%8,3	n=5	%20,8
		İşlev	n=1	%2,1	n=0	%0,00	n=1	%4,2
		Konum	n=3	%6,3	n=1	%4,2	n=2	%8,3
		Kültürel	n=1	%2,1	n=0	%0,0	n=1	%4,2
		Merak	n=2	%4,2	n=2	%8,3	n=0	%0,0
		Sadelik	n=4	%8,3	n=0	%0,0	n=4	%16,7
		Sağlam	n=1	%2,1	n=1	%4,2	n=0	%0,0
		Samimi	n=2	%4,2	n=0	%0,0	n=2	%8,3
		Tarihi	n=2	%4,2	n=2	%8,3	n=0	%0,0
		Toplam	n=48	%100,0	n=24	%50,0	n=24	%50,0

Tablo 5.34 İkinci yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (İş Bankası binası)

			Genel (N=120)	Genel Yüzde (%)	Kadın (N=60)	Kadın Yüzde (%)	Erkek (N=60)	Erkek Yüzde (%)
İkinci Yapı	Sebepler	Büyük	n=4	%11,1	n=3	%16,7	n=1	%5,6
		Düzenli	n=1	%2,8	n=1	%5,6	n=0	%0,0
		Estetik	n=11	%30,6	n=7	%38,9	n=4	%22,2
		Güvenli	n=5	%13,9	n=3	%16,7	n=2	%11,1
		Konum	n=4	%11,1	n=1	%5,6	n=3	%16,7
		Kullanışlı	n=1	%2,8	n=0	%0,0	n=1	%5,6
		Merak Verici	n=1	%2,8	n=0	%0,0	n=1	%5,6
		Mutluluk Verici	n=3	%8,3	n=1	%5,6	n=2	%11,1
		Neşe Verici	n=1	%2,8	n=1	%5,6	n=0	%0,0
		Sadelik	n=1	%2,8	n=0	%0,0	n=1	%5,6
		Sağlam	n=1	%2,8	n=0	%0,0	n=1	%5,6
		Sıra dışı	n=1	%2,8	n=0	%0,0	n=1	%5,6
		Tarihi Doku	n=2	%5,6	n=1	%5,6	n=1	%5,6
		Toplam	n=36	%100,0	n=18	%50,0	n=18	%50,0

Tablo 5.35 Üçüncü yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (Şaşı Evi)

			Genel (N=120)	Genel Yüzde (%)	Kadın (N=60)	Kadın Yüzde (%)	Erkek (N=60)	Erkek Yüzde (%)
Üçüncü Yapı	Sebepler	Aşinalık	n=1	%3,0	n=1	%5,9	n=0	%0,0
		Bahçeli	n=3	%9,1	n=1	%5,9	n=2	%12,5
		Değerli	n=1	%3,0	n=1	%5,9	n=0	%0,0
		Estetik	n=5	%15,2	n=2	%11,8	n=3	%18,8
		Ev Gibi	n=1	%3,0	n=0	%0,0	n=1	%6,3
		Gizemli	n=4	%12,1	n=1	%5,9	n=3	%18,8
		Huzurlu	n=3	%9,1	n=1	%5,9	n=2	%12,5
		İlgi Çekici	n=1	%3,0	n=1	%5,9	n=0	%0,0
		Konum	n=2	%6,1	n=1	%5,9	n=1	%6,3
		Malzeme	n=1	%3,0	n=0	%0,0	n=1	%6,3
		Merak Verici	n=1	%3,0	n=1	%5,9	n=0	%0,0
		Sanatsal	n=1	%3,0	n=1	%5,9	n=0	%0,0
		Sıra dışı	n=2	%6,1	n=2	%11,8	n=0	%0,0
		Tarihi Doku	n=7	%21,2	n=4	%23,5	n=3	%18,8
		Toplam	n=33	%100,0	n=17	%51,5	n=16	%48,5

Tablo 5.36 Dördüncü yapının yaşamak için tercih edilmesinin sebep dağılımı (Merkez Bankası binası)

Yaşamak İçin Tercih Edilen Yapıların Sebep Dağılımı								
			Genel (N=120)	Genel Yüzde (%)	Kadın (N=60)	Kadın Yüzde (%)	Erkek (N=60)	Erkek Yüzde (%)
Dördüncü Yapı	Sebepler	Güvenli	1	33,3	0	%0,0	1	%50,0
		Konum	2	66,7	1	%100,0	1	%50,0
		Toplam	3	%100,0	1	%33,3	2	%66,7

5.1.6 Yapının Koruma Değeri

Bu bölümde yapının koruma değerlerini oluşturan nitelikleriyle ilişkili olarak; estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri ve kente kimlik katma değerlerine ilişkin farkındalıkları, algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların her bir değer ifadesini, her yapı için ayrı ayrı olmak üzere 1 ile 5 arasında puanlaması istenmiştir. Sonuçlara göre birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) estetik değerinin (Ort=4,03; SS=0,84), tarihi doku değerinin (Ort=4,20; SS=0,87), kent tarihindeki değerinin (Ort=4,08; SS=0,91) ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=4,10; SS=0,93) yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadın katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=4,15; SS=0,84), tarihi doku değerinin (Ort=4,35; SS=0,79), kent tarihindeki değerinin (Ort=4,17; SS=0,86) ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=4,30; SS=0,83) yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=3,92; SS=0,82), tarihi doku değerinin (Ort=4,05; SS=0,92), kent tarihindeki değerinin (Ort=4,00; SS=0,95) ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=3,90; SS=1,00) yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.37).

İkinci yapı (İş Bankası binası) için katılımcıların bu yapının çoğunlukla estetik olduğunu (Ort=4,27; SS=0,88), yapının tarihi doku değerinin yüksek olduğunu (Ort=4,26; SS=0,93), kent tarihindeki değerinin fazla olduğunu (Ort=4,34; SS=0,81) ve kente kattığı kimlik değerinin yüksek olduğunu (Ort=4,32; SS=0,79) belirttikleri tespit edilmiştir. Kadın katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=4,13; SS=0,99), tarihi doku değerinin (Ort=4,23; SS=0,96), kent tarihindeki değerinin (Ort=4,38; SS=0,76) ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=4,30; SS=0,83) yüksek olduğu

belirlenmiştir. Erkek katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=4,42; SS=0,74), tarihi doku değerinin (Ort=4,28; SS=0,90), kent tarihindeki değerinin (Ort=4,30; SS=0,86) ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=4,35; SS=0,75) yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.37).

Üçüncü yapı (Şaşati Evi) için estetik düzeyinin (Ort=3,64; SS=1,00), tarihi doku değerinin (Ort=3,88; SS=0,94), kent tarihindeki değerinin (Ort=3,63; SS=1,10) ve kente kattığı kimlik değerinin (Ort=3,69; SS=1,14) yüksek olduğunun değerlendirildiği görülmektedir. Kadın katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=3,73; SS=0,89), tarihi doku değerinin (Ort=3,95; SS=0,83), kent tarihindeki değerinin (Ort=3,70; SS=1,04) ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=3,77; SS=1,15) yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=3,55; SS=1,09), tarihi doku değerinin (Ort=3,82; SS=1,04), kent tarihindeki değerinin (Ort=3,57; SS=1,15) ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=3,62; SS=1,13) yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.37).

Ancak burada dikkat çekilmesi gereken husus ortalama değerlere ilişkindir. Üçüncü yapı tarihi değeri açısından yüksek olarak değerlendirilmiş olmakla birlikte, birinci ve ikinci yapıya atfedilen değerden daha düşük ortalamaya sahiptir.

Dördüncü yapıya (Merkez Bankası binası) ilişkin değerlendirmeler ise diğer yapılara oranla olumsuzdur. Sonuçlara göre bu yapının estetik değeri (Ort=2,45; SS=1,33), tarihi doku değeri (Ort=2,49; SS=1,23) düşük bulunmuştur. Dördüncü yapının kent tarihindeki değeri (Ort=2,71; SS=1,31) orta ve kente kattığı kimlik değeri (Ort=2,61; SS=1,32) ise düşük düzeydedir. Kadın katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=2,30; SS=1,28) düşük, tarihi doku değerinin (Ort=2,33; SS=1,24) düşük, kent tarihindeki değerinin (Ort=2,65; SS=1,35) düşük ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=2,63; SS=1,31) yine düşük olduğu belirlenmiştir. Erkek katılımcılar için; estetik değerinin (Ort=2,60; SS=1,38) düşük, tarihi doku değerinin (Ort=2,62; SS=1,21) düşük, kent tarihindeki değerinin (Ort=2,77; SS=1,28) orta ve yapının kente kattığı kimlik değerinin (Ort=2,58; SS=1,34) düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.37).

Özetle yapılara ilişkin koruma değeri farkındalığı hususunda; ikinci yapının (İş Bankası Binası) estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri, kente kimlik katma değeri başlıklarında diğer yapılardan daha yüksek ortalamaları aldığı görülmüştür.

Tablo 5.37 Yapılara ilişkin değer farkındalığı

Yapıların Katılımcılar Tarafından Tarihi Değerinin- Estetik Değerinin- Kente Kattığı Kimliğin ve Kent Tarihindeki Değerinin Ölçülmesi												
Değerlendirme Kriterleri (5'li likert Ölçeği / 1 Düşük – 5 Yüksek)	Ortalama Değer ve Standart Sapma											
	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)			İkinci Yapı (İş Bankası Binası)			Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)			Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)		
	Genel	Kadın	Erkek	Genel	Kadın	Erkek	Genel	Kadın	Erkek	Genel	Kadın	Erkek
Estetik Değeri	(Ort=4.03) (SS=0.84)	(Ort=4.15) (SS=0.84)	(Ort=3.92) (SS=0.82)	(Ort=4.27) (SS=0.88)	(Ort=4.13) (SS=0.99)	(Ort=4.42) (SS=0.74)	(Ort=3.64) (SS=1.00)	(Ort=3.73) (SS=0.89)	(Ort=3.55) (SS=1.09)	(Ort=2.45) (SS=1.33)	(Ort=2.30) (SS=1.28)	(Ort=2.60) (SS=1.38)
Tarihi Doku Değeri	(Ort=4.20) (SS=0.87)	(Ort=4.35) (SS=0.79)	(Ort=4.05) (SS=0.92)	(Ort=4.26) (SS=0.93)	(Ort=4.23) (SS=0.96)	(Ort=4.28) (SS=0.90)	(Ort=3.88) (SS=0.94)	(Ort=3.95) (SS=0.83)	(Ort=3.82) (SS=1.04)	(Ort=2.49) (SS=1.23)	(Ort=2.33) (SS=1.24)	(Ort=2.62) (SS=1.21)
Kent Tarihindeki Değeri	(Ort=4.08) (SS=0.91)	(Ort=4.17) (SS=0.86)	(Ort=4.00) (SS=0.95)	(Ort=4.34) (SS=0.81)	(Ort=4.38) (SS=0.76)	(Ort=4.30) (SS=0.86)	(Ort=3.63) (SS=1.10)	(Ort=3.70) (SS=1.04)	(Ort=3.57) (SS=1.15)	(Ort=2.71) (SS=1.31)	(Ort=2.65) (SS=1.35)	(Ort=2.77) (SS=1.28)
Kente Kimlik Katma Değeri	(Ort=4.10) (SS=0.93)	(Ort=4.30) (SS=0.83)	(Ort=3.90) (SS=1.00)	(Ort=4.32) (SS=0.79)	(Ort=4.30) (SS=0.83)	(Ort=4.35) (SS=0.75)	(Ort=3.69) (SS=1.14)	(Ort=3.77) (SS=1.15)	(Ort=3.62) (SS=1.13)	(Ort=2.61) (SS=1.32)	(Ort=2.63) (SS=1.31)	(Ort=2.58) (SS=1.34)

5.1.7 Tescil Farkındalık Düzeyi

Bu bölümde katılımcıların tescilli yapı kavramına ilişkin farkındalık ve bilgi düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların hangi düzeyde farkındalık geliştirdikleri ve bilgi düzeyleri ile ilişkili cevap vermesinin yanı sıra ‘‘tescilli yapı’’ kavramı ile bağdaştırdıkları niteliklere dair de ışıkt tutmaktadır. Bu soru, herhangi bir yönlendirme yapılmaması adına katılımcılara açık uçlu şekilde sorulmuştur.

Katılımcılara ‘‘Tescilli yapının ne olduğu’’ sorulduğunda katılımcıların verdikleri cevaplar; ‘‘bilmiyorum’’, ‘‘yapı ile ilişkili’’ cevaplar ve ‘‘yasa ile ilişkili’’ cevaplar olarak kategorize edilmiştir. Yapı ile ilişkili cevaplar; salt yapı bazında, doğrudan yapı özelinde verilmiş cevapları kapsamaktadır. Yasa ile ilişkili cevaplarda ise verilen cevaplar; kamu otoritesi tarafından belirli şekillere uygun olarak düzenlenen ve kabul edildikten sonra herkesin uymakla yükümlü olduğu, ihlal edildiğinde belirli yaptırımlarla karşılaşılacak kurallarla ve devletin yetkili kurum ve kuruluşları ile bağlantılı olarak verilen cevapları kapsamaktadır. Verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların; %19,2’si (n=23) ‘‘bilmiyorum’’, %21,6’sı (n=26) ‘‘yapı ile ilişkili’’ cevaplar, %59,2 (n=71) ‘‘yasa ile ilişkili’’ cevaplar vermiştir. Kadın katılımcıların ise; %23,3’ü (n=14) ‘‘bilmiyorum’’, %25,i (n=15) ‘‘yapı ile ilişkili’’ cevaplar, %51,7’si (n=31) ‘‘yasa ile ilişkili’’ cevaplar vermiştir. Erkek katılımcıların ise; %15’i (n=9) ‘‘bilmiyorum’’, %18,3’ü (n=11) ‘‘yapı ile ilişkili’’ cevaplar’’, %66,7’i (n=40) ‘‘yasa ile ilişkili’’ cevaplar vermişlerdir (Tablo 5.38).

Özetle katılımcıların çoğunlukla ‘‘tescilli yapı’’ kavramını yasalar ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Katılımcıların tescilli yapı kavramı ile ilişkilendirdikleri cevaplar ışığında, bir yapının tescilli olması durumunda yetkili kurum ve kuruluşların, ulusal ve yerel yönetimlerin sorumluluğunda olmasına dair ağırlıklı bir kanı mevcuttur.

Tablo 5.38 Tescil farkındalık düzeyi

Tescil Farkındalık Düzeyi							
Genel Dağılım				Kadın		Erkek	
		Frekans	Genel Yüzde %	Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %
	Bilmiyorum	n=23	%19,2	n=14	%23,3	n=9	%15
YAPI İLE İLİŞKİLİ CEVAPLAR	Değerli Yapı	n=2	%1,7	-	-	n=2	%3,3
	Dönem Yapısı	n=2	%1,7	n=1	%1,7	n=1	%1,7
	Güvenli Yapı	n=4	%3,3	n=3	%5	n=1	%1,7
	Kanıtlanmış Yapı	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Kimlikli Yapı	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Kullanıma Uygun Yapı	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Kültürel Yapı	n=3	%2,5	n=2	%3,3	n=1	%1,7
	Tarihi Değerli Yapı	n=5	%4,2	n=3	%5	n=2	%3,3
	Tarihi Kayıtlı Yapı	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Tarihi Yansıtan Yapı	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Tarihi Yapı	n=5	%4,2	n=2	%3,3	n=3	%5
	Toplam	n=26	%21,6	n=15	%25	n=11	%18,3
YASA İLE İLİŞKİLİ CEVAPLAR	Devletin Kontrolüne Geçmiş	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	İzinli Restore Edilen Yapı	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Kabul Görmüş Yapı	n=1	%0,8	n=1	%1,7	-	-
	Kanuna Uygun Yapı	n=3	%2,5	-	-	n=3	%5
	Kayıtlı Yapı	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Korunan Yapı	n=45	%37,5	n=23	%38,3	n=22	%36,7
	Korunması Gereken Yapı	n=6	%5,0	n=1	%1,7	n=5	%8,3
	Kültür Varlıkları	n=1	%0,8	-	-	n=1	%1,7
	Onaylı Yapı	n=8	%6,7	n=3	%5	n=5	%8,3
	Ruhsatlı Yapı	n=4	%3,3	n=3	%5	n=1	%1,7
	Ara Toplam	n=71	%59,2	n=31	%51,7	n=40	%66,7
	Genel Toplam	N=120	%100,0	N=60	%100	N=60	%100

Katılımcılara, çalışmaya konu olan yapılardan hangisinin veya hangilerinin tescilli olup olmadığını düşünmelerine sebep olan gerekçeli sebep açık uçlu bir şekilde sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) için katılımcıların %90'ı (n=108) tescilli olduğunu düşündüklerini beyan ederken, %10'u (n=12) tescilsiz olduğunu düşündüğünü beyan etmiştir. Tescilli olduğunu düşünen katılımcıların %72,2'si (n=78) "tarihi yapı", %12,03 (n=13) "bakım

durumu”, %7,4’ü (n=8) “kültürel değer”, %3,7’si (n=4) “malzeme”, %2,7’si (n=3) “işlev durumu”, %1,8’i (n=2) “estetik” kategorisine ait alt başlıklardan kaynaklı tescilli olduğunu düşünmüştür. Tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların %66,6’sı (n=8) “işlev durumu”, %16,6’sı (n=2) “bakım durumu”, %16,6’sı (n=2) “kültürel değer” kategorilerine ait alt başlıklardan kaynaklı tescilsiz olduğunu düşünmüştür (Tablo 5.39).

Tablo 5.39 Birinci yapı tescil farkındalık düzeyi

Yapı 1	Kategori 2	Kategori 1	Frekans (n=120)	Genel Yüzde (%)
Tescilsiz	Bakım Durumu	Bakımsız	n=2	%1,7
	İşlev Durumu	Atıl	n=2	%1,7
		İşlevsiz	n=2	%1,7
		Konut	n=2	%1,7
		Özel Mülk	n=2	%1,7
	Kültürel Değer	Fark edilmiyor	n=1	%0,8
		Tabelasız	n=1	%0,8
Tescilli	Bakım Durumu	Bakımlı	n=8	%6,7
		Korunmuş	n=3	%2,5
		Restore Edilmiş	n=2	%1,7
	Estetik	Estetik	n=2	%1,7
	İşlev Durumu	İşlev	n=3	%2,5
	Kültürel Değer	Değerli	n=1	%0,8
		Kent Kimliği	n=1	%0,8
		Kültür Varlığı	n=1	%0,8
		Kültürel Yapı	n=3	%2,5
		Nitelikli	n=2	%1,7
	Malzeme	Malzeme	n=4	%3,3
	Tarihi Yapı	Dönem Yapı	n=4	%3,3
		Eski	n=9	%7,5
		Tarihi	n=55	%45,8
		Tarihi Değer	n=4	%3,3
		Tarihi Doku	n=6	%5,0

İkinci yapı (İş Bankası binası) için katılımcıların %91,7'si (n=110) tescilli olduğunu düşündüklerini beyan ederken, %8,3'ü (n=10) tescilsiz olduğunu düşündüğünü beyan etmiştir. Tescilli olduğunu düşünen katılımcıların %62,7'si (n=69) “tarihi yapı”, %16,3'ü (n=18) “işlev durumu”, %10'u (n=11) “bakım durumu”, %4,5'i (n=5) “estetik”, %3,6'sı (n=4) “kültürel değer”, %0,9'u (n=1); “form”, “konum” ve “özgün yapı” kategorilerinden ve alt başlıklarından kaynaklı tescilli olduğunu düşünmüştür. Tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların %60'ı (n=6) “değiştirilmiş yapı”, %20'si (n=2) “yeni yapı”, %10'u (n=1) “bakım durumu”, %10'u (n=1) “kültürel değer” kategorilerine ait alt başlıklardan kaynaklı tescilsiz olduğunu düşünmüştür (Tablo 5.40).

Tablo 5.40 İkinci yapı tescil farkındalık düzeyi

Yapı 2	Kategori 2	Kategori 1	Frekans (n=120)	Genel Yüzde (%)
Tescilsiz	Bakım Durumu	Bakımsız	n=1	%0,8
	Değiştirilmiş Yapı	Değiştirilmiş Gibi	n=6	%5,0
	Kültürel Değer	Tabelasız	n=1	%0,8
	Yeni Yapı	Yeni Yapı	n=2	%1,7
Tescilli	Bakım Durumu	Bakımlı	n=4	%3,3
		Korunmuş	n=4	%3,3
		Restore Edilmiş	n=3	%2,5
	Estetik	Estetik	n=4	%3,3
		Güzel	n=1	%0,8
	Form	Form	n=1	%0,8
	İşlev Durumu	İlk Banka	n=1	%0,8
		İşlev	n=16	%13,3
		Kurum	n=1	%0,8
	Konum	Konum	n=1	%0,8
	Kültürel Değer	Kent Kimliği	n=1	%0,8
		Kültür Varlığı	n=1	%0,8
		Kültürel Yapı	n=1	%0,8
		Nitelikli	n=1	%0,8
	Özgün Yapı	Özgün	n=1	%0,8
	Tarihi Yapı	Dönem Yapı	n=2	%1,7
		Eski	n=8	%6,7
		Tarihi	n=51	%42,5
		Tarihi Değer	n=3	%2,5
		Tarihi Doku	n=5	%4,2

Üçüncü yapı (Şaşati Evi) için katılımcıların %70,8'i (n=85) tescilli olduğunu düşündüklerini beyan ederken, %29,2'si (n=35) tescilsiz olduğunu düşündüğünü beyan etmiştir. Tescilli olduğunu düşünen katılımcıların %88,2'si (n=75) “tarihi yapı”, %4,7'si (n=4) “kültürel değer”, %2,3'ü (n=2) “estetik”, %1,1'i (n=1); “bakım durumu”, “dikkat çekici”, “işlev durumu”, “malzeme” kategorilerinden ve alt başlıklarından kaynaklı tescilli olduğunu düşünmüştür. Tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların %54,2'si (n=19) “bakım durumu”, %37,1'i (n=13) “işlev durumu”, %5,7'si (n=2) “kültürel değer”, %2,8'i (n=1) “yeni yapı” kategorilerinden ve alt başlıklarından kaynaklı tescilsiz olduğunu düşünmüştür (Tablo 5.41).

Tablo 5.41 Üçüncü yapı tescil farkındalık düzeyi

Yapı 3	Kategori 2	Kategori 1	Frekans (n=120)	Genel Yüzde (%)
Tescilsiz	Bakım Durumu	Bakımsız	n=19	%15,8
	İşlev Durumu	Atıl	n=8	%6,7
		İşlevsiz	n=2	%1,7
		Konut	n=2	%1,7
		Özel Mülk	n=1	%0,8
	Kültürel Değer	Kimliksiz	n=1	%0,8
		Tabelasız	n=1	%0,8
Tescilli	Yeni Yapı	Yeni	n=1	%0,8
	Bakım Durumu	Restore Edilmiş	n=1	%0,8
	Dikkat Çekici	Dikkat Çekici	n=1	%0,8
	Estetik	Estetik	n=2	% 1,7
	İşlev Durumu	İşlev	n=1	%0,8
	Kültürel Değer	Kent Kimliği	n=1	%0,8
		Kültür Varlığı	n=1	%0,8
		Kültürel Yapı	n=1	%0,8
		Nitelikli	n=1	%0,8
	Malzeme	Malzeme	n=1	%0,8
	Tarihi Yapı	Çok Eski	n=4	%3,3
		Dönem Yapı	n=3	%2,5
		Eski	n=9	%7,5
		Tarihi	n=50	%41,7
		Tarih Değer	n=4	%3,3
		Tarihi Doku	n=4	%3,3
		Tarihi Özellik	n=1	%0,8

Dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) için katılımcıların %52,5'i (n=63) tescilli olduğunu düşündüklerini beyan ederken, %47,5'i (n=57) tescilsiz olduğunu düşündüğünü beyan etmiştir. Tescilli olduğunu düşünen katılımcıların %65,07'si (n=41) "tarihi yapı", %23,8'i (n=15) "işlev durumu", %4,7'si (n=3) "bakım durumu", %4,7'si (n=3); "kültürel değer", %1,5'i (n=1) ile "konum" kategorilerinden ve alt başlıklarından kaynaklı tescilli olduğunu düşünmüştür. Tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların %59,6'sı (n=34) "yeni yapı", %14,03'ü (n=8); "estetik" ve "kültürel değer", %5,2'si (n=3) "bakım durumu", %3,5'i (n=2) "malzeme", %1,7'si (n=1) "işlev durumu" kategorilerinden ve alt başlıklarından kaynaklı tescilsiz olduğunu düşünmüştür (Tablo 5.42).

Tablo 5.42 Dördüncü yapı tescil farkındalık düzeyi

Yapı 4	Kategori 2	Kategori 1	Frekans (n=120)	Genel Yüzde (%)
Tescilsiz	Bakım Durumu	Bakımsız	n=3	%2,5
	Basit	Basit	n=1	%0,8
	Estetik	Çirkin	n=8	%6,7
	İşlev Durumu	İşlevsiz	n=1	%0,8
	Kültürel Değer	Niteliksiz	n=6	%5,0
		Sıradan	n=2	%1,7
	Malzeme	Betonarme	n=2	%1,7
	Yeni Yapı	Modern	n=1	%0,8
		Tarihi Doku Yok	n=1	%0,8
		Yeni Yapı	n=32	%26,7
Tescilli	Bakım Durumu	Korunmuş	n=1	%0,8
		Restore Edilmiş	n=2	%1,7
	İşlev Durumu	İşlev	n=14	%11,7
		Resmi Kurum	n=1	%0,8
	Konum	Konum	n=1	%0,8
	Kültürel Değer	Kent Kimliği	n=1	%0,8
		Kültür Varlığı	n=1	%0,8
		Kültürel Yapı	n=1	%0,8
	Tarihi Yapı	Dönem Yapısı	n=1	%0,8
		Eski	n=6	%5,0
		Tarihi	n=30	%25,0
		Tarihi Değer	n=2	%1,7
		Tarihi Doku	n=2	%1,7

Özetle katılımcıların çoğunluğu sırasına göre; ikinci yapı (İş Bankası binası) ardından birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) daha sonra üçüncü yapı (Şaşati Evi) ve diğer yapılara nispeten daha az katılımcı tarafından tescilli olduğu düşünülen dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) “tarihi yapı” olduğu gerekçesiyle tescilli olduğunu düşündüklerini beyan etmişlerdir.

5.2 Çıkarımsal Bulgular

5.2.1 Tescilli Yapının Değeri Üzerinden Sorgulamalar

Önceki bölümlerde de aktarıldığı üzere, katılımcılara yöneltilen “sizce en değerli yapı hangisidir, sıralayınız?” sorusu bağlamında, en değerli birinci yapının İş Bankası binası, en değerli ikinci yapının Emniyet Müdürlüğü Lojmanlarının, en değerli üçüncü yapının Şaşati Evi ve en değerli dördüncü yapının Merkez Bankası binası olduğu tespit edilmişti. Bu bağlamda bu değer sıralamasının, bağımsız değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

5.2.1.1 Yapının Değeri ve Kişisel Özellikler Arasındaki İlişki

- Yaş

En değerli birinci sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve yaş durumları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) birinci sıraya alan kişilerin (n=34) yaş ortalaması 39,74; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) birinci sıraya alan kişilerin (n=59) yaş ortalaması 39,24, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) birinci sıraya alan kişilerin (n=25) yaş ortalaması 37,40, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) birinci sıraya alan kişilerin (n=2) yaş ortalaması 31,50 olduğu görülmektedir. Yaş ortalamalarındaki bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi yapılmış ve birinci sırada en değerli bulunan yapı açısından yaş değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin yaştan etkilenmediği belirlenmiştir ($F=0,435$; $df=3$; $p>0,05$).

En değerli ikinci sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve yaş durumları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ikinci sıraya alan kişilerin (n=48) yaş ortalaması 36,92; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) ikinci

sıraya alan kişilerin (n=25) yaş ortalaması 38,44, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) ikinci sıraya alan kişilerin (n=34) yaş ortalaması 39,85, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) ikinci sıraya alan kişilerin (n=13) yaş ortalaması 44,31 olduğu görülmektedir. Yaş ortalamalarındaki bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi yapılmış ve değer sıralamasında ikinci sırada değerli bulunan yapı açısından yaş değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin yaştan etkilenmediği belirlenmiştir ($F=1,374$; $df=3$; $p>0,05$).

En değerli üçüncü sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve yaş durumları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=26) yaş ortalaması 39,81; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=33) yaş ortalaması 38,27, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=46) yaş ortalaması 38,80, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=15) yaş ortalaması 38,73 olduğu görülmektedir. Yaş ortalamalarındaki bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi yapılmış ve değer sıralamasında üçüncü sırada değerli bulunan yapı açısından yaş değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin yaştan etkilenmediği belirlenmiştir ($F=0,077$; $df=3$; $p>0,05$).

Değer sıralamasında en son sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve yaş durumları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) en son sıraya alan kişilerin (n=12) yaş ortalaması 42,17; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) en son sıraya alan kişilerin (n=3) yaş ortalaması 41,67, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) en son sıraya alan kişilerin (n=15) yaş ortalaması 39,27, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) en son sıraya alan kişilerin (n=90) yaş ortalaması 38,27 olduğu görülmektedir. Yaş ortalamalarındaki bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi yapılmış ve değer sıralamasında en son sırada yer alan yapı açısından yaş değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin yaştan etkilenmediği belirlenmiştir ($F=0,419$; $df=3$; $p>0,05$).

Dolayısıyla kişisel özelliklerden “yaş” değişkeninin, yapının değeri üzerinde bir etkisi olmadığı belirlenmiştir.

- **Cinsiyet**

Yapının değeri ve değerlendiren kişilerin cinsiyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri yapılmıştır. Birinci ve üçüncü sırada değerli bulunan yapılara ilişkin değer sıralamalarının cinsiyet ile ilişkili olmadığı ancak ikinci ve dördüncü sırada değerli bulunan yapılara dair değer sıralamalarının cinsiyet ile istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu açıdan tüm değer sıralamaları üzerinde olmasa da kişisel özelliklerden cinsiyetin, tescilli yapıların değeri üzerinde etkili olabileceğine dair bir ipucu bulunmuştur (Tablo 5.43).

Tablo 5.43 Yapının değeri ve katılımcıların cinsiyeti arasındaki ilişki

Değer Sırası	Yapı	Kadın (n)	Erkek (n)	Ki-Kare
Birinci Sırada Değerli Bulunan Yapı	1. Yapı	20	14	$X^2=5,432$; $df=3$; $p>0,05$
	2. Yapı	25	34	
	3. Yapı	15	10	
	4. Yapı	0	2	
İkinci Sırada Değerli Bulunan Yapı	1. Yapı	25	23	$X^2=8,729$; $df=3$; $p=0,03$
	2. Yapı	18	7	
	3. Yapı	13	21	
	4. Yapı	4	9	
Üçüncü Sırada Değerli Bulunan Yapı	1. Yapı	12	14	$X^2=5,625$; $df=3$; $p>0,05$
	2. Yapı	16	17	
	3. Yapı	28	18	
	4. Yapı	4	11	
Dördüncü Sırada Değerli Bulunan Yapı	1. Yapı	3	9	$X^2=8,778$; $df=3$; $p=0,03$
	2. Yapı	1	2	
	3. Yapı	4	11	
	4. Yapı	52	38	

- **SES Grubu**

En değerli birinci sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve SES grupları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) birinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=1), orta grup (n=9), üst grup (n=24) ; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) birinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=3), orta grup (n=21), üst grup (n=35), üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) birinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=0), orta grup (n=8), üst grup (n=17), dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) birinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=0), orta grup (n=1), üst grup (n=1) olduğu görülmektedir. SES gruplarındaki bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri yapılmış ve birinci sırada en değerli bulunan yapı açısından SES grup değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin SES grubundan etkilenmediği belirlenmiştir ($X^2=2,757$; $df=6$; $p>0,05$).

En değerli ikinci sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve SES grupları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ikinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=1), orta grup (n=18), üst grup (n=29) ; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) ikinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=1), orta grup (n=8), üst grup (n=16), üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) ikinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=0), orta grup (n=11), üst grup (n=23), dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) ikinci sıraya alan kişilerin alt grup (n=2), orta grup (n=2), üst grup (n=9) olduğu görülmektedir. İkinci sırada en değerli bulunan yapı açısından SES grup değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin SES grubundan etkilenmediği belirlenmiştir ($X^2=8,820$; $df=6$; $p>0,05$).

En değerli üçüncü sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve SES grupları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) üçüncü sıraya alan kişilerin alt grup (n=0), orta grup (n=9), üst grup (n=17) ; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) üçüncü sıraya alan kişilerin alt grup (n=0), orta grup (n=10), üst grup (n=23), üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) üçüncü sıraya alan kişilerin alt grup (n=3), orta grup (n=17), üst grup (n=26), dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) üçüncü sıraya alan kişilerin alt grup (n=1), orta grup (n=3), üst grup (n=11) olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada en değerli bulunan yapı açısından SES grup değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla

farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin SES grubundan etkilenmediği belirlenmiştir ($X^2=5,735$; $df=6$; $p>0,05$).

Değer sıralamasında en son sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve SES grupları incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) en son sıraya alan kişilerin alt grup ($n=2$), orta grup($n=3$), üst grup ($n=7$) ; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) en son sıraya alan kişilerin alt grup ($n=0$), orta grup($n=0$), üst grup ($n=3$), üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) en son sıraya alan kişilerin alt grup ($n=1$), orta grup($n=3$), üst grup ($n=11$), dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) en son sıraya alan kişilerin alt grup ($n=1$), orta grup ($n=33$), üst grup ($n=56$) olduğu görülmektedir. Değer sıralamasında en son sırada yer alan yapı açısından SES grup değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı yaşlarda da olsa yapılan değerlendirmenin SES grubundan etkilenmediği belirlenmiştir ($X^2=11,631$; $df=6$; $p>0,05$).

Yapılara ilişkin değer sıralamalarının SES grupları ile ilişkili olmadığı istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

- **Kentte ikamet süresi**

En değerli birinci sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve kentteki ikamet süreleri incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) birinci sıraya alan kişilerin ($n=34$) kentteki ikamet süresi ortalaması 23,85 yıl; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) birinci sıraya alan kişilerin ($n=59$) kentteki ikamet süresi ortalaması 21,51 yıl, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) birinci sıraya alan kişilerin ($n=25$) kentteki ikamet süresi ortalaması 22,96 yıl, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) birinci sıraya alan kişilerin ($n=2$) kentteki ikamet süresi ortalaması 6 yıl olduğu görülmektedir. Kentteki ikamet süresinin farklılığının istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi yapılmış ve birinci sırada en değerli bulunan yapı açısından ikamet süresi değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı ikamet süreleri olsa bile yapılan değerlendirmenin bu süreden etkilenmediği belirlenmiştir ($F=1,354$; $df=3$; $p>0,05$).

En değerli ikinci sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve kentteki ikamet süreleri incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ikinci sıraya alan kişilerin (n=48) kentteki ikamet süresi ortalaması 23,48 yıl; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) ikinci sıraya alan kişilerin (n=25) kentteki ikamet süresi ortalaması 21,08 yıl, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) ikinci sıraya alan kişilerin (n=34) kentteki ikamet süresi ortalaması 19,97 yıl, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) ikinci sıraya alan kişilerin (n=13) kentteki ikamet süresi ortalaması 25,62 yıl olduğu görülmektedir. İkinci sırada en değerli bulunan yapı açısından ikamet süresi değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı ikamet süreleri olsa bile yapılan değerlendirmenin bu süreden etkilenmediği belirlenmiştir ($F=0,872$; $df=3$; $p>0,05$).

En değerli üçüncü sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve kentteki ikamet süreleri incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=26) kentteki ikamet süresi ortalaması 18,31 yıl; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=33) kentteki ikamet süresi ortalaması 24,18 yıl, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=46) kentteki ikamet süresi ortalaması 21,54 yıl, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) üçüncü sıraya alan kişilerin (n=15) kentteki ikamet süresi ortalaması 26,73 yıl olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada en değerli bulunan yapı açısından ikamet süresi değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı ikamet süreleri olsa bile yapılan değerlendirmenin bu süreden etkilenmediği belirlenmiştir ($F=1,764$; $df=3$; $p>0,05$).

Değer sıralamasında en son sırada bulunan yapı açısından, kişilerin değer sıralaması ve kentteki ikamet süreleri incelendiğinde, birinci yapıyı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) en son sıraya alan kişilerin (n=12) kentteki ikamet süresi ortalaması 21,00 yıl; ikinci yapıyı (İş Bankası binası) en son sıraya alan kişilerin (n=3) kentteki ikamet süresi ortalaması 24,00 yıl, üçüncü yapıyı (Şaşati Evi) en son sıraya alan kişilerin (n=15) kentteki ikamet süresi ortalaması 28,13 yıl, dördüncü yapıyı (Merkez Bankası binası) en son sıraya alan kişilerin (n=90) kentteki ikamet süresi ortalaması 21,33 yıl olduğu görülmektedir. Değer sıralamasında en son sırada yer alan yapı açısından ikamet süresi değişkeninin anlamlı olmadığı dolayısıyla farklı ikamet süreleri olsa bile yapılan değerlendirmenin bu süreden etkilenmediği belirlenmiştir ($F=1,274$; $df=3$; $p>0,05$).

Yapılara ilişkin değer sıralamalarının kentteki ikamet süresi ile ilişkili olmadığı istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Kişisel özellikler ve yapıların değer sıralamaları arasında yalnızca cinsiyet değişkeni ile bir ilişki olduğuna dair bulgular yakalanmıştır. Ancak diğer kişisel özellikler ile yapıların değer sıralamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle, çalışmanın katılımcılarının verdiği cevaplar ve yapılara ilişkin değerlendirmeler (cinsiyet hariç) benzer nitelikler sergilediğinden, verinin tutarlılığı da analizler kapsamında değerli bulunmuştur.

5.2.1.2 Yapının Değeri ve Yapının Cephesinin Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki

En değerli birinci yapı sıralaması üzerinde, katılımcıların cephe estetik değerlendirmelerine verdikleri cevapların etkisi incelendiğinde ikinci yapı (İş Bankası binası) için cephe estetik özelliklerinden; ilgi çekici-sıkıcı, canlandırıcı-durgunluk verici, bakımlı-bakımsız ve güzel -çirkin cephe özelliklerinin, birinci sırada en değerli bulunan yapının seçiminde etkili olduğu görölmüştür. Yapılan ANOVA analizinde belirtilen cephe estetik özellikleri ile yapının değer sıralaması arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 5.44). Bölüm (5.1.2) de aktarıldığı üzere değer sıralamasında en değerli bulunan birinci yapının (İş Bankası binası) yukarıda belirtilen cephe estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından ilgi çekici (Ort=4,15, SS=1,12), canlandırıcı (Ort=4,14, SS=1,03), bakımlı (Ort=4,48, SS=0,71) ve güzel (Ort=4,35, SS=0,91) bulunmuştur (Tablo 5.44).

Üçüncü yapı (Şaşı Evi) için cephe estetik özelliklerinden; bakımlı-bakımsız ve güzel -çirkin cephe özelliklerinin birinci sırada en değerli bulunan yapının seçiminde etkili olduğu görölmüştür. Yapılan ANOVA analizinde belirtilen cephe estetik özelliklerinin, yapının değer sıralamasında etkili olduğu görölmüştür (Tablo 5.44). Bölüm (5.1.2) de aktarıldığı üzere üçüncü yapının cephe estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından bakımsız (Ort=2,37, SS=1,39) ve güzel (Ort=3,69, SS=1,21) bulunmuştur (Tablo 5.44).

En değerli dördüncü yapı sıralaması üzerinde, katılımcıların cephe estetik değerlendirmelerine verdikleri cevapların etkisi incelendiğinde dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) için cephe estetik özelliklerinden; ilgi çekici-sıkıcı, canlandırıcı-durgunluk verici, bakımlı-bakımsız ve güzel -çirkin cephe özelliklerinin dördüncü sırada en değerli bulunan yapının seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan ANOVA analizinde belirtilen cephe estetik özellikleri ile yapının değer sıralaması arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 5.44). Bölüm (5.1.2) de aktarıldığı üzere değer sıralamasında en değerli bulunan dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) yukarıda belirtilen cephe estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından sıkıcı (Ort=2,33; SS=1,43), durgunluk verici (Ort=2,26; SS=1,43), bakımlı (Ort=3,07; SS=1,37) ve çirkin (Ort=2,48; SS=1,36) bulunmuştur. İkinci yapı (İş Bankası binası) için cephe estetik özelliklerinden; canlandırıcı-durgunluk verici bakımlı-bakımsız ve güzel -çirkin cephe özelliklerinin dördüncü sırada en değerli bulunan yapının seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan ANOVA analizinde belirtilen cephe estetik özelliklerinin, yapının değer sıralamasında etkili olduğu görülmüştür. Bölüm (5.1.2) de aktarıldığı üzere ikinci yapının (İş Bankası binası) cephe estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından canlandırıcı (Ort=4,14; SS=1,03) bakımlı (Ort=4,48; SS=0,71) ve güzel (Ort=4,35; SS=0,91) bulunmuştur (Tablo 5.45).

Tablo 5.44 En değerli birinci sırada bulunan yapı ve cephe estetik değerlendirmesi ilişkisi

En değerli birinci sırada bulunan yapı	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Karmaşık-Basit	(F=0,298; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=0,804; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=1,650; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=0,222; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=0,612; df=3; p>0,05)
	İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	(F=0,269; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=7,741; df=3; p=0,000)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=4,402; df=3; p=0,006)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=4,065; df=3; p=0,009)
		Güzel-Çirkin	(F=7,283; df=3; p=0,000)
	Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	Karmaşık-Basit	(F=1,351; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=1,782; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=1,922; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=3,353; df=3; p=0,021)
		Güzel-Çirkin	(F=3,378; df=3; p=0,021)
	Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	(F=1,198; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=1,398; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=2,059; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=1,199; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=1,028; df=3; p>0,05)

Tablo 5.45 En değerli dördüncü sırada bulunan yapı ve cephe estetik değerlendirmesi ilişkisi

En değerli dördüncü sırada bulunan yapı	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Karmaşık-Basit	(F=0,719; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=0,807; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=0,545; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=0,691; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=1,330; df=3; p>0,05)
	İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	(F=1,354; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=1,688; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=2,831; df=3; p=0,041)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=3,905; df=3; p=0,011)
		Güzel-Çirkin	(F=5,937; df=3; p=0,001)
	Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	Karmaşık-Basit	(F=0,200; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=2,383; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=1,120; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=1,703; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=1,483; df=3; p>0,05)
	Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	(F=1,661; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=11,494; df=3; p=0,000)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=11,737; df=3; p=0,000)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=5,213; df=3; p=0,002)
		Güzel-Çirkin	(F=7,217; df=3; p=0,000)

Özetle yapılara ilişkin değer sıralamasının, yapıların cephe estetik değerlendirmesi ile en değerli birinci yapının seçiminde; İş Bankası binası ve Şaşati Evi yapılarının cephesel özelliklerinin bu seçimde etkili olduğu yapılan ANOVA analizi sonucunda çıkan anlamlı farklılıklar doğrultusunda görülmüştür. Yapıların cephe estetik değerlendirmesi ile en değerli dördüncü yapının seçiminde; İş Bankası binası ve en Merkez Bankası binası yapılarının cephesel özelliklerinin bu seçimde etkili olduğu yapılan ANOVA analizi sonucunda çıkan anlamlı farklılıklar doğrultusunda görülmüştür.

5.2.1.3 Yapının Değeri ve Yapının Çevresinin Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki

En değerli bulunan birinci yapının belirlenmesinde, yapıların çevre estetik niteliklerinin katılımcılar üzerinde etkisi olup olmadığını anlamak üzere ANOVA analizi yapılmıştır. Yapılan ANOVA analizi neticesinde çevre estetik değerlendirilmesi ve yapıların değer sıralamasında; birinci değerli yapının seçiminde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır (Tablo 5.46).

En değerli dördüncü yapı sıralaması üzerinde, katılımcıların çevre estetik değerlendirmelerine verdikleri cevapların etkisi incelendiğinde dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) için çevre estetik özelliklerinden; ilgi çekici-sıkıcı, canlandırıcı-durgunluk verici, güvenli-güvensiz, bakımlı-bakımsız, uyumlu-uyumsuz ve güzel –çirkin çevre estetik özelliklerinin dördüncü sırada en değerli bulunan yapının seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan ANOVA analizinde belirtilen çevre estetik özellikleri ile yapının değer sıralaması arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Önceki bölüm (5.1.3) de aktarıldığı üzere değer sıralamasında en değerli bulunan dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) yukarıda belirtilen cephe estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından sıkıcı (Ort=2,98; SS=1,28), durgunluk verici (Ort=2,89; SS=1,26), güvenli (Ort=3,32; SS=1,16) bakımlı (Ort=3,18; SS=1,24), uyumsuz (Ort=2,83; SS=1,44) ve güzel (Ort=3,10; SS=1,21) bulunmuştur.

İkinci yapı (İş Bankası binası) için cephe estetik özelliklerinden; canlandırıcı-durgunluk verici ve bakımlı-bakımsız çevre özelliklerinin dördüncü sırada en değerli bulunan yapının seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan ANOVA analizinde belirtilen çevre estetik özelliklerinin, yapının değer sıralamasında etkili olduğu görülmüştür. Bölüm (5.1.3) te aktarıldığı üzere ikinci yapının (İş Bankası binası) çevre estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından canlandırıcı (Ort=3,56; SS=1,18) ve bakımlı (Ort=3,75, SS=1,11) bulunmuştur (Tablo 5.47).

Özetle en değerli birinci sıradaki yapının belirlenmesinde, yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerlendirmesinin etkisi olduğu görülmemişken, en değersiz yapının belirlenmesinde, yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerlendirmesinin etkili olabileceği görülmüştür.

Tablo 5.46 En değerli birinci sırada bulunan yapı ve çevre estetik değerlendirmesi ilişkisi

En değerli birinci sırada bulunan yapı	Birinci Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Karmaşık-Basit	(F=0,574; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=0,671; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=1,226; df=3; p>0,05)
		Güvenli-Güvensiz	(F=1,450; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=0,461; df=3; p>0,05)
		Uyumlu-Uyumuz	(F=0,337; df=3; p>0,05)
	İkinci Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (İş Bankası Binası)	Güzel-Çirkin	(F=1,101; df=3; p>0,05)
		Karmaşık-Basit	(F=0,514; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=1,119; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=1,004; df=3; p>0,05)
		Güvenli-Güvensiz	(F=1,898; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=1,491; df=3; p>0,05)
	Üçüncü Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Şaşı Evi)	Uyumlu-Uyumuz	(F=0,826; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=0,260; df=3; p>0,05)
		Karmaşık-Basit	(F=0,610; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=1,106; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=0,887; df=3; p>0,05)
		Güvenli-Güvensiz	(F=0,914; df=3; p>0,05)
	Dördüncü Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Merkez Bankası Binası)	Bakımlı-Bakımsız	(F=0,407; df=3; p>0,05)
		Uyumlu-Uyumuz	(F=2,400; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=1,300; df=3; p>0,05)
		Karmaşık-Basit	(F=0,419; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=0,949; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=1,389; df=3; p>0,05)
		Güvenli-Güvensiz	(F=1,606; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=1,136; df=3; p>0,05)
		Uyumlu-Uyumuz	(F=0,990; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=1,733; df=3; p>0,05)

Tablo 5.47 En değerli dördüncü sırada bulunan yapı ve çevre estetik değerlendirme ilişkisi

En değerli dördüncü sırada bulunan yapı	Birinci Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Karmaşık-Basit	(F=0,320; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=1,903; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=0,531; df=3; p>0,05)
		Güvenli-Güvensiz	(F=0,042; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=0,767; df=3; p>0,05)
		Uyumlu-Uyumuz	(F=0,475; df=3; p>0,05)
	İkinci Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (İş Bankası Binası)	Güzel-Çirkin	(F=1,771; df=3; p>0,05)
		Karmaşık-Basit	(F=2,376; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=2,466; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=5,207; df=3; p=0,002)
		Güvenli-Güvensiz	(F=1,519; df=3; p>0,05)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=2,845; df=3; p=0,041)
	Üçüncü Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Şaşı Evi)	Uyumlu-Uyumuz	(F=0,676; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=1,966; df=3; p>0,05)
		Karmaşık-Basit	(F=1,135; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=0,186; df=3; p>0,05)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=0,437; df=3; p>0,05)
		Güvenli-Güvensiz	(F=0,291; df=3; p>0,05)
	Dördüncü Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Merkez Bankası Binası)	Bakımlı-Bakımsız	(F=1,751; df=3; p>0,05)
		Uyumlu-Uyumuz	(F=1,152; df=3; p>0,05)
		Güzel-Çirkin	(F=0,787; df=3; p>0,05)
		Karmaşık-Basit	(F=0,700; df=3; p>0,05)
		İlgi Çekici-Sıkıcı	(F=8,973; df=3; p=0,000)
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	(F=8,249; df=3; p=0,000)
		Güvenli-Güvensiz	(F=7,449; df=3; p=0,000)
		Bakımlı-Bakımsız	(F=4,533; df=3; p=0,005)
		Uyumlu-Uyumuz	(F=8,764; df=3; p=0,000)
		Güzel-Çirkin	(F=11,792; df=3; p=0,00)

5.2.1.4 Yapının Değeri ve Koruma Değeri Arasındaki İlişki

Bu kısımda koruma değeri olarak belirtilen değişkenler, yapıların estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri ve kente kimlik katma değeri üzerinden sorgulanmıştır.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere en değerli birinci yapının seçimi ile yapıların koruma değeri arasında yapılan ANNOVA Testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Önceki Bölüm (5.1.6)'de aktarıldığı gibi anlamlı bulunan değişkenlerden en değerli yapı sıralamasında birinci sırada yer alan İş Bankası binası (ikinci yapı)'nın estetik değeri (Ort=4,27, SS=0,88), tarihi doku değeri (Ort=4,26; SS=0,93), kent tarihindeki değeri (Ort=4,34; SS=0,81), kente kimlik katma değeri (Ort=4,32; SS=0,79) değişkenlerinin diğer tüm yapıların ilgili değişkenlerinden daha olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Özellikle İkinci yapının katılımcılar

tarafından kent tarihine katkısına yönelik değerlendirmenin oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 5.48).

Tablo 5.48 Yapının değeri ve koruma değeri arasındaki ilişki

En Değerli Birinci Yapı Seçimi ile Koruma Değeri İlişkisi	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Yapının Estetik Değeri	F=2,218; df=3; p>0,05
		Yapının Tarihi Doku Değeri	F=1,086; df=3; p>0,05
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	F=3,311; df=3; p=0,006
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	F=1,086; df=3; p>0,05
	İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Yapının Estetik Değeri	F=7,717; df=3; p=0,000
		Yapının Tarihi Doku Değeri	F=5,025; df=3; p=0,003
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	F=6,339; df=3; p=0,001
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	F=5,558; df=3; p=0,001
	Üçüncü Yapı (Şaşati Evi)	Yapının Estetik Değeri	F=3,280; df=3; p=0,023
		Yapının Tarihi Doku Değeri	F=5,892; df=3; p=0,001
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	F=6,687; df=3; p=0,000
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	F=3,945; df=3; p=0,010
	Dördüncü Yapı (Şaşati Evi)	Yapının Estetik Değeri	F=2,591; df=3; p>0,05
		Yapının Tarihi Doku Değeri	F=1,770; df=3; p>0,05
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	F=2,384; df=3; p>0,05
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	F=2,794; df=3; p=0,043

5.2.2 Tescilli Yapının Tescil Değerlendirmesi Üzerinden Sorgulamalar

Bu bölümde, tez kapsamında yapılmış anketin son sorusunda yer alan ve “sizce bu yapı tescilli midir?” sorusuna verilen cevaplar üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Esasında bu soruda tescilli olup olmadığına ilişkin değerlendirme dışında bunun nedeni de sorgulanmıştır. Nedenlere ilişkin veriler önceki bölümde (5.1.7) detaylı biçimde sunulmuştur. Bu bölümde yalnızca tescilli olup olmadığına dair değerlendirmeler üzerinden çıkarımsal istatistiksel analizler yürütülmüştür.

5.2.2.1 Yapının Tescil Değerlendirmesi ve Kişisel Özellikler Arasındaki İlişki

- **Yaş**

Katılımcılara birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) tescilli olup olmadığı sorulmuş katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm (5.1.7) de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen katılımcıların (n=108) çoğunlukta olduğu görülmüştür. Birinci yapının (n=12) tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) tescil değerlendirmesinde katılımcıların yaşının etkili olmadığı görülmüştür ($t=0,389$; $df=118$; $p>0,05$).

Katılımcılara ikinci yapının (İş Bankası binası) tescilli olup olmadığı sorulmuş katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm (5.1.7) de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen katılımcıların (n=110) çoğunlukta olduğu görülmüştür. İkinci yapının (n=10) tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda ikinci yapının (İş Bankası binası) tescil değerlendirmesinde katılımcıların yaşının etkili olmadığı görülmüştür ($t=0,225$; $df=118$; $p>0,05$).

Katılımcılara üçüncü yapının (Şaşı Evi) tescilli olup olmadığı sorulmuş katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm (5.1.7) de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen katılımcıların (n=85) çoğunlukta olduğu görülmüştür. Üçüncü yapının (n=35) tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda üçüncü yapının (Şaşı Evi) tescil

değerlendirmesinde katılımcıların yaşının etkili olmadığı görülmüştür ($t=0,225$; $df=118$; $p>0,05$).

Katılımcılara dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tescilli olup olmadığı sorulmuş, katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm (5.1.7) de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen katılımcıların sayısı ($n=63$) ile tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların ($n=57$) sayısının birbirlerine yakın olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tescil değerlendirmesinde katılımcıların yaşının etkili olmadığı görülmüştür ($t=1,767$; $df=118$; $p>0,05$).

Katılımcılara çalışmaya konu olan dört yapının tescilli olup olmadıkları sorulmuş, katılımcıların yaş değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı Bağımsız T-Test sonucunda gözlemlenmiştir (Tablo 5.49).

Tablo 5.49 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların yaşı arasındaki ilişki

Yapılar	Tescil Değerlendirmesi		Bağımsız t-test
	Tescilli Yapı	Tescilsiz Yapı	
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Ort=38,72 (SS=12,07)	Ort=40,17 (SS=13,55)	$t=0,389$; $df=118$; $p>0,05$
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Ort=38,79 (SS=12,240)	Ort=39,70 (SS=11,99)	$t=0,225$; $df=118$; $p>0,05$
Üçüncü Yapı (Şaşıti Evi)	Ort=38,71 (SS=12,00)	Ort=39,26 (SS=12,73)	$t=0,225$; $df=118$; $p>0,05$
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	Ort=37,02 (SS=10,68)	Ort=40,91 (SS=13,42)	$t=1,767$; $df=118$; $p>0,05$

- **Cinsiyet**

Katılımcılara birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) tescilli olup olmadığı sorulmuş, katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm (5.1.7) de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen kadın katılımcıların (n=56) ve erkek (n=52) çoğunlukta olduğu görülmektedir. Birinci yapının tescilsiz olduğunu düşünen kadın ve erkek katılımcıların her iki cinsiyette de azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) tescil değerlendirmesinde katılımcıların cinsiyet değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=1,481$; $df=1$; $p>0,05$).

İkinci yapının (İş Bankası binası) tescilli olduğunu düşünen kadın katılımcıların (n=54) ve erkek (n=56) katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. İkinci yapının tescilsiz olduğunu düşünen kadın ve erkek katılımcıların her iki cinsiyette de azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda ikinci yapının (İş Bankası binası) tescil değerlendirmesinde katılımcıların cinsiyet değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=0,436$; $df=1$; $p>0,05$).

Üçüncü yapının (Şaşı Evi) tescilli olduğunu düşünen kadın katılımcıların (n=43) ve erkek (n=42) katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Üçüncü yapının tescilsiz olduğunu düşünen kadın ve erkek katılımcıların her iki cinsiyette de azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda üçüncü yapının (Şaşı Evi) tescil değerlendirmesinde katılımcıların cinsiyet değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=0,400$; $df=1$; $p>0,05$).

Dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tescilli olduğunu düşünen kadın katılımcıların (n=29) ve erkek (n=34) katılımcıların, tescilsiz olduğunu düşünen katılımcılarla yaklaşık sayıda olduğu görülmektedir. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tescil değerlendirmesinde katılımcıların cinsiyet değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=0,835$; $df=1$; $p>0,05$).

Özetle katılımcıların cinsiyetlerinin, yapıların tescil değerlendirmesinde anlamlı bir etkisi olmadığı yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda görülmüştür (Tablo 5.50)

Tablo 5.50 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların cinsiyeti arasındaki ilişki

Yapılar	Tescil Değerlendirmesi	Kadın (n)	Erkek (n)	Ki-Kare
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Tescilli Bulunma	56	52	$X^2=1,481; df=1; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	4	8	
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Tescilli Bulunma	54	56	$X^2=0,436; df=1; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	6	4	
Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	Tescilli Bulunma	43	42	$X^2=0,400; df=1; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	17	18	
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	Tescilli Bulunma	29	34	$X^2=0,835; df=1; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	31	26	

• SES Grubu

Katılımcılara birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) tescilli olup olmadığı sorulmuş katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm (5.1.7) de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen katılımcıların ağırlıkta olduğu ve bu katılımcıların çoğunlukla üst grupta (n=70) olduğu görülmektedir. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) tescil değerlendirmesinde katılımcıların SES grupları değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=0,860; df=2; p>0,05$).

İkinci yapının (İş Bankası binası) tescilli olduğunu düşünen katılımcıların ağırlıkta olduğu ve bu katılımcıların çoğunlukla üst grupta (n=68) olduğu görülmektedir. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda ikinci yapının (İş Bankası binası) tescil değerlendirmesinde katılımcıların SES grupları değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=3,198$; $df=2$; $p>0,05$).

Üçüncü yapının (Şaşati Evi) tescilli olduğunu düşünen katılımcıların ağırlıkta olduğu ve bu katılımcıların çoğunlukla üst grupta (n=57) olduğu görülmektedir. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda üçüncü yapının (Şaşati Evi) tescil değerlendirmesinde katılımcıların SES grupları değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=4,496$; $df=2$; $p>0,05$).

Dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tescilli olduğunu düşünen katılımcıların, tescilli olmadığını düşünen katılımcılarla yaklaşık sayıda olduğu ve bu katılımcıların ağırlıklı olarak üst grupta olduğu görülmüştür. Yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tescil değerlendirmesinde katılımcıların SES grupları değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($X^2=1,365$; $df=2$; $p>0,05$).

Özetle katılımcıların SES grubunun, yapıların tescil değerlendirmesinde anlamlı bir etkisi olmadığı yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda görülmüştür (Tablo 5.51).

Tablo 5.51 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların SES grubu arasındaki ilişki

Yapılar	Tescil Değerlendirmesi	TÜİK SES Grubu			Ki-Kare
		Alt Grup (n)	Orta Grup (n)	Üst Grup (n)	
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Tescilli Bulunma	4	34	70	$X^2=0,860; df=2; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	0	5	7	
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Tescilli Bulunma	4	38	68	$X^2=3,198; df=2; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	0	1	9	
Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	Tescilli Bulunma	1	27	57	$X^2=4,496; df=2; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	3	12	20	
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	Tescilli Bulunma	1	20	42	$X^2=1,365; df=2; p>0,05$
	Tescilsiz Bulunma	3	19	35	

• İkamet süresi

Katılımcılara birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) tescilli olup olmadığı sorulmuş katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm (5.1.7) de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen katılımcıların ($n=108$, $SS=12,55$) çoğunlukta olduğu görülmüştür. Birinci yapının ($n=12$, $SS=15,27$) tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) katılımcıların kentteki ikamet süresi değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($t=-0,773$; $df=118$; $p>0,05$).

İkinci yapının (İş Bankası binası) tescilli olduğunu düşünen katılımcıların ($n=110$, $SS=12,54$) çoğunlukta olduğu görülmüştür. İkinci yapının ($n=10$, $SS=15,72$) tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda ikinci yapının (İş Bankası binası) katılımcıların kentteki ikamet süresi değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($t=-0,932$ $df=118$; $p>0,05$).

Üçüncü yapının (Şaşı Evi) tescilli olduğunu düşünen katılımcıların (n=85, SS=12,88) çoğunlukta olduğu görülmüştür. Üçüncü yapının (n=35, SS=12,74) tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların azınlıkta olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda üçüncü yapının (Şaşı Evi) katılımcıların kentteki ikamet süresi değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($t=-0,556$; $df=118$; $p>0,05$).

Katılımcılara dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tescilli olup olmadığı sorulmuş, katılımcıların cevapları doğrultusunda Bölüm 5.1.7’de aktarıldığı üzere tescilli olduğunu düşünen katılımcıların sayısı ile (n=63, SS=13,04), tescilsiz olduğunu düşünen katılımcıların (n=57, SS=12,61) sayısının birbirlerine yakın olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) katılımcıların kentteki ikamet süresi değişkeni ile tescil değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($t=0,636$; $df=118$; $p>0,05$).

Özetle katılımcıların kentteki ikamet süresinin, yapıların tescil değerlendirmesinde anlamlı bir etkisi olmadığı yapılan Pearson Ki-Kare (chi-square) testleri sonucunda görülmüştür (Tablo 5.52).

Tablo 5.52 Yapının tescil değerlendirmesi ve katılımcıların kentteki ikamet süresi arasındaki ilişki

Yapılar	Tescil Değerlendirmesi		Bağımsız t-test
	Tescilli Yapı	Tescilsiz Yapı	
Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	n=108 Ort=22,52 (SS=12,55)	n=12 Ort=19,50 (SS=15,27)	$t=-0,773$; $df=118$; $p>0,05$
İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	n=110 Ort=22,55 (SS=12,54)	n=10 Ort=18,60 (SS=15,72)	$t=-0,932$ $df=118$; $p>0,05$
Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	n=85 Ort=22,64 (SS=12,88)	n=35 Ort=21,20 (SS=12,74)	$t=-0,556$; $df=118$; $p>0,05$
Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	n=63 Ort=21,51 (SS=13,04)	n=57 Ort=23,00 (SS=12,61)	$t=0,636$; $df=118$; $p>0,05$

5.2.2.2 Tescil Değeri ve Yapının Cephesinin Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki

Katılımcıların tescil değerlendirmesi üzerinde, cephe estetik değerlendirmelerine verdikleri cevapların etkisi incelendiğinde, birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) için cephe estetik özelliklerinden; bakımlı-bakımsız özelliklerinin yapının tescilli değerlendirmesinde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen cephe estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Önceki bölüm (5.1.2) de aktarıldığı üzere birinci yapının (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) yukarıda belirtilen cephe estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından bakımlı (Ort=3,88; SS=0,975) bulunmuştur.

İkinci yapı (İş Bankası binası) için cephe estetik özelliklerinden; ilgi çekici- sıkıcı, güzel-çirkin özelliklerinin yapının tescilli değerlendirmesinde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen cephe estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Önceki bölümde (5.1.2) aktarıldığı üzere ikinci yapı (İş Bankası binası) yukarıda belirtilen cephe estetik niteliklerine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından İlgi çekici (Ort=4,15; SS=1,128) ve güzel (Ort=4,35; SS=0,913) bulunmuştur.

Üçüncü Yapı (Şaşı Evi) için cephe estetik özelliklerinden; canlandırıcı-durgunluk verici özelliğinin yapının tescilli değerlendirmesinde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen cephe estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Önceki bölüm (5.1.2) de aktarıldığı üzere üçüncü Yapı (Şaşı Evi) yukarıda belirtilen cephe estetik niteliğine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından canlandırıcı (Ort=3,84; SS=1,138) bulunmuştur.

Dördüncü Yapı (Merkez Bankası binası) için cephe estetik özelliklerinden; karmaşık-basit, ilgi çekici-sıkıcı, canlandırıcı-durgunluk verici ve güzel-çirkin özelliğinin yapının tescilli değerlendirmesinde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen cephe estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu

gözlemlenmiştir. Önceki bölüm (5.1.2) de aktarıldığı üzere Dördüncü Yapı (Merkez Bankası binası) yukarıda belirtilen cephe estetik niteliğine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından basit (Ort=2,15; SS=1,382), sıkıcı (Ort=2,33; SS=1,433), durgunluk verici (Ort=2,26; SS=1,306), çirkin (Ort=2,48; SS=1,360) bulunmuştur.

Özetle yapıların tescil değerlendirmesi ve cephe estetik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; birinci yapı için (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) bakımlı-bakımsız, ikinci yapı için (İş Bankası binası) için ilgi çekici-sıkıcı, güzel-çirkin, üçüncü yapı için (Şaşı Evi) canlandırıcı-durgunluk verici, dördüncü yapı için (Merkez Bankası binası) karmaşık-basit, ilgi çekici-sıkıcı, canlandırıcı-durgunluk verici, güzel-çirkin estetik niteliklerinin etkili olduğu yapılan Bağımsız T-Test sonucunda gözlemlenmiştir (Tablo 5.53).

Tablo 5.53 Tescil değeri ve yapının cephesinin estetik özellikleri arasındaki ilişki

Yapılar	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Karmaşık-Basit	t=-1,338; df=118; p>0,05
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-1,516; df=118; p>0,05
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=-1,387; df=118; p>0,05
		Bakımlı-Bakımsız	t=-2,723; df=118; p=0,007
		Güzel-Çirkin	t=-1,575; df=118; p>0,05
	İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	t=0,435; df=118; p>0,05
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-2,233; df=118; p=0,027
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=-1,095; df=118; p>0,05
		Bakımlı-Bakımsız	t=-0,852; df=118; p>0,05
		Güzel-Çirkin	t=-2,014; df=118; p=0,046
	Üçüncü Yapı (Şaşı Evi)	Karmaşık-Basit	t=-0,202; df=118; p>0,05
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-1,065; df=118; p>0,05
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=-2,614; df=118; p=0,010
		Bakımlı-Bakımsız	t=-1,427; df=118; p>0,05
		Güzel-Çirkin	t=-1,027; df=118; p>0,05
	Dördüncü Yapı (Merkez Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	t=-2,336; df=118; p=0,020
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-2,140; df=118; p=0,034
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=-3,311; df=118; p=0,001
		Bakımlı-Bakımsız	t=-1,447; df=118; p>0,05
		Güzel-Çirkin	t=-4,585; df=118; p=0,000

5.2.2.3 Tescil Değeri ve Yapının Çevre Estetik Özellikleri Arasındaki İlişki

Katılımcıların tescil değerlendirmesi üzerinde, çevre estetik değerlendirmelerine verdikleri cevapların etkisi incelendiğinde, birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) için cephe estetik özelliklerinden hiçbirinin yapının tescil değerlendirmesinde etkili olmadığı görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen çevre estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir.

İkinci yapı (İş Bankası binası) için çevre estetik özelliklerinden hiçbirinin yapının tescil değerlendirmesinde etkili olmadığı görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen çevre estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir.

Üçüncü Yapı (Şaşati Evi) için çevre estetik özelliklerinden hiçbirinin yapının tescilli değerlendirmesinde etkili olmadığı görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen çevre estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir.

Dördüncü Yapı (Merkez Bankası binası) için çevre estetik özelliklerinden; ilgi çekici-sıkıcı ($t=-2,027$; $df=118$; $p=0,045$), uyumlu-uyumsuz ($t=-2,808$; $df=118$; $p=0,006$) ve güzel-çirkin ($t=-2,578$; $df=118$; $p=0,011$) özelliğinin yapının tescil değerlendirmesinde etkili olduğu görülmüştür. Yapılan Bağımsız T-Test sonucunda belirtilen çevre estetik özellikleri ile yapının tescil değerlendirmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bölüm (5.1.3) de aktarıldığı üzere Dördüncü Yapı (Merkez Bankası binası) yukarıda belirtilen çevre estetik niteliğine dair katılımcıların çoğunluğu tarafından sıkıcı ($ort=2,98$, $SS=1,283$), uyumsuz ($ort=2,83$, $SS=1,440$), güzel ($ort=3,10$, $SS=1,212$) bulunmuştur.

Özetle birinci (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) yapı, ikinci (İş Bankası binası) yapı ve üçüncü (Şaşati Evi) yapının çevre estetik özelliklerinin, yapının tescil değerlendirmesinde etkili olmadığı yapılan Bağımsız T-Test sonucunda gözlemlenirken, dördüncü (Merkez Bankası binası) yapının tescil değerlendirmesinde çevre estetik özelliklerinden bazılarının etkili olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 5.54).

Tablo 5.54 Tescil değeri ve yapının çevre estetik özellikleri arasındaki ilişki

						Bağımsız t-test
Yapılar	Birinci Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Karmaşık-Basit	t=-1,131; df=118; p>0,05			
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-0,424; df=118; p>0,05			
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=-0,369; df=118; p>0,05			
		Güvenli-Güvensiz	t=-0,475; df=118; p>0,05			
		Bakımlı-Bakımsız	t=0,404; df=118; p>0,05			
		Uyumlu-Uyumuz	t=-1,563; df=118; p>0,05			
		Güzel-Çirkin	t=-0,231; df=118; p>0,05			
	İkinci Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (İş Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	t=-0,752; df=118; p>0,05			
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-1,076; df=118; p>0,05			
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=-1,287; df=118; p>0,05			
		Güvenli-Güvensiz	t=-0,986; df=118; p>0,05			
		Bakımlı-Bakımsız	t=-1,335; df=118; p>0,05			
		Uyumlu-Uyumuz	t=-1,113; df=118; p>0,05			
		Güzel-Çirkin	t=0,660;df=118; p>0,05			
	Üçüncü Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Şaşı Evi)	Karmaşık-Basit	t=0,833; df=118; p>0,05			
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-0,049; df=118;p>0,05			
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=0,130; df=118; p>0,05			
		Güvenli-Güvensiz	t=0,548; df=118; p>0,05			
		Bakımlı-Bakımsız	t=0,990; df=118; p>0,05			
		Uyumlu-Uyumuz	t=0,792; df=118; p>0,05			
		Güzel-Çirkin	t=-0,198; df=118; p>0,05			
	Dördüncü Yapı Çevre Estetik Değerlendirmesi (Merkez Bankası Binası)	Karmaşık-Basit	t=-0,051; df=118; p>0,05			
		İlgi Çekici-Sıkıcı	t=-2,027; df=118; p=0,045			
		Canlandırıcı-Durgunluk Verici	t=-1,275; df=118; p>0,05			
		Güvenli-Güvensiz	t=-1,265; df=118; p>0,05			
		Bakımlı-Bakımsız	t=-0,731; df=118; p>0,05			
		Uyumlu-Uyumuz	t=-2,808; df=118; p=0,006			
		Güzel-Çirkin	t=-2,578; df=118; p=0,011			

5.2.2.4 Tescil Değeri ve Koruma Değeri Arasındaki İlişki

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere yapıların tescil değerlendirmesi ile yapıların koruma değeri arasında yapılan Bağımsız t-test sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşmalar bulunmuştur. Önceki (5.1.6) bölümlerde aktarıldığı gibi anlamlı bulunan değişkenlerden ikinci yapının (İş Bankası binası) estetik değeri (Ort=4,27, SS:0,88), tarihi doku değeri (Ort=4,26; SS=0,93), kent tarihindeki değeri (Ort=4,34; SS=0,81), kente kimlik katma değeri (Ort=4,32; SS=0,79) değişkenlerinin diğer tüm yapıların ilgili değişkenlerinden daha olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Özellikle ikinci yapının (İş Bankası binası) katılımcılar tarafından kent tarihine katkısına yönelik değerlendirmenin oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 5.55).

Tablo 5.55 Tescil değerlendirmesi ve koruma değeri arasındaki ilişki

Tescil değerlendirmesi ve Koruma Değeri Arasındaki ilişki	Birinci Yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı)	Yapının Estetik Değeri	t=-0,869; df=118; p>0,05
		Yapının Tarihi Doku Değeri	t=-0,833; df=118; p>0,05
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	t=-2,026; df=118; p=0,045
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	t=-2,037; df=118; p=0,044
	İkinci Yapı (İş Bankası Binası)	Yapının Estetik Değeri	t=-2,975; df=118; p=0,004
		Yapının Tarihi Doku Değeri	t=-6,392; df=118; p=0,000
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	t=-6,892; df=118; p=0,000
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	t=-4,117; df=118; p=0,000
	Üçüncü Yapı (Şaşati Evi)	Yapının Estetik Değeri	t=-3,914; df=118; p=0,00
		Yapının Tarihi Doku Değeri	t=-2,138; df=118; p=0,035
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	t=-0,943; df=118; p>0,05
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	t=-0,381; df=118; p>0,05
	Dördüncü Yapı (Şaşati Evi)	Yapının Estetik Değeri	t=-5,068; df=118; p=0,000
		Yapının Tarihi Doku Değeri	t=-5,644; df=118; p=0,000
		Yapının Kent Tarihindeki Değeri	t=-5,309; df=118; p=0,000
		Yapının Kente Kimlik Katma Değeri	t=-4,577; df=118; p=0,000

BÖLÜM ALTI

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Gustafson (2009) yerin kişiler için anlamının, yaşanmışlıkların ve geleneklerin bir yer ile aidiyet bağı kurulmasında etkili olduğu söylemektedir. Kişilerin yere ilişkin bir aidiyet geliştirmesi adına öncelikle deneyimledikleri bu yere ilişkin bir bilinçli farkındalık da geliştirmeleri gerekmektedir.

Tescilli yapıların algılanabilirliği, hem bilimsel literatürde hem de uygulama pratiğinde 'tanıtım ve yönlendirme' olarak bilinen bir yaklaşımın önemli bir bileşenidir. Bu yaklaşım, bireylerin yapıları keşfine ve anlamlandırmasına yardımcı olacak şekilde geliştirilmiştir. Kent merkezindeki tescilli yapıların algılanabilirliğinin artırılması, bu yapıların mimari, tarihi ve kültürel değerlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar ve bu anlayış, mekânsal aidiyetin gelişmesine katkıda bulunur. Mekânsal aidiyet, bireylerin mekânı tanınması ve ona değer vermesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu aidiyet duygusunun güçlenmesi, bireylerin tescilli yapıların korunmasına yönelik farkındalığını artırarak, kültürel mirasın daha etkili bir şekilde korunmasını ve devamlılığını sağlamaya yardımcı olacaktır.

Bu çalışma kentlilerin gündelik yaşantısında aktif bir şekilde etkileşimde bulunduğu tescilli yapılara ilişkin ne derece farkındalık geliştirebildikleri ve bu farkındalığın hangi nitelikler doğrultusunda arttığını bulmaya çalışmıştır.

Betimsel bulgular ışığında çıkarılan sonuçlardan, yapıların tanınırlık düzeylerinin ölçüldüğü sorularda katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde birinci yapı (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) ile üçüncü yapının (Şaşatı Evi) daha önce görülme düzeyleri üzerinden bir değerlendirme yapıldığında birinci yapının, üçüncü yapıya nazaran daha fazla tanınırlık düzeyinde olduğu görülmüştür. Bahsedilen birinci ve üçüncü yapının aynı aks üzerinde ve yaklaşık 100 metre mesafede bulunmasına rağmen birinci yapının tanınırlık düzeyinin fazla olmasının sebebi birinci yapının bakım durumunun daha iyi olması ve sokak peyzaj öğeleri gibi çevre unsurları tarafından daha az baskılanmış olması gösterilebilir.

İkinci yapı (İş Bankası binası) ile dördüncü yapının (Merkez Bankası binası) tanınırlık düzeylerine bakıldığında ikinci yapının çoğunluklu katılımcı tarafından daha fazla görülme oranına sahip olduğu görülmüştür. İkinci yapı ile dördüncü yapı aynı aks üzerinde ve yaklaşık 20-25 metre mesafede yer almasına rağmen ortaya çıkan bu farklılığın sebepleri arasında; dördüncü yapının yoldan daha geride yer alması ve peyzaj elemanları tarafından yol cephesindeki görünebilirliğinin azaltılması gösterilebilir. Aynı şekilde ikinci yapının cephe niteliklerinin daha dikkat çekici özelliklerinin olması bu farklılığın oluşmasında etkili olarak görülebilir. Genel olarak kamu yapılarının tanınırlık düzeyleri işlev durumlarından kaynaklı daha fazladır.

Dolayısıyla, yapıların tanınırlık düzeylerinin aynı aks üzerinde ve yakın mesafelerde olmasına karşın çevresinin ve cephesinin bir kısım estetik nitelikleri nedeniyle değiştiği, bu açıdan da yapıların algılanmasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu bulgular literatürde, cephe ve çevre estetiğine dair bulgularla benzerlik göstermektedir.

Algısal gücü oluşturan, çevrenin ya da çevredeki görme duyusu aracılığıyla bize ulaşan görsel uyarıcıların etkisidir. İnsanlar, çevreyi algılayarak bilgi edinir, bu bilgiyi analiz eder ve soyutlama, yorumlama, yaratma süreçleri aracılığıyla düşünceye ve nihayetinde eyleme dönüştürürler (Sirel, 1992: Yılmaz ve Aydın,2021). Görsel özellikleri nedeniyle etkinlik yaratan bir nesne, kişide ilgi, zevk ve değer yargısı oluşturarak anlam yaratır. Bir nesnenin insan üzerindeki etkisini değerlendirmek, bu etkinin yol açtığı tepkilere ve davranışlara bağlıdır. Aydın (1992), algılamadan doğan tepkinin nesnenin fiziksel özelliklerinden kaynaklandığını vurgulamıştır. Mimaride görsel etki, kullanıcıların mimarî tasarımı görsel bir biçimde algılamaları yoluyla değerlendirilebilir. Bireyler, binaların iç mekanlarına girmeksizin, yapının dış görünümünden etkilenirler; bu etki, yapının kütlesi, cephesi, tasarımı, rengi, kullanılan malzemeler ve detaylar gibi öğeleri aracılığıyla estetik olarak algılanır (Kortan, 1999).

Mehrabian ve Russell'ın (1974) çevre psikolojisi alanında duygular üzerine yaptıkları öncü çalışmayı hatırlarsak, mutluluk ve heyecan hissettiğimiz mekanlara daha fazla yaklaşma isteği duyduğumuzu söyleyebiliriz. Çevre algısının çoğu zaman bilinçsiz ve otomatik bir şekilde işlediği ve bu algının fiziksel çevredeki yoğun bilgi akışıyla birleştiğinde, belirli amaçlar doğrultusunda şekillendiği söylenebilir. Bu

amaçlar genellikle faydacı ve estetik olarak ikiye ayrılır (Gifford, 2002). Başka bir ifadeyle, günlük yaşamda, çevremizde gezinirken, daha çok işimize yarayan veya estetik olarak hoşumuza giden mekânlarla ilgili bilgileri algılama ve saklama eğilimindeyiz (Muğan, 2021).

Çıkarımsal Bulgulara ilişkin yapının değeri üzerinden yapılan sorgulamalarda, katılımcılara yöneltilen “sizce en değerli yapı hangisidir, sıralayınız?” sorusu bağlamında, çıkan sonuç neticesinde bu değer sıralamasının, kişisel özelliklerden “yaş” değişkeninin, yapının değeri üzerinde bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Yapının değeri ve değerlendiren kişilerin cinsiyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesi yapılan analizlerde tüm değer sıralamaları üzerinde olmasa da kişisel özelliklerden cinsiyetin, tescilli yapıların değeri üzerinde etkili olabileceğine dair bir ipucu bulunmuştur. “Kullanıcının Yapı Cephelerindeki Görsel Algısında Gestalt Kuramı’nın Etkileri: Diyarbakır’da 3 Farklı Bulvar Değerlendirmesi çalışmasında” da Diclekent Bulvarı için simetrik-asimetrik sıfat çiftine ilişkin algı ortalamalarının cinsiyet kategorilerine göre farklılaştığı görülmektedir. Bu bulgu önceki çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yapılara ilişkin değer sıralamalarının SES grupları ile ilişkili olmadığı istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Bir kısım çalışmada sosyo-ekonomik durumun çevrenin veya yapının algılanmasında etkili olduğu ortaya konmuştur. Ancak, bu tez kapsamında etkili bulunmamasının nedeni, benzer SES gruplarından kişiler ile anket çalışmasının yapılmış olması olabilecektir. Bu durum çalışmanın da önemli bir eksikliği olup, sonraki çalışmaların farklı SES gruplarının bulunduğu bir örneklem üzerinden çalışmayı tekrar etmesi ve bulguları ortaya koymasını gerektirmektedir.

Yapılara ilişkin değer sıralamalarının kentteki ikamet süresi ile ilişkili olmadığı, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Esasında yapılan çalışmalarda, bir fiziksel çevrede geçirilen sürenin yarattığı aşinalığın, çevrenin algılanması ile ilişkili olduğu ifade edilmekteyse de (Kaplan, 1977; Wiesman, 1981), bu çalışmada etkili bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Sonraki çalışmalarda, bu bulgunun test edilmesi önemli olacaktır.

Yapılara ilişkin değer sıralamasının, yapıların cephe estetik değerlendirmesi ile en değerli birinci yapının seçiminde; ikinci yapı (İş Bankası binası) için çoğunluklu

katılımcı tarafından ilgi çekici, canlandırıcı, bakımlı ve güzel olarak nitelendirilmesinin, üçüncü yapı için (Şaşati Evi) çoğunluklu katılımcı tarafından bakımsız ve güzel olarak nitelendirilmesinin bu seçimde etkili olduğu yapılan analiz sonucunda görülmüştür. Yapıların cephe estetik değerlendirmesi ile en değerli dördüncü yapının seçiminde; ikinci yapı (İş Bankası binası) için canlandırıcı, bakımlı- ve güzel olarak değerlendirilmesinin ve dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) için sıkıcı, durgunluk verici, bakımlı ve çirkin olarak nitelendirilmesinin bu seçimde etkili olduğu yapılan analiz sonucunda görülmüştür.

Yapılan ANOVA analizi neticesinde çevre estetik değerlendirilmesi ve yapıların değer sıralamasında; en değerli birinci sıradaki yapının belirlenmesinde, yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerlendirmesinin etkisi olduğu görülmemişken, en değersiz yapının belirlenmesinde, yapıların bulunduğu çevrenin estetik değerlendirmesinin etkili olabileceği görülmüştür. En değerli dördüncü yapı sıralaması üzerinde, katılımcıların çevre estetik değerlendirmelerine verdikleri cevapların etkisi incelendiğinde dördüncü yapı için (Merkez Bankası binası) sıkıcı, durgunluk verici, güvenli, bakımlı, uyumsuz ve güzel olarak değerlendirilmesinin, ikinci yapı (İş Bankası binası) için canlandırıcı, bakımlı olarak değerlendirilmesinin dördüncü sırada en değerli bulunan yapının seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Dolayısıyla çalışmanın bulguları, bir yapının değerinin kişiler tarafından olumsuz olarak algılanmasında, çevre estetiği değerlerinin olumsuzluk düzeyinin etkili olduğu görülmektedir.

En değerli birinci yapının seçimi ile yapıların koruma değeri arasında yapılan analizler sonucunda ikinci yapı (İş Bankası binası) için estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri, kente kimlik katma değeri değişkenlerinin diğer tüm yapıların ilgili değişkenlerinden daha olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Bir başka ifadeyle, kişi tarihi bir yapıyı algıladığında, yapının cephesel ve çevresel estetik değerlerini olumlu değerlendirdiğinde, yapının bulunduğu çevreye ve kente daha fazla değer kattığını düşünmektedir.

Tescilli yapının, tescil değerlendirmesi üzerinden yapılan sorgulamalarda, katılımcılara çalışmaya konu olan dört yapının tescilli olup olmadıkları sorulmuştur. Kişilerin yapının tescilli olup olmadığına ilişkin değerlendirmelerinde, yaş, cinsiyet,

SES grubu ve kentteki ikamet süresi gibi değişkenlerin etkili olmadığı görülmüştür. Bir başka ifadeyle, bir yapının tescilli olup olmadığının bireyler tarafından bilinmesinin, kişisel özelliklerle ilişkili olmadığı görülmektedir.

Yapıların tescil değerlendirmesi ve cephe estetik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; birinci yapı için (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) bakımlı olarak değerlendirilmesinin, ikinci yapı için (İş Bankası binası) için ilgi çekici ve güzel olarak değerlendirilmesinin, üçüncü yapı için (Şaşati Evi) canlandırıcı olarak değerlendirilmesinin, dördüncü yapı için (Merkez Bankası binası) basit, sıkıcı, durgunluk verici ve çirkin olarak değerlendirilmesinin etkili olduğu görülmektedir.

Çevre estetik değerlendirmesi ile tescil değerlendirmesi incelendiğinde birinci (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) yapı, ikinci (İş Bankası binası) yapı ve üçüncü (Şaşati Evi) yapının çevre estetik özelliklerinin, yapının tescil değerlendirmesinde etkili olmadığı yapılan Bağımsız T-Test sonucunda gözlemlenirken, dördüncü (Merkez Bankası binası) yapı için; sıkıcı, uyumsuz ve çirkin olarak değerlendirilmesinin yapının tescil değerlendirmesinde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Yapıların tescil değerlendirmesi ile yapıların koruma değeri arasında yapılan Bağımsız t-test sonucunda Birinci yapı için (Emniyet Müdürlüğü Lojmanı) kent tarihindeki değeri ve kente kimlik katma değerinin, ikinci yapı (İş Bankası binası) için estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri ve yapının kente kimlik katma değerinin, üçüncü yapı (Şaşati Evi) için estetik değeri ve tarihi doku değerinin, dördüncü yapı (Merkez Bankası binası) için estetik değeri, tarihi doku değeri, kent tarihindeki değeri ve kente kimlik katma değerinin etkili olduğu istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşmaların bulunması sonucunda gözlemlenmiştir.

Bu tez kapsamında elde edilen bulgular, tarihi değeri olan ve tescillenmiş bir yapının cephesel ve çevresel düzenlemelerinin, kentin kullanıcıları tarafından algılanmasında etkili olduğu, bu etkinin ise yapının değerini belirlemede önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, koruma bilinci ile ilgili teorik ve uygulamalı alanlara önemli çıktılar sunmaktadır.

Algı sürecinde duyularımız kritik bir rol oynamaktadır ve bu süreç, yapıların farkındalığını artırmada merkezi bir öneme sahiptir. Deneyim, bireyin parçası olduğu toplumun kültürel, ekonomik ve sosyal verilerini içerdiği gibi, kişisel birikimlerini de kapsamaktadır. Algıya bağlı olarak, yapılar ve mekanlar ile kurduğumuz çok yönlü ilişkiler çeşitli deneyimlere yol açar. Bu çalışma ile bilimsel yazında ve uygulama alanında değerli bulunan tescilli yapıların, algılanma düzeyinin tespit edilmesi ve bu düzey üzerinden kişilerin korunmaya değer bulunan yapıları değerli bulup bulmadıklarının tespit edilmesi mümkün olmuştur. Çalışmada incelenen yapıların algılanmasının ölçülmesi amaçlandığından, bu çalışmada algı sürecinde önem taşıyan duyuşsal unsurlara odaklanılmaktadır. Bu duyular aracılığı ile ağırlıklı olarak görsel algı üzerinde durulmuştur. Bu noktada bir mekânı algılayabilmek adına neredeyse tüm duyularımız harekete geçse bile yine en baskın duyuyu görme duyusu oluşturmaktadır (Kahvecioğlu, 1998). İncelenen yapılarda görsel uyarıcıları etkileyen unsurlar önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çalışma kapsamında özellikle kent merkezinde yer alan tescilli yapıların seçilmesinin bir diğer gerekçeli sebebi kentlilerin gündelik yaşantısında aktif bir şekilde etkileşim içinde bulabiliyor olması ve işlevine bağlı olarak tescilli yapıların kullanıcısı rolüne geçiyor olması gösterilebilir. Bahsedilen bu sebepler doğrultusunda kentlilerin bu yapılara ilişkin bir farkındalık geliştirmesi ile bahsi geçen yapılara ilişkin koruma bilinci oluşturulması hedeflenmiştir.

Çalışma konusuna benzer nitelikteki daha önceki araştırmalardan bazıları “‘Türkiye’de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme” (Kejanlı, 2007), “Türkiye Koruma Deneyiminin Uluslararası Koruma Tüzükleri ve Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Mardin Örneği” (Aksu, 2018), “Taşınmaz Kültür Varlıklarının Tarihi Değerinin Belirlenmesinde Kullanılacak Analitik Bir Model Önerisi” (Yetkin, Koç, 2022) incelendiğinde, genellikle koruma deneyiminin mevcut tüzükler ve yasal çerçeve bütününde değerlendirildiği, kullanıcıların bu çalışmalarda yer almadığı görülmektedir. Bu yaklaşım, koruma uygulamalarının hukukî ve kurumsal boyutlarını anlamak açısından önemli bir temel sunar ancak bu çalışmanın özgünlüğü, koruma deneyimini yalnızca yasal ve düzenleyici perspektiften değil, aynı zamanda

kullanıcıların bireysel deneyim ve algılarına da odaklanarak anlamaya çalışmasıdır. Bu bağlamda, çalışma kullanıcı perspektifini ele alarak, koruma uygulamalarının pratikte nasıl deneyimlendiğini ve koruma bilincinin kentsel yaşantıda ne düzeyde olduğunu anlamak hedeflemektedir. Böylece hem kurumsal hem de kişisel düzeyde koruma süreçlerinin, bütünsel değerlendirmesine farklı bir bakış açısı eklenmiş olacaktır.

Çalışmanın yapıldığı süre ve konum göz önüne alındığında rastlantısal seçime dayanan anketin uygulanma yönteminde belli bir kesime ulaşabildiği görülmüştür. Bahsedilen kesimin niteliklerini oluşturan değişkenlerin yapılan araştırmalar sonucunda, çalışmanın tutarlılığını düşürmediği tespit edilmiştir. Ancak yine de sonraki çalışmaların farklı yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik statüden kişilerle benzer bir yöntem deneyimlemesi gereklidir.

Çalışma konusuna bahis yapıların seçim kriterleri oluşturulurken, kent belleğinde önemli yer edinmiş yapılardan seçilmesi ve yapıların yapıldıkları dönem bazında yakın dönemde yapılmış olmaları tercih sebebi olurken yapıların konumlarının yaklaşık kullanıcı yoğunluğuna sahip olması adına aynı aks üzerinde yer almaları tercih konusunda etkili olmuştur. Seçilen dört yapının da parsel konumları seçilirken görsel algılanabilirliğinin tutarlı olması gerekçesiyle köşe parsellerde yer almasına dikkat edilmiştir. Yapıların bakım durumlarının ve işlev durumlarının her yapıda aynı özellikte olmamasının yukarıda belirtilen kriterlerin seçimi sonucunda daha tolere edilebilir bir noktada olabileceği düşünülmüştür. Tüm bu eksiklere rağmen çalışmanın deneysel bir çalışma bazında düşünülerek değerlendirilmesi beklenmiştir.

Tescilli yapılara ilişkin koruma yaklaşımları ve kararları, genellikle yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından belirlenip uygulanıyor olmasına rağmen bu yapılarla gündelik yaşamda aktif bir şekilde etkileşimde bulunan kullanıcılar tarafından yeterli bir farkındalık geliştirilmemesi durumunda uygulanan stratejiler ve kararlar kısıtlı kalabilmektedir. Kullanıcıların yapıların koruma değerleri ve önemine dair bilgi ve bilinç eksiklikleri, koruma uygulamalarının etkinliğini ve sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkileyebilir. Koruma ile ilgili yaklaşım ve kararlar genellikle yetkili kurum ve kuruluşlara ait gibi görünse bile esas olan, ülkede yaşayan her bireyin kendi toplumunun kültürel geçmişini benimsemesidir. Bu bireylerin, mevcut kültürel ve

doğal varlıkların öneminin farkına varması ve bunlara sahip çıkma konusunda gurur duyması gerekmektedir. Koruma bilincinin aşılması, yalnızca lisans ve lisansüstü eğitimle sınırlı kalmamalı, erken yaşta bireylere sorumluluk kazandıracak şekilde başlamalıdır. Bu bilinç, bir toplumda birey kimliğinin önemli ve ayrılmaz bir parçası haline gelmedikçe, 'politika bağlı gelenekler' karşısında etkisiz kalacaktır (Asatekin, 2004).

Bu bağlamda, çalışmanın bulgularının akademik ve uygulama alanında hem de kentsel tasarım bilim alanında önemli çıktılar sunacağı değerlendirilmektedir. Akademik olarak, tescilli yapıların korunması ve bu yapıların toplum üzerindeki etkilerine dair mevcut literatüre katkıda bulunarak, bu yapıların toplumsal değerinin daha iyi anlaşılmasına ve korunma stratejilerinin geliştirilmesine yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Uygulama alanında ise, kullanıcıların tescilli yapıların korunmasına yönelik farkındalıklarını artırarak, koruma kararlarının daha etkili ve kabul gören bir şekilde uygulanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Kentsel değerlerin entegrasyonu, kolektif belleğin güçlendirilmesine ve kültürel mirasın korunmasına yönelik duyarlılığın artırılmasına katkı sağlar. Bu entegrasyon, toplumsal kimliklerin zenginleştirilmesi ve geçmiş ile günümüz arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi açısından önem taşır. Ayrıca, bu süreç bilgi transferinin gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılmasını mümkün kılar. Tarihi şehir merkezleri, bu sürekliliğin somut örneklerini sunarak toplumsal belleğin korunmasına ve geleceğe taşınmasına hizmet eder (Özdoğan, 2006).

Bu çalışmanın kentsel tasarım bilim alanına sağlayacağı katkılar ise bireylerin kentlerde bulunan tarihi yapılara ilişkin geliştireceği farkındalık ve bilinç sayesinde kent belleğinde ve kimliğinde önemli noktada duran tarihi yapıların kültürel bağlamlarını koruyarak estetik ve işlevsel değerlerini arttırarak, böylece sürdürülebilir ve anlamlı kent ortamlarının yaratılmasına katkıda bulunması beklenmiştir. Ancak bu çalışma, tarihi yapıların yalnızca kentlinin belleğindeki durumu hakkında veri toplamış, ve çıkan sonuçların yapının cephesi, fonksiyonu, vb. nitelikleri üzerinden etkilerini irdelemiştir. Yapılan çalışmada da görüldüğü üzere, yapının önünde yapıyı engelleyici bir doğal ya da yapay engelin bulunması veya yapının parsel içerisinde sokaktan uzak bir konumda bulunuyor olması gibi faktörlerin de tescilli yapıların

algılanmasında etkili olabileceğine dikkat çekilmelidir. Bu nedenle sonraki çalışmalarda tescilli yapıların algılanabilirliğinin, yapının parsel içindeki konumu, yapının diğer yapılarla ve sokakla mesafesi gibi durumları açısından da irdelenmesi gereklidir.

Bu doğrultuda, yapılan araştırmaların, tescilli yapıların korunmasına ilişkin toplumsal algı ve farkındalığı arttırması, koruma stratejilerinin toplumsal ihtiyaç ve beklentilere uygun şekilde yeniden düzenlenmesi ve bu yapıların sürdürülebilir korunmasına yönelik öneriler sunması beklenmektedir. Böylece hem yerel hem de ulusal düzeyde, tescilli yapıların korunması konusunda daha kapsamlı ve etkili yaklaşımlar geliştirilmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akkurt E., (2019) ‘‘Kullanıcının Yapı Cephelerindeki Görsel Algısında Gestalt Kuramı’nın Etkileri: Diyarbakır’da 3 Farklı Bulvar Değerlendirmesi, YL Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aksu, E. Y. (2018). *Türkiye koruma deneyiminin uluslararası koruma tüzükleri ve dünya kültürel ve doğal mirasının korunmasına dair sözleşme çerçevesinde değerlendirilmesi: Mardin örneği* (Master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey)).
- Arnheim, R. (1986). *New essays on the psychology of art*. University of California Press.
- Arnheim, R. (2009). *Görsel Düşünme* (2. Baskı). (Çev: Rahmi Ögdül). İstanbul: Metis Yayınları.
- Arnheim, R., 2012, *Görsel Düşünme*, (Çev. Rahmi Ögdül), İstanbul, Metis yayınları, 392s.
- Asar, H. (2013). *Mimari mekân okumasında algısal deneyim analizinin bir yöntem yardımıyla irdelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Asatekin, G. (2004) *Kültür ve Doğa Varlıklarımız: Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız?*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Ataöv, A. (1998). Environmental aesthetics. *Journal of Planning Literature*, 13 (2),239–257.
- Aydın, D. (2012). *Üç Boyutlu Sanal Gerçeklik Ortamında Mimari Mekan Temsilinin Geliştirilmesi: Temel Anlam ve Yan Anlam Yaratma*. Yıldız Teknik Üniversitesi. *Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul*.

- Aydınlı, S. (1986). *Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model* (Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aytuğ, A., & Altan, İ. (1987). Endüstrileşmenin Etkisindeki Yapay Çevrenin Değerlendirilmesinde SD Ölçeği. *COPISEE Uluslararası Sempozyumu*, 16-18.
- Baymur, F. (1976) Genel Psikoloji ,İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi.
- Berlyne, D. E. (1972). *Aesthetics and psychobiology*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Center, I. M. C. (2019). Mersin Şehir Merkezinde Bulunan Tarihi Kamu Binalarının Giriş Cepheleri. *Journal of Universal History Studies (JUHIS)*, 2(1), 19-48.
- Cicerali, E. E., & Cicerali, L. K. (2005). Çevre ve suç: şehir güvenliğini artırmada çevre psikoloji yaklaşımı. *The Professional Geographer*, 57(1), 1-12.
- Coşkun, B., & Hüseyin, K. U. R. T. (2021). Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunması: Tarihsel Gelişim ve Yerel Yönetimlerin Rolü. *Türk İdare Dergisi*, 81.
- Cüceloğlu, D. (2005). İnsan ve Davranışı, Psikolojinin temel kavramları, 12. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Çağlayan, S., Korkmaz, M., & Öktem, G. (2014). Sanatta Görsel Alginin Literatür Açısından Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Şubat*, 3(1).
- Çolak, A. (2004). Duvarlar: Anlamsal (Semantik) ve Dizimsel (Sentaktik) Bir Analiz. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, KTÜ/Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Daifuku, H. (1968). The significance of cultural property. In *The conservation of cultural property with special reference to tropical conditions* (Vol. 11, pp. 19-26).
- Denel, B. (1981). *Temel tasarım ve yaratıcılık*. ODT Ü. Mimarlık Fakültesi Basım İşliği.

- Dedehayır, H. (2010). Koruma bilincinin gelişim süreci. İstanbul: ÇEKÜL Vakfı-Tarihi Kentler Birliği.
- Delafons, J., 1997: Politics and Preservation, London: E&FN Spon.
- Durmuş, G. (2016). Bursa'daki eğitim yapılarının modern mimarlık mirası ve tescil gerekçeleri kapsamında incelenmesi (1920-1970). Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Düzenli, T., Eren, E. T., & Alpak, E. M. Gençlerin Açık Mekân Kullanımları: KTÜ Kanuni Kampüsü Örneği. *Social Sciences*, 14(1), 33-45.
- Ekşioğlu, G. (2010). *Çevre Estetiğinin Konut Fiyatları Üzerindeki Etkisinin Hedonik Fiyat Yöntemi ile Modellenmesi*. T.C. DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Eraydın, Z. (2016). Kentsel Markalaşma Stratejilerinin Kent Belleği ve Kent İmgesi Üzerine Etkileri: Ankara Örneği. *İdealkent*, 7(20), 830-855.
- Eriş, M. Ü. (2012). Asar-ı Atika Nizamnamelerinden 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa Mevzuatın Karşılaştırmalı Bir İncelemesi. *Unpublished Master Thesis*). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Erkman, U., 1973. *Mimarîde Etki ve Görsel İdrak İlişkileri*, yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Erkman, U., 1973. *Mimarîde Etki ve Görsel İdrak İlişkileri*, yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Ertürk, S., 1984. Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma, Doktora Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gifford, R. (2002). Environmental Psychology: Principles and Practices (2nd ed.). Boston, MA: Pearson Custom Publishing.

Göregenli, Melek. *Çevre psikolojisi: İnsan-mekân ilişkileri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013.

Gustafson, P. (2009). Mobility and territorial belonging. *Environment and behavior*, 41(4), 490-508.

Günay, Z. (2010). Neoliberal kentleşme dinamikleri çerçevesinde tarihi çevrenin sürdürülebilirliği: Sürdürülebilir kentsel koruma modeli.

Güneş, G. (2010). *Mersin Levanten Evleri Üzerine Bir İnceleme*, YL, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Güngör H. 2005. Temel Tasar. Patates Baskı Yayınları, İstanbul, 13-19.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2863&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120313-6.htm>

ICOMOS, (1965). *International Council on Monuments and Sites (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi)*. 27 Kasım 2016

J. Lang, *Designing for Human Behaviour, Architecture and Behavioral Sciences*, Dowden, Hutchinson and Ross. Inc., Pennsylvania, 1974

Kahvecioğlu, H. (1998). Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine Bir Model. 249, Ankara.

Kahvecioğlu, H. L. (1998). Mimarlıkta imaj: Mekânsal imajın oluşumu ve yapısı üzerine bir model.

Kaplan, S. (1977). Participation in the design process: A cognitive approach. In *Perspectives on environment and behavior* (pp. 221-233). Springer, Boston, MA.

Karaca, S. (2023). Kültür Yoğun Yerlerin Anlaşılmasına Yönelik Bir Yaklaşım Olarak Ritimanaliz: Mersin Turgutreis Mahallesi Üzerine Bir İnceleme.

Kortan, E. (1999). Mimarlıkta Estetik Değerler, Yapı Dergisi 211. sayı sf: 63-69.

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, (2015). 22 Ekim 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/01/20150109-4.htm>

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, (2015). 22 Ekim 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/01/20150109-4.htm>

Kuban, D. (1991). Koruyucu Kent Yönetmesi ve Yerel Yönetimler. *Mimarlar Odası, Ankara*.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanun, (1983). 13 Ekim 2016, www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18113.pdf

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (2004). 22 Ekim 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040727.htm>

Küreğibüyük, Z. İ. (2011). Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı Bağlamında Arif Hikmet Holtay.

Kyle, G., Graefe, A. and Manning, R., (2005). Testing the Dimensionality of Place Attachment in Recreational Settings. *Environment & Behavior*, 37 (2), 153-177.

Lang, J. (1992). Symbolic aesthetics in architecture: toward a research agenda. JL. Nasar, (Ed.), *Environmental Aesthetics, Theory, Research and Applications* içinde (11–26). Cambridge University Pres.

Lefebvre, H. (1991). Critique of Everyday Life. Volume I. Introduction, Traduction Anglaise, Londra: Verso.

Lynch, K. (1960). The image of the city. England: Massachusetts Institute of Technology Press.

- Lynch, K. (1960). The image of the city. England: Massachusetts Institute of Technology Press.
- Mozaikci, B. (2010). Mimarlıkta Forma Dayalı Algı Kavramı, Metal Malzemeler Üzerine Bir İnceleme.
- Muğan, G. (2021). Tasarım Sürecinde Çevresel Algının Sınırlarını Diyalektik Bakış Açısıyla Yeniden Belirlemek. *Artium*, 9(2), 105-111.
- Nasar, J.L (1994). Urban design aesthetics: the evaluative qualities of building exteriors. *Environment and Behaviour*, 26, (3), 377–401.
- Nasar, J.L. (1998). *The evaluative image of the city*. London: Sage Publications.
- Özdoğan, M. (2006). *Arkeolojinin Politikası ve Politik Bir Araç Olarak Arkeoloji*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Öztürk, S. M., & Halaç, H. H. (2020). Mekânsal aidiyet ve kültür turizmi ilişkisi. *Uluslararası Doğu Anadolu Fen Mühendislik ve Tasarım Dergisi*, 2(2), 434-445.
- Polatoğlu, Ç. (2012). Mimarlıkta Görsel Etki Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri. YTÜ Yayınları, İstanbul.
- Rasmussen, S. E. (1994). Yaşanan Mimari.(çev.) Ö. Erduran, *Remzi Kitabevi, İstanbul*.
- Russell, J.A (1992). Affective appraisals of environments. J.L. Nasar, (Ed.), *Environmental Aesthetics, Theory, Research and Applications* içinde (260–274). Cambiridge University Pres.
- Sarikaya Levent, Y. (2009). Tarihi Çevre Koruma Mevzuatına Genel Bir Bakış. *Dosya*, 14, 62-68.
- Feilden, B.M., 1982 (2003), *Conservation of Historic Buildings*, Elsevier, London.
- Sirel, Ş. (1992). Aydınlığın Niteliği, YFU (Yapı Fiziği Uzmanlık Enstitüsü), Kitapçık no: 4.

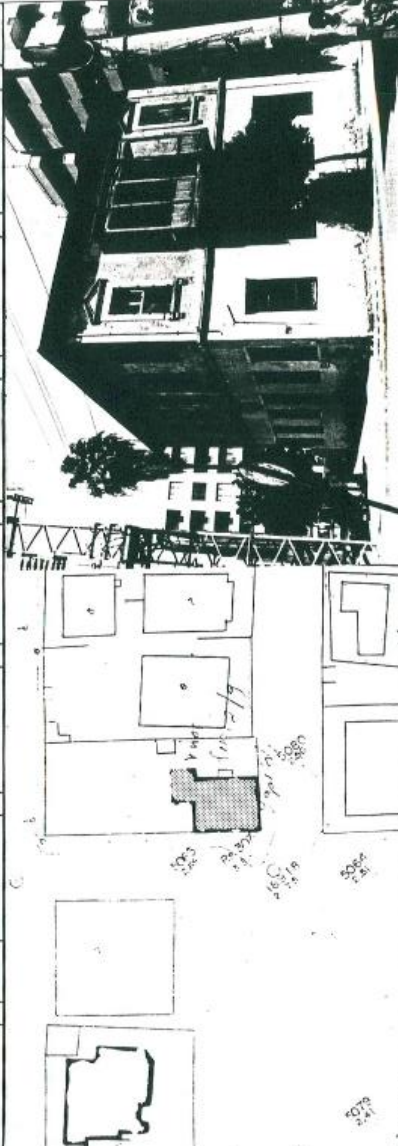
- T.C. Kültür Bakanlığı, 1995, Ankara. ISBN 975-17-1569-5. Mersin Evleri.
- Tekeli, G., 2009. Kültür Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal ve Tarihi  evreyi Korumak, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tuncer, O. C. (1985). Rölöve ve Restorasyon. *D  Mühendislik-Mimarlık Fakültesi*
- Türkan Kejanlı, D. (2007). Türkiye’de koruma yasalarının tarihsel gelişimi üzerine bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 179-196.
- UNESCO, (1945). *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür  rg t )*. 28 Kasım 2016, <http://www.unicankara.org.tr/today/1.html#1p>.
-  nl , A. (1998). * evresel tasarımı ilk kavramlar*. İstanbul Teknik  niversitesi.
-  st ndağ, B. (2009). Bina cephesi ve işlevlerinin görsel analiz kapsamında değerlendirilmesi. *Unpublished master’s thesis*. İstanbul Technical University.
- Venedik Tüzüğü, (1964). 19 Kasım 2016,
- W. H. Ittelson, Visual Space Perception, New York, USA: SpringerPub. Co, 1960, pp. 1241- 1242.
- Washington Tüzüğü, (1987). *Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü*. 18 Kasım 2016, <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Tuzukler1&dil=tr>.
- Weisman, J. (1981). Evaluating Architectural Legibility Way-finding in the Built Environment, *Environment and Behavior* 13 (2): 189–204.
- Wohlwill, J. F. (1976). Environmental aesthetics: The environment as a source of affect. In *Human Behavior and Environment: Advances in Theory and Research. Volume 1* (pp. 37-86). Boston, MA: Springer US.

- Yıldız B., Seçkin N. Mimaride Malzemelerin Algısal Farklılıklarının Değerlendirilmesi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi (2019) 1 (OS1): 06-14
- Yetkin, E. G., & Koç, İ. (2022). Taşınmaz Kültür Varlıklarının Tarihi Değerinin Belirlenmesinde Kullanılacak Analitik Bir Model Önerisi. *Artium*.
- Yılmaz, M. Ç., & Aydın, D. (2021). Mimaride Biçimin Görsel Etkisi: Tasarımcı Hedefi ve Kullanıcı Üzerinden Bir Araştırma. *Modular Journal*, 4(2), 152-171.
- Yıldız, M. Z. (2009). Kasabadan Büyük Kente Mersin'in Kentsel Gelişimini Belirleyen Faktörler. *Mersin Sempozyumu 19-22 Kasım 2008 Bildiriler*, 972-985.
- Zülkadiroğlu, D. (2013). Mimari cephe temsillerinin kullanıcı algısına etkisinin incelenmesi

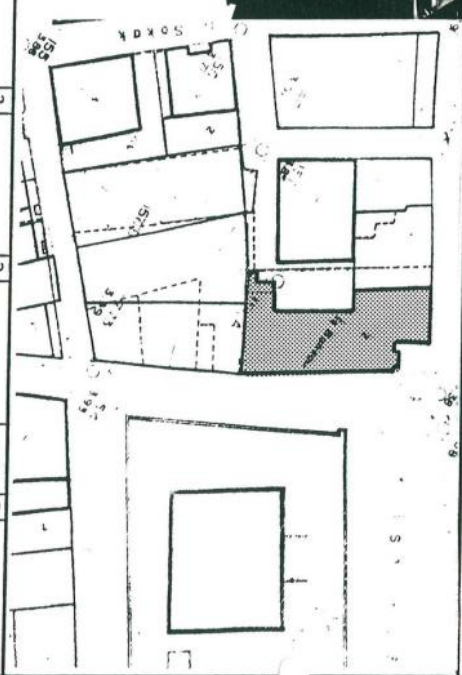
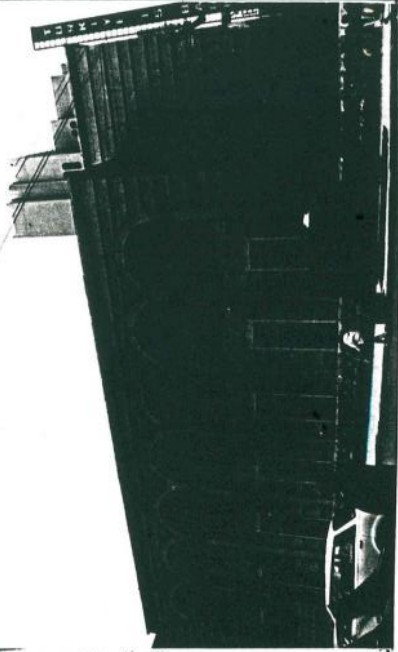
EKLER

Ek 1

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		DKVKE		ENVANTER NO (139) 204	
T Ü R K İ Y E		ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		ANIT		HARİTA NO. 19 M IV	
M : İçel		İlçe: Mersin		KORUMA DEĞERLERİ :		ANITIN :	
SOKAK VE Atatürk Cad. -123. Sok.		KAYIT NO :		PAFTA : 24 ADA : 33 PARSEL : 3		ÇEVRESEL :	
ADI :		YAPTIRAN :		YAPAN :		ÇEVRESEL :	
KONU :		YAPIM TARİHİ :		SITABE :		ÇEVRESEL :	
GENEL TANIM :		NİMARİ CAD :		YAKINTE :		ÇEVRESEL :	
2 katlı olan kesme taş binanın Atatürk Caddesi cephesinde, yarı yıkık durumda bir anıap cumba bulunmaktadır. Bina oldukça iyi korunmuştur.							
KURUMA DÜŞÜMÜ		TARİHİ YAP		DİŞ YAP		İÇ YAP	
A) İYİ		A) DİŞ YAP		A) İÇ YAP		A) TIK	
B) ORTA		B) DİŞ YAP		B) İÇ YAP		B) TIK	
C) FENİ		C) DİŞ YAP		C) İÇ YAP		C) TIK	
KURUMA DÜŞÜMÜ		TARİHİ YAP		DİŞ YAP		İÇ YAP	
A) İYİ		A) DİŞ YAP		A) İÇ YAP		A) TIK	
B) ORTA		B) DİŞ YAP		B) İÇ YAP		B) TIK	
C) FENİ		C) DİŞ YAP		C) İÇ YAP		C) TIK	

Çephe düzeni ve kütleel özellikleri aynen korumak koşuluyla, içi çağdaş gereksinimlere uygun olarak düzenlenmelidir.

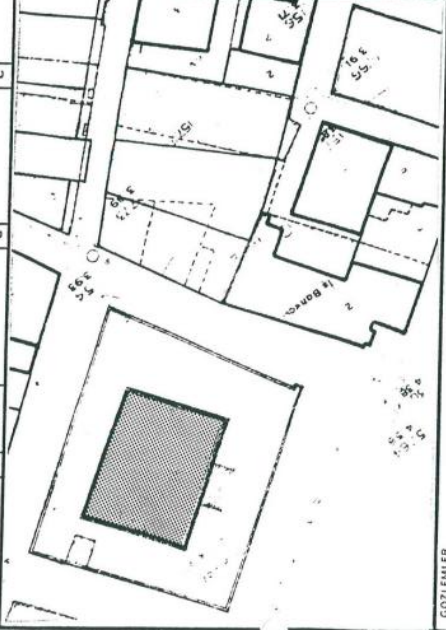
AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		DKKK		ENVANTER NO 27 (94)	
T Ü R K İ Y E		ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				BAHİA NO 20 M III	
İLİ : İçel	İLÇESİ : Mersin	MAHALLE KÖY VEYA MEYDANI : Camii Şerif Mahallesi		KORUMA DEĞERLERİ :		ANITSAL ÇEVRESEL TARİHİ	
SOKAK VE KAPI NO :	Istiklal Cad. -15. Sok. (Kapi Numarası Yok)	KADASTRO PARTE 2 ALAN 136 PARSEL 7					
ADI T.İş Bankası	YAPITIRAN	YAPAN		MİMARLIKÇI GÜLSÜP :			
YAPIM TARİHİ :		KİTAP		VAKİFTE :			
GENEL TANIM :							
Kagir olan bina iki katlıdır. Binanın kesme taş olan cephesinde iki kat boyunca yükselen 7 kemerli bir düzen vardır. Yenilenmiş olan binanın cephe düzeni oldukça iyi korunmuştur.							
KORUMA DURUMU	İYİ B C	ORTA B C	FENİ C	TAŞIYICI YAPI	X B C	DİŞ YAPI	X B C
				ÜST YAPI	X B C	İÇ YAPI	A B C
						SUSLEME ELEMANLARI	A B C
						RUTUBET (Dış Yapı)	A B C
							X B C
							YOK B C
							
							
GOZLEMLER							
Bina; cephe düzeni ve kütleli özellikleri aynen korunmak koşuluyla, içi çağdaş gereksinimlere uygun olarak düzenlenmelidir.							

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		DKVKE		ENVANTER NO (14C): 205	
T Ü R K İ Y E		ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		ANIT		HARİTA NO. 19 M IV	
İli : İçel		Müze : Mersin		MAHALLE KÖY		KODUMA	
SOKAK VE KAPİ NO : Atatürk Cad.		KADIMIO		YETA MEYEL: Kiremithane Mah.		DERECESİ : ANTRAL	
ADI		YAPTIRAN		PAPTA : 23 ADA : 34 PARSEL : 5		CEVRESSEL : Çarşıya Aitken	
Yuva		YAPIM TARİHİ :		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI (GRUP) :	
GENEL TANIM :		KİTAP		YERİTME :			
Köşe kuleleri bulunan 2 katlı kagir bina iyi durumdadır.							

KORUMA DURUMU	A	İYİ	A	TAŞITICI YAPI	A	DİŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEMİŞ SİZEMANLARI	A	RUTUBET	A	YOK
	B	ORTA	B		B		B		B		B		B		B	İZİ YAT
	C	FENA	C		C		C		C		C		C		C	YATILMAZ

GOZLEMLER
Cephe düzeni ve kültürel özellikleri aynen korumak koşuluyla, içi çağdaş gereksinimlere uygun olarak düzenlenmelidir.

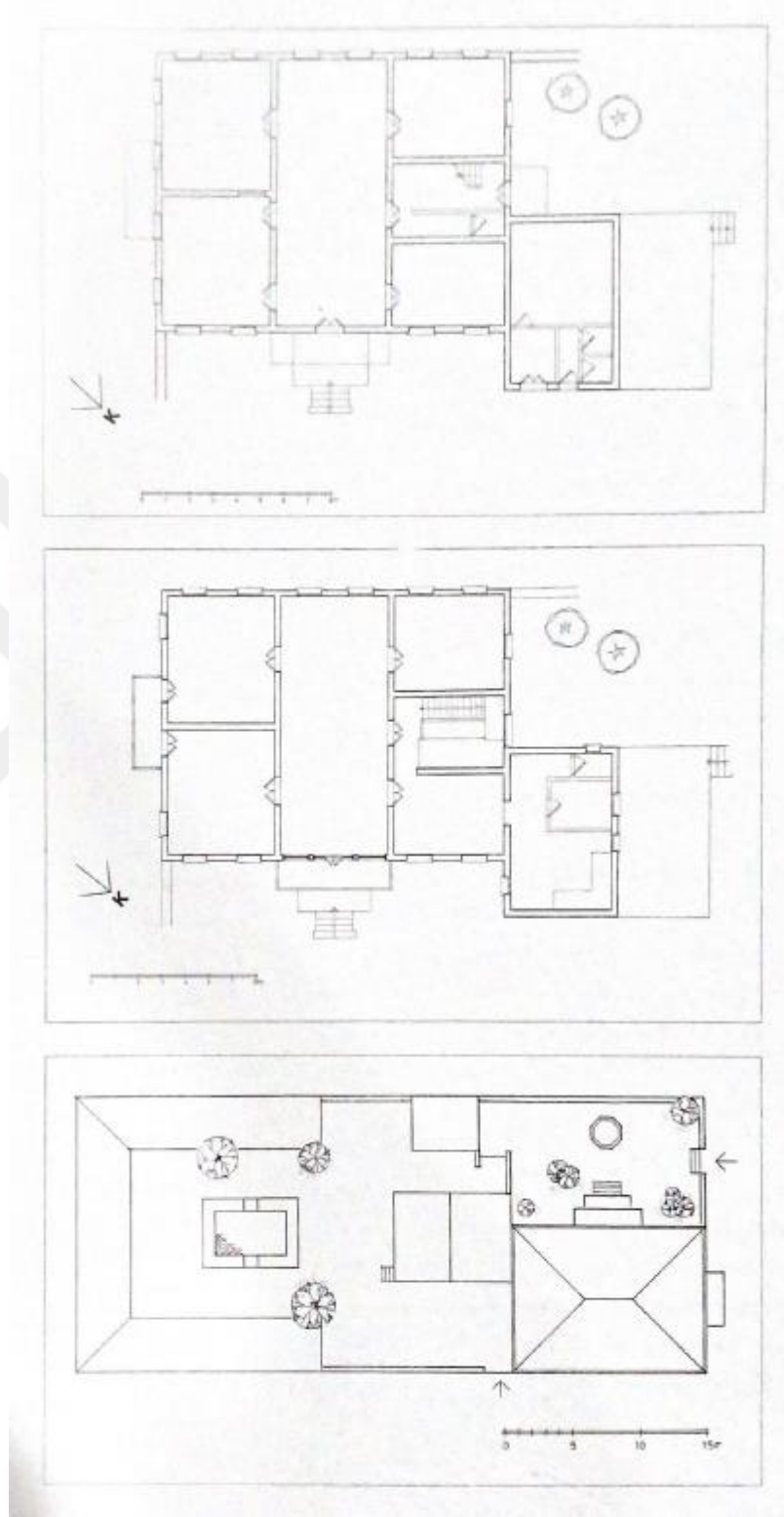
AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		D K Y K E		ENVANTER NO : 26 (95)	
T Ü R K İ Y E		E S K İ E S E T İ M L E R V E M Ü Z E L E R G E N E L M Ü D U R L U Ğ U		ANIT		TARİHİ NO : 20 M III	
İL :	İçel	İLÇE :	Mersin	MAHALLE KİTİP VEYA SİTE :	Cami Şerif Mahallesi	ANITIN ÇEVRESİ :	1 2 3
SOKAK VE KAPI NO :	Istiklal Cad. (Kapi Numarası Yok)	KULASTIRO	PAPTA : 2	ALAN : 70	PARSEL : 1	KORDMA DEĞERİ :	1 2 3
ADI	YAPILAN	YAPIM TARİHİ :	KITABE	NİHAİ ÇİZİM (EKLİP)			
T.C.M.B Binası		VAKİTTE :					
ÖZEL TANIM :							
Betonarme ve iki katlı olan binanın ön cephesinde,giriş kapısının bulunduğu mermer kaplanmış bir bölüm vardır. Oldukça iyi durumda olan bina,Merkez Bankası olarak kullanılmaktadır.							
KORUMA DURUMU	İYİ X B C	ORTA B C	FENİ C	TASITICI YAPI	DİŞ YAPI X B C	İST YAPI X B C	İÇ YAPI X B C
				SUSENME SİEMANLARI	A B C	ROTUBET	A B C
				YOK B C			

GOZLEMLER

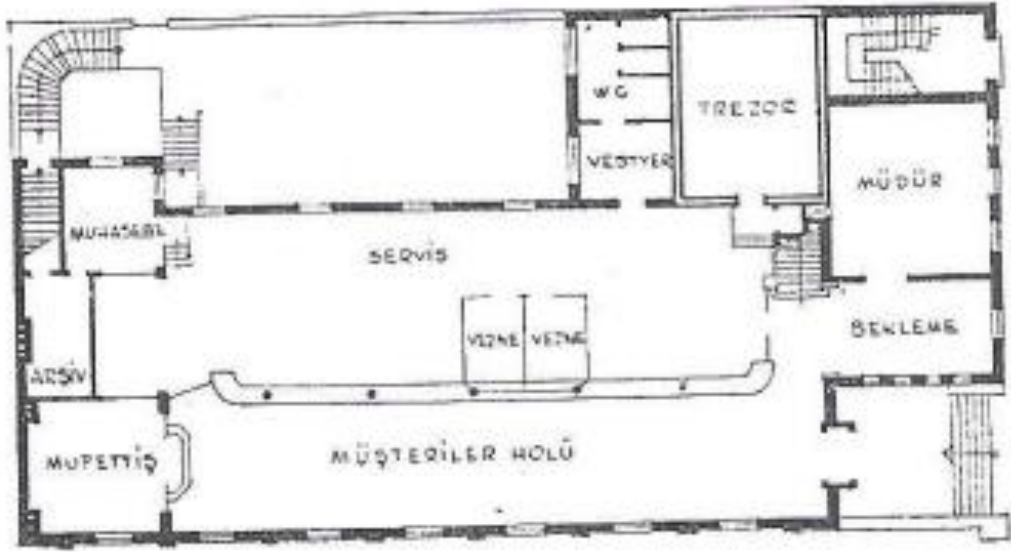
Bina; cephe düzeni ve kütleli özellikleri aynen korunmak koşuluyla, içi çağdaş gereksinimlere uygun olarak düzenlenmelidir.

Ek 5

Kaynak: (T.C Kültür Bakanlığı, 1995)

Ek 6

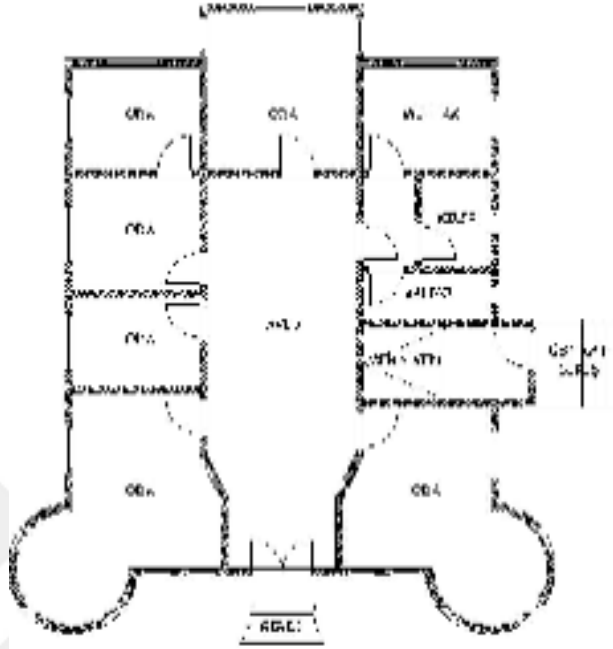

Kaynak: Mersin İş Bankası Şubesi Zemin Kat Planı (Arkitekt, 1949, s:152).

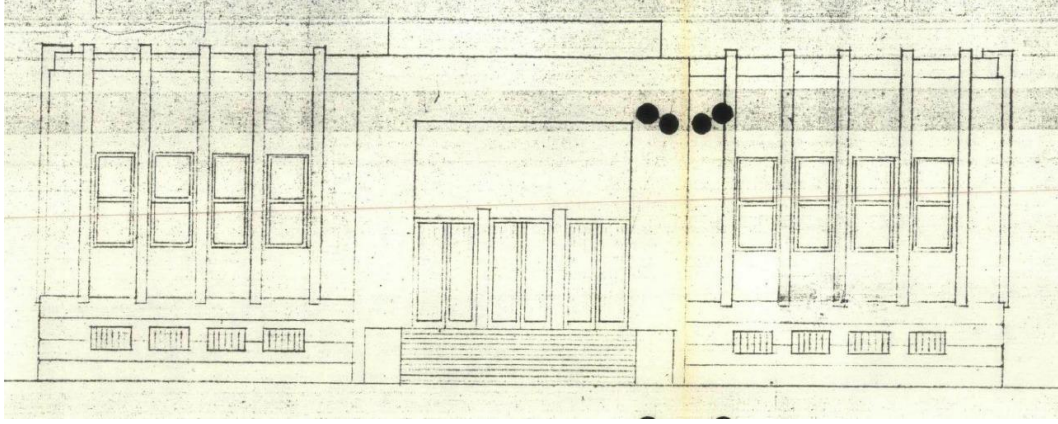
Kaynak: Mersin İş Bankası Şubesi 1. Kat Planı (Arkitekt, 1949, s:153).

Ek 7

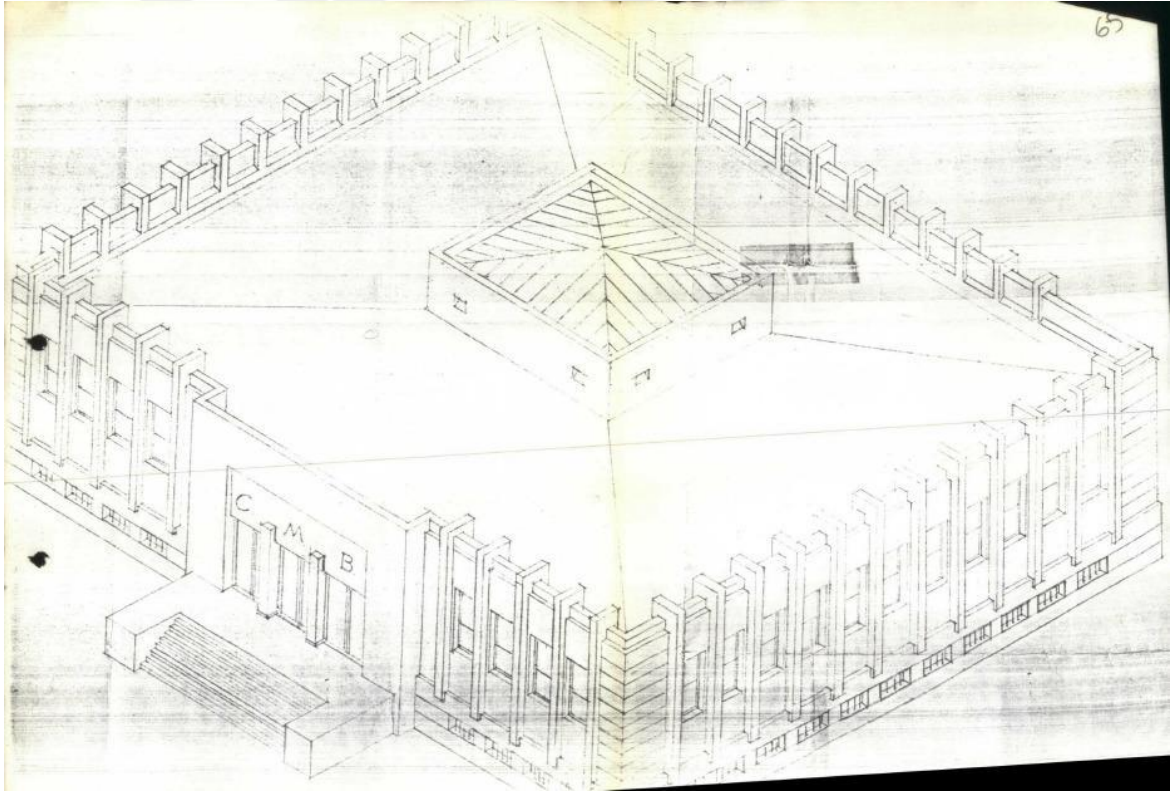

Kaynak: Güneş,2010.

Ek 8

Kaynak: Mersin Büyükşehir Belediyesi arşiv

Kaynak: Mersin Büyükşehir Belediyesi arşiv

Ek 9

1 CİNSİYET		BU ANKET, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ KENTSEL TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMINDA, YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI KAPSAMINDA ETİK KURULUN İZİNİ İLE HAZIRLANMIŞTIR. VERECEĞİNİZ CEVAPLARIN DOĞRULUĞU BİLİMSSEL ÇALIŞMAYA KATKI SAĞLAYACAĞINDAN SON DERECE ÖNEM ARZ ETMEKTEDİR. ANKETTE TOPLAM 17 SORU YER ALMAKTADIR. DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN DÖRT AYRI YAPI YER ALMAKTADIR. İLK 5 SORU DEMOGRAFİK SORULARDAN OLUŞMAKTA, KALAN SORULAR İSE DEĞERLENDİRİLMESİ BEKLENE DÖRT YAPIYA İLİŞKİN SORULAR İÇERMEKTEDİR. ANKET YAKLAŞIK 15 DAKİKA SÜRMEKTEDİR.					
2 DOĞUM YILI							
3 TAMAMLANAN EĞİTİM DÜZEYİ							
İLKOKUL ORTAOKUL LİSE ÜNİVERSİTE LİSANSÜSTÜ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐							
4 İŞ DURUMU							
Çalışmıyor	Ev Kadını	Emekli	Geriçi İptaz				
Kendi Hesabında Çalışan	Nispeti serbest meslek sahibi 0-5 çalışanlı işyeri 6-20 çalışanlı işyeri 20+ çalışanlı işyeri 1-5 çalışanlı şirket-maliyeşane sahibi 10-25 çalışanlı şirket-maliyeşane sahibi 25+ çalışanlı şirket-maliyeşane sahibi						
Ücretli Çalışan	İşçi Düzeyi Yönetici 10'dan az çalışanlı orta düzey yönetici 10'dan fazla çalışanlı orta düzey yönetici Nispeti serbest, müşavir, teknik eleman Memur / ofis çalışanı İpt / Homed						
5	KENTTEKİ İKAMET SÜRESİ						
6	GÖRSELLERİ GÖSTERİLEN YAPILARDAN DAHA ÖNCE GÖRDÜKLERİNİZİ İŞARETLEYİNİZ.	1.YAPI	2.YAPI	3.YAPI	4.YAPI		
7	GÖRSELLERİ GÖSTERİLEN YAPILARDAN HANGİLERİNİN İLK İŞLEVİNİ BİLİYORSUNUZ ? NEDİR ?	☒	☐	☐	☐		
8	GÖRSELLERİ GÖSTERİLEN YAPILARIN HANGİLERİNİN KORUNMAYA DEĞER OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORSUNUZ ? NEDEN?	☒	☐	☐	☐		
9	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ CEPHESİNİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ BAKIMLI BAKIMSIZ GÜZEL ÇİRKİN					
9'	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ CEPHESİNİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ BAKIMLI BAKIMSIZ GÜZEL ÇİRKİN					
9''	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ CEPHESİNİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ BAKIMLI BAKIMSIZ GÜZEL ÇİRKİN					
9'''	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ CEPHESİNİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	Cepheler: 5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ BAKIMLI BAKIMSIZ GÜZEL ÇİRKİN					
10	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ BULUNDUĞU ÇEVREYİ, SOKAK ÖLÇEĞİNDE VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	Bulundugu çevre: 5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ GÜVENLİ GÜVENLİSİZ BAKIMLI BAKIMSIZ UYUMLU UYUMSUZ GÜZEL ÇİRKİN					
10'	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ BULUNDUĞU ÇEVREYİ, SOKAK ÖLÇEĞİNDE VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	Bulundugu çevre: 5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ GÜVENLİ GÜVENLİSİZ BAKIMLI BAKIMSIZ UYUMLU UYUMSUZ GÜZEL ÇİRKİN					
10''	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ BULUNDUĞU ÇEVREYİ, SOKAK ÖLÇEĞİNDE VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	Bulundugu çevre: 5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ GÜVENLİ GÜVENLİSİZ BAKIMLI BAKIMSIZ UYUMLU UYUMSUZ GÜZEL ÇİRKİN					
10'''	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ BULUNDUĞU ÇEVREYİ, SOKAK ÖLÇEĞİNDE VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA 1 İLE 5 ARASINDA DEĞERLENDİRİNİZ.	Bulundugu çevre: 5 4 3 2 1 KARMAŞIK BASİT İLGİ ÇEKİCİ SIKICI CANLANDIRICI DURGUNLUK VERİCİ GÜVENLİ GÜVENLİSİZ BAKIMLI BAKIMSIZ UYUMLU UYUMSUZ GÜZEL ÇİRKİN					

Ek 9

11	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPIDA EN ÇOK DİKKATİNİZİ ÇEKEN ÖGE NEDİR ?	1.YAPI	2.YAPI	3.YAPI	4.YAPI																				
12	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPININ, SİZDE UYANDIRDIĞI HİSSİ TEK KELİME İLE TARİF EDİNİZ.	1.YAPI	2.YAPI	3.YAPI	4.YAPI																				
13	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİNİZİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİNİZ.	YAPININ ESTETİK DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ TARİHİ DOKU DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENT TARİHİNDEKİ DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENTE KİMLİK KATMA DEĞERİ 1 2 3 4 5 1.Hiç yok 5: Çok var																							
13'	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİNİZİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİNİZ.	YAPININ ESTETİK DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ TARİHİ DOKU DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENT TARİHİNDEKİ DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENTE KİMLİK KATMA DEĞERİ 1 2 3 4 5 1.Hiç yok 5: Çok var																							
13"	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİNİZİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİNİZ.	YAPININ ESTETİK DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ TARİHİ DOKU DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENT TARİHİNDEKİ DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENTE KİMLİK KATMA DEĞERİ 1 2 3 4 5 1.Hiç yok 5: Çok var																							
13'''	GÖRSEL KARTLARI VERİLEN YAPI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİNİZİ VERİLEN TANIMLAMALAR DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİNİZ.	YAPININ ESTETİK DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ TARİHİ DOKU DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENT TARİHİNDEKİ DEĞERİ 1 2 3 4 5 YAPININ KENTE KİMLİK KATMA DEĞERİ 1 2 3 4 5 1.Hiç yok 5: Çok var																							
14	YAPILARI SİZİN İÇİN EN DEĞERLİ OLANDAN BAŞLAYARAK SIRALAYINIZ.																								
15	GÖSTERİLEN YAPILARDAN HANGİSİNDE YAŞAMAK İSTERDİNİZ? NEDEN?																								
16	SİZCE TESCİLLİ YAPI NE DEMEKTİR?																								
17	GÖRSELDE YER ALAN YAPILAR SİZCE TESCİLLİ MİDİR? NEDEN?	<table border="1"> <tr> <td>☒</td> <td>☐</td> <td>TESCİLLİDİR / SEBEBİ</td> <td>TESCİLLİ DEĞİLDİR / SEBEBİ</td> </tr> <tr> <td>1.YAPI</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td>2.YAPI</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td>3.YAPI</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td>4.YAPI</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>				☒	☐	TESCİLLİDİR / SEBEBİ	TESCİLLİ DEĞİLDİR / SEBEBİ	1.YAPI				2.YAPI				3.YAPI				4.YAPI			
☒	☐	TESCİLLİDİR / SEBEBİ	TESCİLLİ DEĞİLDİR / SEBEBİ																						
1.YAPI																									
2.YAPI																									
3.YAPI																									
4.YAPI																									

1.YAPIYA AİT SOKAK GÖRSELİ

1.YAPIYA AİT CEPHE GÖRSELLERİ

2.YAPIYA AİT SOKAK GÖRSELİ

2.YAPIYA AİT CEPHE GÖRSELLERİ

3.YAPIYA AİT SOKAK GÖRSELİ

3.YAPIYA AİT CEPHE GÖRSELLERİ

4.YAPIYA AİT SOKAK GÖRSELİ

4.YAPIYA AİT CEPHE GÖRSELLERİ

